

SAMEN LANDSCHAP, NATUUR & ERFGOED VERSTERKEN

JAARVERSLAG 2022 – PLANNING 2023

REGIONAAL LANDSCHAP **SCHELDE - DURME**

DRUK. 100 % GERECYCLEERD PAPIER, DRUKKERIJ

BOEL TEKST. REGIONAAL LANDSCHAP SCHELDE-

DURME VORMGEVING. TOAST CONFITUUR

STUDIO FOTO'S. REGIONAAL LANDSCHAP

SCHELDE-DURME, TENZIJ ANDERS VERMELD

V.U. BARBARA DEPRIL, OUD GEMEENTEHUIS, MARKT 1,

9230 WETTEREN DEPOTNUMMER. D/2023/12835/1.

CONTACT. WWW.RLSD.BE • INFO@RLSD.BE •

[f/SCHELDEDURME](#)

REGIONAAL LANDSCHAP
SCHELDE - DURME

BRENGT MENSEN
EN MIDDELEN
SAMEN VOOR MEER
KWALITEITSVOLLE
LANDSCHAPPEN,
GEÏNSPIREERD
DOOR HET
VERLEDEN EN
KLAAR VOOR DE
TOEKOMST.

SAMEN

- 82 AANGESLOTEN GEMEENTEN
- 84 BESTUUR
- 89 BUDGET
- 94 DRAAGVLAK
- 98 COMMUNICATIE
- 103 MEDEWERKERS

LANDSCHAP

GEÏNTEGREERD & GEBIEDSGERICHT

- 5 KANDIDAAT NATIONAAL PARK SCHELDEVALLEI
- 21 VAN EREMBALD TOT KRAVAALBOS
- 25 HOP AAA+
- 26 GL * M.-SERSKAMPSE BEEK
- 27 WATER.LAND.SCHAP BARBIERBEEK VERBINDT

ALGEMEEN

- 28 BEPLANT HET LANDSCHAP
- 29 EFFICIËNT WATERBEHEER MET GROENZONES
- 30 ERFGOEDBOMEN
- 31 GOED GEKNOT
- 32 KLE-REGLEMENT
- 33 LANDINRICHTINGSPROJECT SCHELDE & RUPEL
- 34 LANDSCHAPSLOKET
- 35 LOKET ONDERHOUD BUITENGEBIED
- 37 PAARD IN HET LANDSCHAP
- 38 PLANT VAN HIER
- 39 TRAGE WEGEN
- 47 RODELAND MELLE
- 48 KLIMAATNEUTRALE BEDRIJVEN
- 49 PROJECTSUBSIDIE DMN
- 50 VARIA

NATUUR

- 53 NATUURLOKET
- 54 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN
- 55 IHD-BOS-SBP-ADAGIO-GIDS
- 56 SOORTENBESCHERMING
- 57 NATUURINCLUSIEF ONTWERPEN
- 58 BEVER
- 59 BIJENPLAN MELLE
- 60 OTTER
- 61 VLEERMUIZEN
- 62 WEIDVOGELS
- 63 ZWALUWEN
- 64 POELENPROJECT
- 65 FAUNA-AKKERS
- 66 NATTE NATUUR
- 67 LICHTHINDER & LICHTVERVUILING
- 68 NATUUR IN DE BUURT
- 77 NATUUREDUCATIE & NETWERKING

ERFGOED

- 79 IOED SCHELDE-DURME

SAMEN
LANDSCHAP
NATUUR
ERFGOED
VERSTERKEN

STRATEGISCH PROJECT

INITIATIEFNEMER
Kandidaat Nationaal
Park Scheldevallei/RLSD

PERIODE
Januari 2022 – Mei 2023

PARTNERS
Departement Omgeving,
Agentschap Onroerend Erfgoed,
Agentschap voor Natuur en Bos,
Toerisme Vlaanderen, Vlaamse
Landmaatschappij, De Vlaamse
Waterweg nv, Provincie Antwerpen,
Provincie Oost-Vlaanderen, Toerisme
Oost-Vlaanderen, Toerisme
Provincie Antwerpen, Regionaal
Landschap Schelde-Durme,
Toerisme Klein-Brabant, Toerisme
Scheldeland, Toerisme Waasland,
Antwerpen, Berlare, Boom,
Bornem, Buggenhout, Dender-
monde, Destelbergen, Gent,
Hamme, Hemiksem, Kruibeke,
Laarne, Lebbeke, Niel, Puurs- Sint-
Amands, Rumst, Schelle, Temse,
Waasmunster, Wetteren, Wichelen,
Willebroek, Zele, Natuurpunt,
vzw Durme, Algemeen Boeren-
syndicaat, Boerenbond, vzw
Historische Woonsteden en
Landelijk Vlaanderen

FINANCIERING
Vlaanderen, Provincie Antwerpen,
Provincie Oost-Vlaanderen,
Antwerpen, Berlare, Boom,
Bornem, Buggenhout, Dender-
monde, Destelbergen, Gent,
Hamme, Hemiksem, Kruibeke,
Laarne, Lebbeke, Niel, Puurs-Sint-
Amands, Rumst, Schelle, Temse,
Waasmunster, Wetteren, Wichelen,
Willebroek, Zele

KANDIDAAT NATIONAAL PARK SCHELDEVALLEI · 1. SELECTIE

P.5

“Tien kandidaten dienden in najaar 2021 hun kandidatuur in bij de Vlaamse regering om door te groeien naar een Nationaal Park. Rivierpark Scheldevallei is samen met vijf andere kandidaten geselecteerd. Midden 2023 zal de Vlaamse regering maximaal vier Nationale Parken erkennen.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
**TOM WEZENBEEK, BART MELS, MARJOKE LANCKRIET
EN KRISTOFFEL RAES**

HIER STROOMT SCHOONHEID

Tussen de kunststeden Gent en Antwerpen vormt een uniek rivierenlandschap een centraal gelegen kandidaat Nationaal Park. De Schelde stroomt hier samen met de Rupel, de Durme en de Dender tot een uitgestrekt netwerk. De Schelde is als getijdenrivier de ruggengraat.

In dit deel van de Scheldevallei is de getijdennatuur op zijn sterkst. De rivier maakt hier ook de overgang van brak naar zoet water. Bovendien herbergt de Scheldevallei een uitzonderlijke fauna en flora met spindotterbloemen, wilgenvloedbossen, otters, bevers, grutto's, zeearenden, finten, meivissen en zo veel meer.

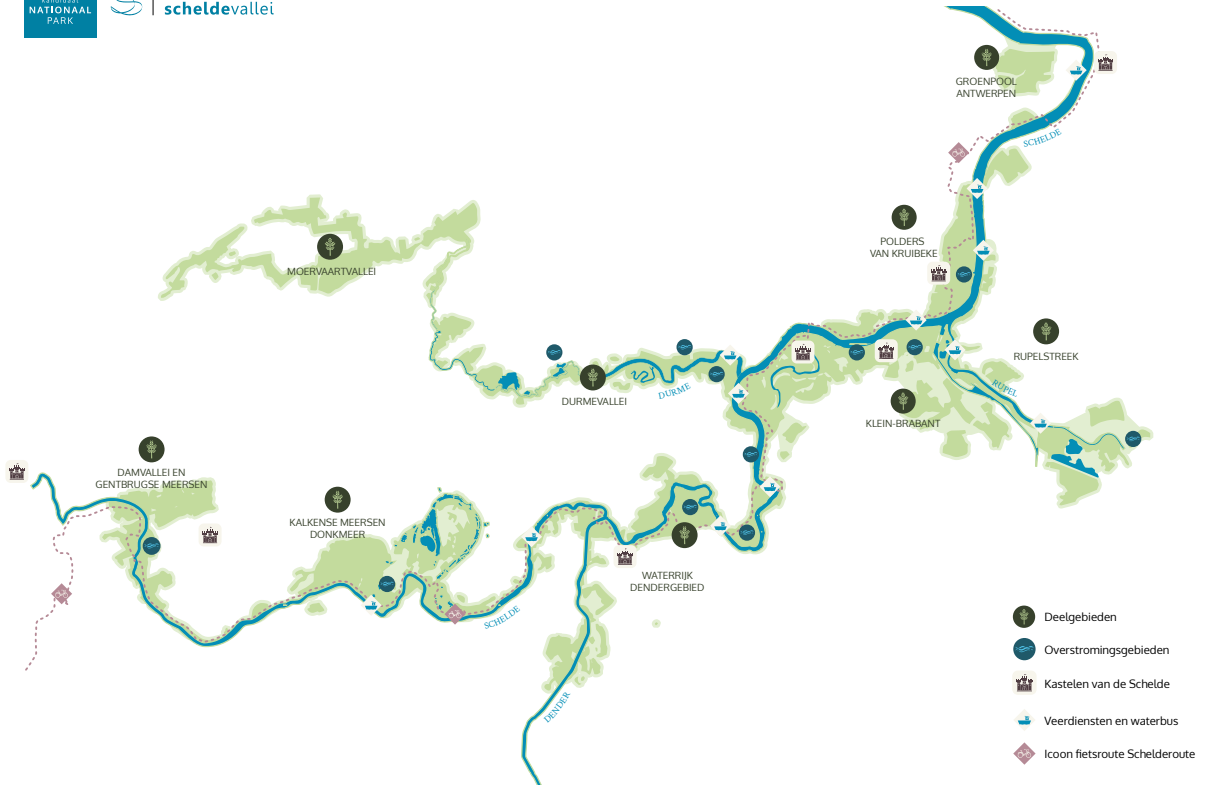
EEN STRENGE SELECTIE

Vlaanderen heeft de ambitie vier Nationale Parken met internationale uitstraling op te richten. De klemtoon ligt op natuur en biodiversiteit, een unieke belevingswaarde en erfgoedwaarde en een sterke gebiedscoalitie. Een jury beoordeelde najaar 2021 of de tien ingediende kandidaturen aan alle selectievoorwaarden voldeden waaronder dus ook het dossier van kandidaat Nationaal Park Scheldevallei.

EEN STERK DOSSIER

Kandidaat Nationaal Park Scheldevallei had een ijzersterk dossier met betrekking tot de objectieve criteria: de natuurkern van 10.000 ha waar je als park 24 jaar de tijd krijgt om naar door te groeien haalt het park nu al.

Daarnaast moet een Nationaal Park zich ook onderscheiden van andere parken met een eigenheid en uniciteit op het niveau van natuur-, landschaps- en erfgoedwaarden. De getijdennatuur in de Scheldevallei is

uniek in Europa, net als o.a. de oude meanders, turfputten, wieden, kastelen, steenbakkerijen, getijdemolens, pittoreske dorpen met waterfronten en nautisch erfgoed.

OPMAAK VAN EEN KANDIDAATSDOSSIER

De zes geselecteerde kandidaten starten aan een begeleidingstraject voor de opmaak van een landschapsbiografie, een masterplan, een operationeel plan en een plan voor de governance. Elke kandidaat ontvangt hiervoor ondersteuning.

INITIATIEFNEMER
Kandidaat Nationaal
Park Scheldevallei

PERIODE
Januari 2022 – Mei 2023

PARTNERS
Departement Omgeving,
Agentschap Onroerend Erfgoed,
Agentschap voor Natuur en Bos,
Toerisme Vlaanderen, Vlaamse
Landmaatschappij, De Vlaamse
Waterweg nv, Provincie Antwerpen,
Provincie Oost-Vlaanderen, Toerisme
Oost-Vlaanderen, Toerisme
Provincie Antwerpen, Regionaal
Landschap Schelde-Durme,
Toerisme Klein-Brabant, Toerisme
Scheldeland, Toerisme Waasland,
Antwerpen, Berlare, Boom,
Bornem, Buggenhout, Dender-
monde, Destelbergen, Gent,
Hamme, Hemiksem, Kruikebe,
Laarne, Lebbeke, Niel, Puurs-Sint-
Amands, Rumst, Schelle, Temse,
Waasmunster, Wetteren, Wichelen,
Willebroek, Zele, Natuurpunt,
vzw Durme, Algemeen Boeren-
syndicaat, Boerenbond, vzw
Historische Woonsteden en
Landelijk Vlaanderen

FINANCIERING
Vlaanderen, Provincie Antwerpen,
Provincie Oost-Vlaanderen, Ant-
werpen, Berlare, Boom, Bornem,
Buggenhout, Dendermonde,
Destelbergen, Gent, Hamme,
Hemiksem, Kruikebe, Laarne,
Lebbeke, Niel, Puurs, Rumst,
Schelle, Sint-Amands, Temse,
Waasmunster, Wetteren, Wichelen,
Willebroek, Zele

“Elk landschap heeft zo zijn geschiedenis. Je kan het landschap zowel boven- als ondergronds lezen als een biografie. In 2022 werd een landschapsbiografie opgemaakt voor kandidaat Nationaal Park Scheldevallei.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
TOM WEZENBEEK EN BART MELS

HET VERLEDEN ALS BASIS VOOR DE TOEKOMST

Een landschapsbiografie probeert de verschillende levensfasen van het landschap beter te begrijpen door een veelheid aan wetenschappelijke kennis samen te vatten in een verhalend document. Het verleden en heden van de Scheldevallei werd onder de loep genomen met de focus op cultuurhistorische- en landschapsecologische kenmerken. Dit mondde uit in een wetenschappelijk correcte analyse en inzichten die we als bouwstenen voor een visie op de toekomst gebruiken. De landschapsbiografie vormt de basis van het masterplan – de visieontwikkeling – van kandidaat Nationaal Park Scheldevallei. De landschapsbiografie werd opgemaakt door een team van experts en vervolgens voorgelegd aan alle partners van kandidaat Nationaal Park Scheldevallei. Begin 2023 werd de definitieve versie afgeklopt.

DE TIJDLIJN VAN KANDIDAAT NATIONAAL PARK SCHELDEVALLEI

Een tijdlijn is een instrument om het verhaal van een landschap te

vertellen, de belangrijkste transformaties, ontwikkelingen en gebeurtenissen te benoemen en een functionele rode lijn te vormen doorheen de landschapsbiografie. Het is een evolutief en functioneel waarderingsinstrument dat ons helpt om de relictten uit het verleden, het heden en de toekomst te benoemen en te waarderen. Een tijdlijn kan op vele wijzen ingedeeld worden en invulling krijgen. Voor deze landschapsbiografie focusten we ons op opvallende periodes in de geschiedenis van de Scheldevallei die een belangrijke link hebben met de evolutie van de rivier en waarvan nog vele relictten waarneembaar zijn in het landschap van vandaag. We onderscheiden 4 periodes:

1. De Oerschelde en de Vlaamse vallei
2. Het groeiend landbouwlandschap
3. De ingesnoerde vallei
4. Waarderen en beleven

“Het masterplan en het operationeel plan zijn twee essentiële documenten voor ons kandidaatsdossier. Ze leggen onze visie en acties vast voor de toekomst. In 2022 startten we samen met al onze partners met de opmaak van deze plannen. In 2023 werken we deze plannen af.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
TOM WEZENBEEK EN BART MELS

SAMEN LIJNEN UITZETTEN

Het masterplan geeft een visie voor de komende 24 jaar. Het operationeel plan vult dit in met acties voor de komende zes jaar. Omdat deze plannen zo belangrijk zijn maken we ze op met alle partners samen via bilaterale gesprekken, workshops en bevragingen.

Voorlopig werden 3 kapstokken bepaald waaraan de visie voor het masterplan zal worden opgehangen:

1. Verwilderen en verweven: Een blauwgroen landschap met een unieke getijdennatuur
2. Verwonderen met verhalen: Een snoer van authentieke belevingen aan het water
3. Intuïtief verkennen: Een selectief ontsloten rust- en verblijfsgebied

VERWILDEREN EN VERWEVEN

Schelde, Durme, Dender en Rupel vormen de ruggengraat in een opeenvolging van robuuste natuurkernen. Tussen twee grote natuurkernen ligt een waardevol openruimte landschap dat bestaat uit een sterke verwevenheid tussen natuur en landbouw.

VERWONDEREN MET VERHALEN

De steden zijn aantrekkingspolen voor (internationaal) toerisme en perfecte uitvalsbasisen voor een tocht door de grote natuurclusters in de Scheldevallei.

De grote natuurkernen zijn op zich ook al een reden om de Scheldevallei te bezoeken, zeker omdat de uitzonderlijke natuur hier doorspekt wordt met een

snoer van authentieke belevingen aan het water: pittoreske (vissers)dorpen, de abdijen, de Kastelen van de Schelde, historische scheepswerven, veren, kleiputten en steenbakkerijen.

SELECTIEF VERKENNEN

De Scheldevallei laat zich ontdekken via reeds bestaande en geplande routenetwerken voor wandelaars, fietsers en vaarders. Veerponten, horeca, attracties, musea en evenementen zorgen voor extra beleving. Om de bezoeker goed wegwijs te maken in het Nationaal Park Scheldevallei zullen we een netwerk van onthaalpoorten realiseren met mooie verbindingen en speciale belevingen. Vanwege de kwetsbaarheid van de natuur zal er veel aandacht gaan naar een selectieve ontsluiting.

© KANDIDAAT NATIONAAL PARK SCHELDEVALLEI

INITIATIEFNEMER
Kandidaat Nationaal
Park Scheldevallei

PERIODE of STARTJAAR
Januari 2022 – Mei 2023

PARTNERS

Departement Omgeving,
Agentschap Onroerend Erfgoed,
Agentschap voor Natuur en Bos,
Toerisme Vlaanderen, Vlaamse
Landmaatschappij, De Vlaamse
Waterweg nv, Provincie Antwerpen,
Provincie Oost-Vlaanderen, Toerisme
Oost-Vlaanderen, Toerisme
Provincie Antwerpen, Regionaal
Landschap Schelde-Durme,
Toerisme Klein-Brabant, Toerisme
Scheldeland, Toerisme Waasland,
Antwerpen, Berlare, Boom,
Bornem, Buggenhout, Dender-
monde, Destelbergen, Gent,
Hamme, Hemiksem, Kruikebe,
Laarne, Lebbeke, Niel, Puurs- Sint-
Amands, Rumst, Schelle, Temse,
Waasmunster, Wetteren, Wichelen,
Willebroek, Zele, Natuurpunt,
vzw Durme, Algemeen Boeren-
syndicaat, Boerenbond, vzw
Historische Woonsteden en
Landelijk Vlaanderen

FINANCIERING

Vlaanderen, Provincie Antwerpen,
Provincie Oost-Vlaanderen, Ant-
werpen, Berlare, Boom, Bornem,
Buggenhout, Dendermonde,
Destelbergen, Gent, Hamme,
Hemiksem, Kruikebe, Laarne,
Lebbeke, Niel, Puurs-Sint-
Amands, Rumst, Schelle, Temse,
Waasmunster, Wetteren, Wichelen,
Willebroek, Zele

“We willen iedereen die in de Scheldevallei komt duidelijk maken dat hij/zij zich in Nationaal Park Scheldevallei bevindt. Daarom rollen we een herkenbare huisstijl uit voor meubilair en infoborden. Ook in 2022 werkten we hieraan verder met steun van Vlaamse Waterweg nv.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
BART MELS EN TOM WEZENBEEK

Door consequent eenzelfde huisstijl en vormtaal te hanteren binnen de verschillende overstromings- en natuurgebieden, op waterkeringen, bij uitbreiding van andere infrastructuur rond de rivier (bv. aanlegsteigers) en telkens gelijkaardige inrichtingsprincipes te laten terugkeren bij de inrichtingswerken wordt de samenhang tussen deze verschillende val-leigebieden benadrukt en wordt de herkenbaarheid verhoogd. De huisstijl ondersteunt de beleving van het gebied als een eenheid door op uit-eenlopende plekken gelijkaardige inrichtingsvormen te laten terugkeren.

De Vlaamse Waterweg gebruikt overal dezelfde huisstijl in Sigma-gebieden. Kandidaat Nationaal Park Scheldevallei adopteerde deze huisstijl.

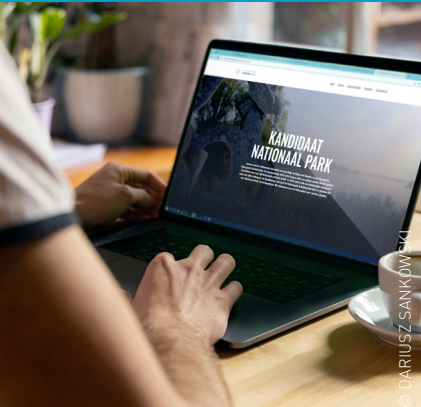
In 2022 realiseerden we in samenwerking met Geopark Schelde Delta 12 tijdscapsules. Een tijdscapsule is een ruimtelijk element gevuld met voorwerpen en/of informatie met als doel mensen een beeld te geven van een bepaalde tijdsperiode. De tijdscapsule verwijst naar heden, verleden en toekomst (bv. een voorwerp gevonden tijdens graafwerken, een

historische bouwwerk, de verwachte resultaten van de inrichtingswerken of een geomorfologisch kenmerk). Geopark Schelde Delta werkt ook rond deze aspecten. Daarom kozen we plekken waar we de link kunnen leggen met Geopark Schelde.

De huisstijl van de infoborden werd verder uitgediept in een huisstijlgids. We gebruiken vanaf nu steeds dezelfde lettertypes, kleuren, iconen etc. Dit maakt dat alle folders, website, kaartjes, ... in dezelfde herkenbare stijl gebeuren. Wanneer we externen inschakelen (bv. studie bureau, reclame bureau, ...) kunnen ook zij aan de slag met dit materiaal.

© KANDIDAAT NATIONAAL PARK SCHELDEVALLEI

“Sinds 2021 schakelen we een communicatieversnelling hoger en maken we Rivierpark Scheldevallei en sinds het voorbije jaar kandidaat Nationaal Park Scheldevallei actief bekend bij het grote publiek, partners en pers. Voor toerisme en ecologie creëren we hiermee een sterk nieuw product in de Scheldevallei.”

**PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
BART MELS EN TOM WEZENBEEK**

In 2022 bouwden we de communicatie verder uit met verwevenheid van drie grote lijnen:

1. Ervaringen uit 2021: evalueren en vervolgens verbeteren, versterken en verdiepen
2. Nieuwe ruimtelijke gebiedsvisie als inhoudelijke leidraad tezamen met het kandidaatsdossier in opbouw voor Nationaal Park Scheldevallei
3. 2022 als scharnierjaar met evolutie naar Nationaal Park en ‘jaar van de Kastelen van de Scheldevallei’

2022 was een bijzonder jaar voor de kastelen van de Scheldevallei met de officiële opening van de kastelen van d’Ursel en Marnix de Sainte-Aldegonde. Ook werd het hele verhaal van ‘Van Steen tot Steen’ gelanceerd. Een apart communicatieplan voor dat project was daarbij onze gids. In de toekomst zullen de kastelen van de Schelde opgenomen worden binnen het communicatieplan van Nationaal Park Scheldevallei. Ondertussen werd er vanuit kandidaat Nationaal Park Schel-

devallei parallel aan de opmaak van het kandidaatsdossier gewerkt aan een sterkere communicatie. Een erkenning als Nationaal Park zal leiden tot een ongekende stroomversnelling inzake (inter)nationale bekendheid, nieuwe mogelijkheden en ambities en een bijzonder sterk merk. Daarom werden dit jaar op vele vlakken extra initiatieven genomen:

- Perswerking met als speerpunten de erkenning en uitwerking van het dossier als kandidaat Nationaal Park en de lancering van de Kastelen van de Scheldevallei.
- Websites met een versterking van de site van kandidaat Nationaal Park Scheldevallei en de lancering van de sites van de Kastelen van de Schelde en STROOM - Festival in de Scheldevallei
- Een intensifiëring van de berichten op social media via Facebook en oprichting van een YouTube-kanaal
- Digitale brochures voor de Kastelen van de Schelde
- Nieuwsbrieven voor

de partners van kandidaat Nationaal Park Scheldevallei en voor de inwoners van de Scheldevallei die zich aanmelden via de website.

- Communicatiecampagne voor STROOM - Festival in de Scheldevallei
- De huisstijl werd in een gids (logo, lettertypes, kleurgebruik, iconen, ...) uitgediept.
- USP en message house werden uitgewerkt en worden komend jaar toegepast.

In 2023 wordt een bredere campagne rond kandidatuur Nationaal Park uitgerold via website, sociale media, brochure, banners, artikels etc. op onze eigen kanalen en die onze partners. Ook een promofilmpje over de kandidatuur staat in de steigers.

“De kandidatuur van Nationaal Park Scheldevallei kan voortbouwen op de bestaande coalitie van het strategisch project Rivierpark Scheldevallei. Van hieruit werd een visie ontwikkeld voor de governance van kandidaat Nationaal Park Scheldevallei.”

**PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
TOM WEZENBEEK EN BART MELS**

**EEN DYNAMISCHE
COALITIE**

De gebiedscoalitie van kandidaat Nationaal Park Scheldevallei streeft naar een maximaal draagvlak en medeverantwoordelijkheid. Daarom vertrekken we vanuit een cultuur van samenwerking. In de praktijk impliceert deze aanpak extra aandacht voor ideeën van de partners, verbinden van bottom-up ideeën, projectmatig werken en combineren van (financiële) mogelijkheden.

Samenhang is hierbij een tweede sleutelwoord. We verkrijgen samenhang door te kiezen voor projecten die door hun grootte of complexiteit het lokale niveau overstijgen door een integrale aanpak en door sectoroverschrijdend (natuur, waterveiligheid, recreatie en toerisme, erfgoed, landbouw) te werken.

**ONZE STEUNPILAREN OP
EEN RIJTJE**

- Onze 29 gemeenten en steden: Antwerpen, Berlare, Boom, Bornem, Buggenhout, Dendermonde, Destelbergen, Gent, Hamme, Hemiksem, Kruibeke, Laarne, Lebbeke, Lokeren, Niel, Puurs-Sint-

Amands, Rumst, Schelle, Temse, Waasmunster, Wetteren, Wichelen, Willebroek, Zele plus de gemeenten van de Moervaartvallei.

- Onze 2 provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen
- Onze terreinbeheerders en -eigenaars: Natuur en Bos, De Vlaamse Waterweg NV, Natuurpunt en vzw Durme
- Regionaal Landschap Schelde-Durme
- T.OP Dender, Nationaal Park Oosterschelde en Grenspark Groot-Saeftinghe met afspraken rond samenwerking
- Toerisme Oost-Vlaanderen, Toerisme Provincie Antwerpen, Toerisme Scheldeland, Toerisme Waasland, Toerisme Klein-Brabant en Toerisme Rupelstreek
- Bosgroepen Antwerpen Zuid, Antwerpen Noord en Oost-Vlaanderen Noord, Regionaal Landschap Rivierenland, WWF
- Domein van Bornem en vzw Historische Woonsteden (kasteel van Laarne) als poorten tot het Nationaal Park Scheldevallei.
- Vlaamse Unesco Commissie, IOED Schelde-Durme
- Intercommunales DDS en Interwaas

© SCHILP VAN DE SCHELDE

“Groenblauwe verbindingen maken van de Scheldevallei ruimtelijk en ecologisch één samenhangend geheel. Vanuit het kandidaat Nationaal Park Scheldevallei werden de lopende ruimtelijke projecten van partners die werken aan deze verbindingen verder opgevolgd.”

**PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
TOM WEZENBEEK EN BART MELS**

SIGMAPLAN EN MEER

Op vlak van ruimte is het Sigma-plan in de Scheldevallei het meest bepalende project met de realisatie van de overstromingsgebieden en ontpolderingen. Het kandidaat Nationaal Park Scheldevallei steunt de realisatie van het Sigma-plan.

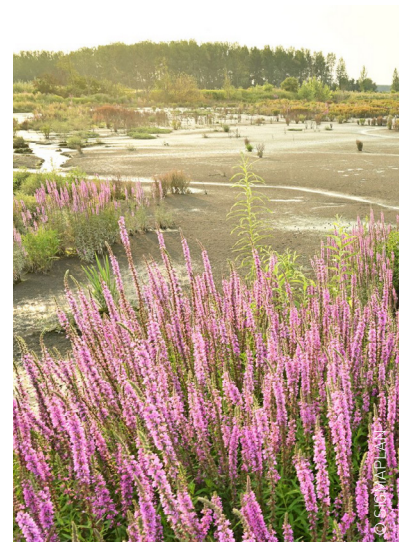
Daarnaast werken we aanvullend aan het Sigma-plan aan de realisatie van een aantal strategische groenblauwe verbindingen. Daartoe steunt kandidaat Nationaal Park Scheldevallei volgende ruimtelijke initiatieven van partners:

- PRUP Donkmeer
- Groenpool Tielrode
- Scheldepark Oost in Wetteren
- RUP Domein van Bornem
- Roomkouter in Temse
- Landinrichtingsproject Klein-Brabant
- ‘Echo’s van de Schelde’ in Sint-Amands
- Gebiedsprogramma Rupelstreek
- Otter in de Scheldevallei

Elk van deze projecten loopt reeds verschillende jaren en ook in 2023 werken we hier verder aan.

RUIMTELIJKE VISIE VOOR DE SCHELDEVALLEI

In 2021 werd onder impuls van Departement Omgeving een ruimtelijke visie voor de Scheldevallei opgemaakt. Deze visie is in 2022 gebruikt als onderbouw voor de opmaak van het masterplan voor kandidaat Nationaal Park Scheldevallei.

© SCHILP VAN DE SCHELDE

“Van 23 juni tot 3 juli 2022 voerde het nieuwe festival ‘STROOM - Festival in de Scheldevallei’ de bezoeker mee op een tocht vol muziek en kunst. Het was een programma met grote outdoor concerten, intieme muzikale belevenissen, duurzame discours en een kunstroute in 23 gemeenten.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
MARJOKE LANCKRIET, TOM WEZENBEEK EN BART MELS

EEN GESLAAGDE EERSTE EDITIE

STROOM is de nieuwste telg in de festivalfamilie van Festival van Vlaanderen Gent. De Scheldevallei is voor dit nieuwe project rond natuur en klimaat de gedroomde biotoop. STROOM is de opvolger van HOOGTIJ - Feest in Rivierpark Scheldevallei.

De Scheldevallei vormde gedurende 11 dagen het natuurlijke decor voor muziek, kunst en interessante ideeën rond natuur en klimaat. Van het adembenemende Rain Requiem voor de slachtoffers van de eerste klimaatramp in ons land tot hoopvolle boodschappen tijdens het stadsfestival Dender Discover. En ook de tuin van Kasteel D’Ursel in Hingene vormde het decor voor enkele romantische concerten. Experts vertelden heel wat in de discours rond het Sigmoplan, korte keten en plastic in het water. We luisterden naar de Klimaatdichters in Overbeke kerk en de kunstinstallaties van Sohnarr en Joris Blanckaert. De 11-daagse afsluiten deden we vol energie op de leukste familiedag aan het Kasteel van Laarne. Na de 11-daagse stroomde het festival nog de hele zomer verder. #herecomestheflood, het

fotoproject van de Nederlandse kunstenaar Rem van den Bosch, stond hierbij centraal. Langs de oevers van de Schelde, de Durme en de Rupel nam hij foto’s van stille boodschappers die de waterhoogte aangeven bij een gevaarlijke overstroming zonder de bescherming van dijken of andere maatregelen van het Sigmoplan. De beelden waren de hele zomer te zien op een wandel- en fietsroute langs 23 gemeenten van de Scheldevallei. Ze vormden ook de uitvalsbasis van gegidste wandelingen, fietstochten, animatie en tal van activiteiten.

ENKELE INDRUKWEKKENDE CIJFERS

1. 15.000 bezoekers
2. 70 events + 23 fotokubussen
3. 150 artiesten + 34 sprekers en gidsen
4. 62 partners
5. 13 miljoen lezers van geschreven + online pers
6. 7x Tv-journaal

In 2023 organiseren Festival van Vlaanderen Gent en Kandidaat Nationaal Park Scheldevallei/Regionaal Landschap Schelde-Durme een tweede editie van 21 juni tot 14 juli.

INITIATIEFNERMER

Kandidaat Nationaal Park
Scheldevallei/Regionaal Landschap
Schelde-Durme i.h.k.v LIFE Sparc.

PERIODE

2019-2023 en nadien via kandidaat
Nationaal Park Scheldevallei

PARTNERS

Gemeenten, verenigingen,
toerismediendiensten, rederijen,...

FINANCIERING

50.000 euro per editie

© STROOMBOS

“Een bezoek aan de Scheldevallei moet duurzaam zijn en mag de draagkracht van natuur en bewoners niet overschrijden. We werkten hier aan door bv. het medegebruik te herbekijken van Kalkense Meersen Donkmeer en de aanplanting van het STROOMbos.”

PROJECTVERANTWOORDELIJEN
MARJOKE LANCKRIET, TOM WEZENBEEK EN BART MELS

Duurzaamheid en draagkracht zijn belangrijke aandachtspunten voor kandidaat Nationaal Park Scheldevallei.

**DRAAGKRACHT VAN
KALKENSE MEERSEN
DONKMEER**

De druk op het natuurgebied Kalkense Meersen Donkmeer door recreatie is groot. Steeds meer wandelaars en fietsers ontdekken het gebied maar de inrichting (padenstructuur) en organisatie (wat mag en wat mag niet) staat nog niet op punt, waardoor negatieve effecten (loslopende honden, wildzwemmen, wandelaars die de paden verlaten,...) op de natuur worden vergroot. Nochtans is de natuurkwaliteit de ontegensprekelijke aantrekking van het gebied.

Bovendien is het gebied in trek bij minder gewenste vormen van intensieve recreatie (zoals groepen jeeps, motorcrossers, quads, drones,...). Ook de autoverkeersstromen en de parkeerfaciliteiten moeten worden bekeken, zowel in functie van de natuurwaarden, het natuurbeheer als het recreatief medegebruik.

De 4 gemeenten en de terreinbeheerders ontwikkelden hierrond een gezamenlijke aanpak (op maat van het natuurgebied) en implementeerden die in 2022 deels op het terrein. In 2023 volgt een aangepast parkeerbeleid en er zal hierrond gezamenlijk gecommuniceerd en door de politie gehandhaafd worden.

HET STROOMBOS

Gent Festival van Vlaanderen en kandidaat Nationaal Park Scheldevallei zetten met het festival STROOM de voorbij zomer natuur en klimaat in de kijker. Naast inspanningen om de CO₂-uitstoot van het festival te beperken zetten de organisatoren ook acties op touw om de resterende CO₂-uitstoot te compenseren. Bij elke ticketaankoop konden bezoekers met een vrije donatie bijdragen aan een boomplantactie. Met de zogenaamde Carbon Coins werd op 30 november in Provinciaal domein Nieuwdonk in Berlare een nieuwe bosrand van 1 ha en meer dan 2.000 bomen en struiken aan geplant i.s.m. Provincie Oost-Vlaanderen.

INITIATIEFNEMER

Voor STROOM: Kandidaat Nationaal Park Scheldevallei, Festival van Vlaanderen Gent en voor Kalkense Meersen Donkmeer: Natuurpunt en Kandidaat Nationaal Park Scheldevallei

PARTNERS

Gemeenten, verenigingen, toerismediendiensten,...

FINANCIERING

Voor STROOM: 50.000 euro per editie en voor Kalkense Meersen Donkmeer: via de gemeenten

© KANDIDAAT NATIONAAL PARK SCHELDEVALLEI

“Scheldevallei Tranquillizer is een stiltekuur voor hart en ziel, een heilzaam medicijn zonder voorschrift. De dosis in elke verpakking bestaat uit twaalf wandelingen naar kwaliteitsvolle, stille plekken in kandidaat Nationaal Park Scheldevallei.”

**PROJECTVERANTWOORDELIJEN
TOM WEZENBEEK EN BART MELS**

Als kandidaat Nationaal Park is het thema natuur en gezondheid ons niet vreemd. Met dit project wilden we onze prachtige natuur ook inzetten voor de geestelijke gezondheid. Wandelen verbetert niet alleen het humeur, het vermindert ook stress, depressieve klachten en angst.

Voor elke uitgekozen stille plek is een wandeling uitgestippeld waarbij zoveel mogelijk gebruik werd gemaakt van bestaande wandelpaden in de Scheldevallei. Nergens is er bewegwijzering of een vaste route, zodat de wandelaar elke plek en haar omgeving zelf kan ontdekken en beleven. In het doosje zit een kaartje met het adres en de gps-coördinaten van de uitgelezen plek. Fotograaf Philip Boël, illustrator Loes De Gendt, dichter Roland Jooris en hoogleeraar wijsbegeerte Johan Braeckman proefden elke plek voor en gaven hun ervaringen artistiek vorm. Het resultaat daarvan - een foto, tekening of gedicht - zit mee in het doosje.

Scheldevallei Tranquillizer kan door iedereen zonder voorschrift worden verkregen en gebruikt. Maar de initiatiefnemers waren blij met de interesse uit de medische wereld. De

afdeling REVIDA van AZ Rivierenland die zich richt op mensen met klachten ten gevolge van stress gebruiken het doosje aanvullend in hun behandelingen. Daarnaast vindt het project via deelnemende gemeenten ook zijn weg naar heel wat huisartsen.

De Scheldevallei Tranquillizer is een kostbaar hebbedingetje. Dit doosje is zo mooi en waardevol dat we bij de verdeling echt mikken op mensen die een stiltekuur kunnen gebruiken en dit mooie doosje naar waarde schatten. Het is verkrijgbaar bij huisartsen, gespecialiseerde centra, betrokken verenigingen, enkele gemeenten etc.

INITIATIEFNEMER
Kandidaat Nationaal Park
Scheldevallei/RLSD, De Vlaamse
Waterweg NV en Natuur en Bos

PERIODE of STARTJAAR
2019 – 2022

PARTNERS
Agentschap voor Natuur en Bos,
De Vlaamse Waterweg nv, Berlare,
Dendermonde, Hamme, Kruibeke,
Temse, Wetteren

“Lokale projecten steunen, schenkers en doeners verbinden in een inspirerend netwerk en concrete impact realiseren: dat doet Streekfonds Oost-Vlaanderen. Net zoals kandidaat Nationaal Park Scheldevallei focussen de projecten op mens en omgeving. Daarom zetten we hier ook onze schouders onder.”

PDPO

**PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
TOM WEZENBEEK EN BART MELS**

Streekfonds Oost-Vlaanderen versterkt lokale projecten met focus op mens en omgeving. Het Streekfonds verbindt schenkers en doeners in een inspirerend en actief netwerk en realiseren concrete impact in jouw buurt.

Lokale initiatieven klein en groot brengen mensen en middelen samen om de handen uit de mouwen te steken voor mens en omgeving.

- Met een crowdfundingcampagne gefaciliteerd door Streekfonds Oost-Vlaanderen sparen de geselecteerde initiatieven een werkbudget voor een concreet project bij elkaar.
- Dankzij de financiële steun van sponsors en partners kan het Streekfonds het opgehaalde bedrag verdubbelen, met een maximum van 5.000 euro.
- De Koning Boudewijnstichting ziet toe op procedure en garandeert transparantie.

Het Streekfonds organiseert zicht via regionale werkingen. Kandidaat Nationaal Park Scheldevallei/RLSD ondersteunen deze werkingen door te helpen bij de communicatie en

door deelname aan de bestuursorganen van #EenhartvoorWaas en #EenhartvoordeScheldevallei. Deze gebieden vallen grotendeels samen met kandidaat Nationaal Park Scheldevallei. Hiervoor genoten we tot het voorbije jaar steun via een PDPO-project.

Het voorbije jaar werden in Waasland en Scheldevallei een twintigtal lokale projecten uitgevoerd en een volgende lichting door een jury geselecteerd om in 2023 te worden uitgevoerd. Bovendien startten gesprekken op om een verdere samenwerking op te zetten tussen Streekfonds Oost-Vlaanderen en kandidaat Nationaal Park Scheldevallei.

INITIATIEFNEMER
Streekfonds Oost-Vlaanderen

PERIODE of STARTJAAR
doorlopend

PARTNERS
Private ondernemers, gemeenten,
provincies, ...

FINANCIERING
PDPO

“De Scheldevallei is rijk aan erfgoed zowel in de kunststeden Gent en Antwerpen als daarbuiten. Met dit project willen we de prachtige kastelen langs de rivier laten uitgroeien tot sterke toeristische producten. Daarnaast zullen de kastelen toegangspoorten vormen tot het kandidaat Nationaal Park Scheldevallei: een bundeling van de prachtige natuur langsheen de Scheldevallei!”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
KRISTOFFEL RAES, TOM WEZENBEEK EN BART MELS

UITWERKING BUSINESSPLAN

Eind 2016 kreeg de Scheldevallei 4,388 miljoen euro voor haar toeristische ontplooiing. Minister Demir en Toerisme Vlaanderen investeren dit budget in het project ‘Van Steen tot Steen langs de Schelde’.

De Kastelen van de Schelde spelen in op het toeristische groeipotentieel van de Scheldevallei. De projectpartners willen er een netwerk van erfgoedsites uitbouwen met als hoofdrolspelers kasteel Marnix de Sainte Aldegonde, Kasteel van Laarne en kasteel Wissekerke/ Museum Vilain XIII. Die kastelen liggen op de as tussen Het Steen in Antwerpen en het Gravensteen in Gent en zullen worden opengesteld voor het publiek. Met deze nieuwe toeristische trekken willen de projectpartners toeristen de weg tonen naar de Schelde, zijn idyllische dorpen en erfgoed, zijn streekbieren en zijn unieke slikken, schorren en overstromingsgebieden.

Op vlak van investeringen ligt de focus van dit dossier op de kastelen in Bornem, Laarne en Kruikebe. Daarnaast investeert het project ook in

het kasteel d’Ursel in Hingene en in Dendermonde. Het verhaal en de marketing trekken dit open naar de ganse vallei inclusief de kunststeden Gent en Antwerpen.

In de kastelen van Wissekerke, Marnix de Sainte Aldegonde en Laarne focussen we op vier punten:

1. De kastelen zelf worden opengesteld voor bezoekers.
2. Ze krijgen allen een state-of-the-art onthaal.
3. Ze worden sterk ingebed in de nabije en ruimere omgeving (connecting the dots).
4. Elk van de kastelen pakt uit met een extra ‘reason to visit’. In Wissekerke treedt de bezoeker in de voetsporen van een kasteelbewoner met een multimedieverhaal, Laarne vertelt het verhaal van de heksenvervolgingen en in het kasteel van Bornem zal je naar de unieke verzameling Bruegelgravures kunnen gaan kijken.

Via de kastelen verbinden we de belangrijke elementen van het toeristisch product in de Scheldevallei en versterken we de link met Gent en

INITIATIEFNEMER
Kandidaat Nationaal Park
Scheldevallei/RLSD

PERIODE
december 2015 –december 2022

PARTNERS
Toerisme Vlaanderen, Departement Omgeving, Agentschap Onroerend Erfgoed, Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaamse Landmaatschappij, De Vlaamse Waterweg nv, Provincie Antwerpen, Provincie Oost-Vlaanderen, Toerisme Oost-Vlaanderen, Toerisme Provincie Antwerpen, Regionaal Landschap Schelde-Durme, Toerisme Klein-Brabant, Toerisme Scheldeland, Toerisme Waasland, gemeente Bornem, Domein van Bornem, Dendermonde, Kruikebe, Laarne, Natuurpunt, vzw Historische Woonsteden en Landelijk Vlaanderen

Antwerpen. Hierdoor zorgen we bovendien voor een totaalbeleving voor de bezoeker. Hier sluit het project 'Van Steen tot Steen langs de Schelde' naadloos aan bij het kandidaat Nationaal Park Scheldevallei. De kastelen zullen immers hoofdpunten worden tot het Nationaal Park.

VAN ONTWERPFASE NAAR UITVOERING

Na het goedkeuren van de ontwerpen op de verschillende sites werd op de meeste plaatsen gestart met de uitvoering.

- Het Kasteel van Laarne is reeds open sinds midden 2020. Sindsdien heeft het ondanks corona veel bezoekers mogen ontvangen die van de nieuwe movieguide rond het thema heksen hebben kunnen genieten. De movieguide is een digitale gids die je door het fantastische kasteel leidt. Het Kasteel van Laarne zet naast de movieguide ook volop in op tentoonstellingen.
- In Kruibeke werd het

ontwerp voor de vernieuwde kasteelbeleving goedgekeurd. In 2022 werden een aantal infrastructuurwerken uitgevoerd waaronder de verbetering van de draagkracht van de vloeren. Nadien werden er nieuwe technieken geplaatst en ten slotte werd de nieuwe beleving geïnstalleerd. Daarnaast werden de vergunningen verkregen voor de heraanleg van de onthaalzone tussen de polders en het kasteel. De focus ligt hier op de verbetering van de beeldkwaliteit van en naar het kasteel maar ook op een verbeterde circulatie voor de bezoekers tussen het kasteel en de polders van Kruibeke. In het kasteelpark werd na historisch onderzoek de Koebrug gereconstrueerd.

- In Bornem werden de werken aan de abdij reeds afgerond. Op de site van het kasteel werden de stallen tot een onthaal- en belevingscentrum verbouwd. Naast de infrastructurele werken verbeterden we ook de beleving in het kasteel en realiseerden de inrichting van het onthaal- en belevingscentrum. De

eendenkooien nabij het kasteel - de oudste van Europa - worden in hun oude glorie hersteld zodat dit bij een bezoek aan het kasteel ook kan bezocht worden. Ten slotte werd de kasteeldreef heraangelegd opdat bezoekers op een statige wijze van het centrum van Bornem naar het kasteel zullen gaan.

- Stad Dendermonde vernieuwde de beleving in de Lakenhalle aangevuld met een stadswandeling langs de belangrijkste monumenten.
- Kasteel d'Ursel legde in het kader van de toegankelijkheid de bezoekersparking heraan. Daarnaast werd een outdoor escape game en een podcast gerealiseerd die mensen meevoeren doorheen het prachtige kasteelpark.
- De kastelen stelden samen het overkoepelend verhaal op. RLSD/kandidaat Nationaal Park Scheldevallei maakte een overkoepelende website en stimuleerde afspraken rond ticketing en marketing. De verschillende sites zullen zich verder organiseren zodat er een ideale manier van samenwerking op poten kan gezet worden vanaf 2023. Van het overkoepelend verhaal wordt er een digitale applicatie ontwikkeld die op de verschillende sites raadpleegbaar zal zijn via een touchscreen.

De kastelen staan allen klaar voor hun eerste volledige toeristische seizoen. Indien de Scheldevallei in 2024 een Nationaal Park wordt zal de overkoepelende ondersteuning verder gezet worden.

“Binnen LIFE Sparc werken we aan het draagvlak voor Sigmagebieden, de link met de klimaatverandering en met het kandidaat Nationaal Park Scheldevallei. Dit doen we aan de hand van verschillende acties via onder andere het opleiden van gidsen en het organiseren van wandelingen..”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
MARJOKE LANCKRIET, TOM WEZENBEEK EN BART MELS

In 2022 organiseerden we weer regelmatig gratis klimaatwandelingen in de projectgebieden in samenwerking met De Vlaamse Waterweg, Agentschap Natuur en Bos en Natuurpunt. Ter uitbreiding van de pool klimaatgidsen in de Scheldevallei organiseerden we een tweede editie van onze opleiding. Gedurende drie theoretische lessen, drie excursiedagen en een workshop kwamen gidsen alles te weten over de klimaatverandering en de effecten op de Scheldevallei. De cursus werd georganiseerd i.s.m. Provincie Oost-Vlaanderen en de Stad Dendermonde. Als eindwerk maakten de gidsen een draaiboek op voor gidsbeurten in de Sigmagebieden als leidraad voor andere gidsen en geïnteresseerden.

Daarnaast organiseerden we i.s.m. dezelfde partners klimaat- en werf-wandelingen in de projectgebieden. We focusten hierbij op de drie voornaamste aspecten van het Sigma-plan en kandidaat Nationaal Park Scheldevallei: veiligheid, natuur én recreatie.

Ook in 2023 zullen we weer 16 klimaatwandelingen organiseren.

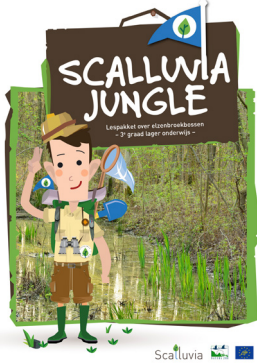
Voor opgeleide gidsen voorzien we een workshop om hen te reactiveren met als insteek STROOM, Festival in de Scheldevallei, (klimaat) wandelingen. Daarnaast willen we de gidsenpool ook verder voorbereiden op Nationaal Park Scheldevallei.

In 2022 zetten we voornamelijk in op de bestaande groep ambassadeurs. We betrokken hen meer bij evenementen en hielden hen op de hoogte van de veranderingen in de verschillende projectgebieden. Bij de start van het toeristisch seizoen lanceerden we bovendien een filmpje dat het verhaal bracht van twee van de B&B-uitbaters die het traject in 2019 volgden. Het filmpje laat zien dat een meerdaags verblijf in de groene omgeving van de Schelde en Durme meer dan de moeite loont, zowel voor wie uit het buitenland komt als voor wie natuur wil ontdekken in eigen land. In 2023 hernemen we de acties van 2022.

INITIATIEFNEMER
Kandidaat Nationaal Park
Scheldevallei/Regionaal Landschap
Schelde-Durme i.h.k.v LIFE Sparc.

PERIODE of STARTJAAR
2019-2023 en nadien via kandidaat
Nationaal Park Scheldevallei

PARTNERS
Gemeenten, verenigingen,
toerisme-diensten, rederijen,...

© LIFE SPARC

“Natuureducatie is een krachtige manier om kinderen mee te krijgen in het verhaal van het Sigmaphan, de klimaatverandering en het kandidaat Nationaal Park Scheldevallei. Bijgevolg realiseerde LIFE Sparc een natuureducatief pakket..”

PROJECTVERANTWOORDELIJEN
MARJOKE LANCKRIET, TOM WEZENBEEK EN BART MELS

In samenwerking met Bastion VIII, het centrum voor natuur- en milieueducatie van Provincie Oost-Vlaanderen in Dendermonde werd een leskoffer voor een buitenles ‘Samen met de natuur keren we het tij’ gerealiseerd. We leidden eerder een groep van ongeveer 15 klimaatgidsen en natuurouders op om met een groep leerlingen op stap te gaan door een overstromingsgebied.

In 2023 zullen we evalueren of het natuureducatief pakket goed gebruikt werd en waar nodig bijsturing nodig is.

Aan het begin van 2022 werden maar liefst 17 educatieve koffers verdeeld over 10 gemeenten. Zo kreeg de leskoffer een plaats in zowel de LIFE Sparc-gemeenten als enkele andere relevante gemeenten binnen het werkingsgebied van kandidaat Nationaal Park Scheldevallei.

Vanaf 2022 nodigden we scholen uit om het pakket te reserveren en een overstromingsgebied te bezoeken onder begeleiding van een gids of natuurouder. We begeleidden de gemeenten en natuurverenigingen die de reservaties coördineren met praktische ondersteuning en promotiemateriaal.

INITIATIEFNEMER
Kandidaat Nationaal Park
Scheldevallei/Regionaal Landschap
Schelde-Durme i.h.k.v LIFE Sparc.

PERIODE of STARTJAAR
2019-2023 en nadien via kandidaat
Nationaal Park Scheldevallei

PARTNERS
Gemeenten, verenigingen,
toerisme-diensten, rederijen,...

FINANCIERING
10.000 euro

STRATEGISCH PROJECT

INITIATIEFNEMER

Regionaal Landschap
Schelde-Durme i.s.m.
Provincie Oost-Vlaanderen,
Provincie Vlaams-Brabant, stad
Aalst, gemeenten Affligem, Asse en
Opwijk, Regionale Landschappen
Brabantse Kouters en
Pajottenland & Zennevallei

PERIODE of STARTJAAR

Startjaar 2010. In 2020 startte de
vierde projectperiode
(t.e.m. september 2023)

PARTNERS

Departement Omgeving, Project-
vereniging 't Stakenhuis, spelers
van de open ruimte: lokale
overheden en grondeigenaars
(landbouwers, particulieren,
verenigingen, scholen, ...), recre-
anten, toeristen, lokale verenigin-
gen actief in de sectoren natuur,
erfgoed, landbouw, toerisme,
recreatie en jacht

FINANCIERING

Departement Omgeving,
Provincie Oost-Vlaanderen,
Provincie Vlaams-Brabant, stad
Aalst, gemeenten Affligem, Asse
en Opwijk, 't Stakenhuis: 159.500
euro in 2022

“In het openruimtegebied tussen Aalst, Affligem, Asse en Opwijk werken we aan het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit, natuur- en erfgoedwaarden, (stedelijke) landbouw, een duurzaam watersysteem en kwaliteitsvol recreatief groen dat tot in het hart van de omliggende steden en woonkernen dringt..”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN

**JEROEN BRAL i.s.m. JORIS VANDERVEKEN, AUDREY JANSSEUNE
EN BART MELS**

SITUERING

Op een boogscheut van Brussel, op de grens van Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant ligt een verborgen parel: het Landschap van Erembald tot Kravaalbos. Het gebied is rijk aan historisch, natuurlijk en cultureel erfgoed. Dit schept opportuniteiten voor lokale economie, korte ketenlandbouw, duurzaam toerisme en recreatie.

Het open ruimte gebied staat onder grote druk die alleen maar zal toenemen door de bevolkingsgroei in de omliggende woonkernen. Tegelijk moet deze open ruimte doelstellingen realiseren rond onder meer biodiversiteit, klimaatadaptatie- en mitigatie, lokale voedselvoorziening en functionele verwevenheid. Dit strategisch project wil oplossingen aanreiken voor deze uitdagingen door de kwaliteitsvolle ontwikkeling van het open ruimte gebied in relatie tot de bebouwde kernen. Een robuuste open ruimte biedt ecosysteemdiensten als schone lucht, biodiversiteit, ruimte voor recreatie en landschapsbeleving. Zo is het landschap van Erembald tot Kravaalbos

een meerwaarde voor de omliggende steden en gemeenten.

Met de strategische projecten wil Vlaanderen de ambities van gebiedsgerichte en regionale samenwerkingen ondersteunen. Hiermee wordt een belangrijke doelstelling uit het regeerakkoord 'geïntegreerde gebiedsontwikkeling als motor voor ruimtelijke transformatie' voor een stuk gerealiseerd.

DOELSTELLINGEN

- 1. Robuuste en samenhangende open ruimte** ontwikkelen en vrijwaren voor landbouw, natuur, bos en water, waarbij aandacht is voor het versterken van de identiteit van de diverse, waardevolle landschappen in het gebied. De productie van streekproducten wint aan belang.
- 2. Uitbouw van een netwerk van functionele én van toeristisch/recreatieve fiets- en wandelverbindingen** die tot in de kernen van de omliggende steden en woonkernen doordringen.
- 3. Ruimtelijk rendement verhogen** in geplande nieuwe

woonontwikkelingen in het open ruimtegebied en door slimme herontwikkeling van bebouwde ruimte die vrijkomt.

AANPAK

Het samenwerkingsverband tussen 2 provincies, 4 gemeenten, 3 Regionale Landschappen en een breed netwerk van betrokken actoren kiest bewust voor een geïntegreerde aanpak met maximale win-winsituaties en koppelingsmogelijkheden om beschikbare beleidsinstrumenten en middelen gebundeld in te zetten. De doelstellingen worden gerealiseerd door een combinatie van gebiedsgerichte en thematische deelprojecten van acties op regionaal en op lokaal niveau, van stimulerende acties en eigen initiatieven van het projectteam.

DEELPROJECTEN

GROENE RAND ASSE In dit deelproject worden drie groenkernen rond Asse centrum ontwikkeld en versterkt. Naast het creëren van toegankelijk duurzaam groen op wandel- en fietsafstand worden er ook natuurverbindingen gezocht tussen de

verschillende groenkernen en met het Kravaalbos. Daarnaast wordt ook ingezet op de maximale landschappelijke integratie van de rondweg N9k rond Asse. In samenwerking met de gemeente Asse, het Agentschap voor Natuur en Bos, particulieren, Regionaal Landschap Brabantse Kouters en Natuurpunt Asse werd al heel wat gerealiseerd: bosaanplant- en uitbreiding, aanplant van houtkanten en historische boomgaarden, ondersteuning bij ontwikkeling van een voedselbos en laanbeplanting en houtkanten langsheen een deel van de rondweg. In navolging van de verwerving van een belangrijk zuidelijk deel van Kravaalbos door de gemeente Asse met het Vlaams Randfonds van het Agentschap Binnenlands Bestuur en het Agentschap voor Natuur en Bos werd via een participatietraject een definitief inrichtingsplan opgemaakt. In 2022 startten de inrichtingswerken die deze site verder ontwikkelen tot een publieke toegangspoort naar het Kravaalbos vanuit Asse.

GROENPOOL AALST Dit deelproject zet in op de realisatie van een 800 ha groot openruimtegebied

dat als recreatieve, ecologische groene long kan fungeren voor de inwoners van Aalst, Affligem en Denderleeuw en dat tegelijkertijd een toegangspoort vormt tot de Dendervallei en het Abdijlandschap, de Faluintjesstreek en verder naar het Kravaalbos. Voor de te realiseren Groenpool werden 5 strategische deelgebieden afgebakend waarvoor doelstellingen werden bepaald en actieprogramma's werden opgemaakt in functie van natuur en recreatiebeleving. Deze deelgebieden zullen met elkaar verbonden worden via een recreatief heuvellint, een belevingsroute waarbij bezoekers langsheen highlights van natuur, landschap en erfgoed worden geleid. Langsheen het lint worden verschillende onthaal- en instappoorten ingericht om de bezoekers goed wegwijs te maken. In kader van de ontwikkelingsvisie voor de Groenpool werd ook het potentieel voor bosuitbreiding onderzocht en werden zones aangeduid waar het haalbaar en zinvol is om bosuitbreiding te gaan realiseren. Stad Aalst maakte in 2022 verder sterk werk van de aankoop van gronden i.h.k.v. bosuitbreiding binnen de Groenpool. Samen met Natuurpunt is het ook gestart aan de opmaak van een gezamenlijk natuurbeheerplan type 4 voor zone 'Ten Bos', waar zowel de stad als Natuurpunt gronden in eigendom heeft.

LEIREKENSROUTE Deelproject Leirekensroute zet in op de kwalitatieve verbetering van de Leirekensroute als belangrijke ecologische verbinding, recreatief lint en functionele fiets-

verbinding. Vanuit Vlaamse, provinciale en lokale overheden en lokale organisaties worden hiertoe initiatieven genomen. Studiebureau BUUR werkte in opdracht van dienst mobiliteit van de provincie Vlaams-Brabant in samenwerking met provincie Oost-Vlaanderen de visienota met voorontwerp uit voor de Leirekensroute als fiets-snelweg. Vanuit het strategisch project werd opgevolgd dat in dit ontwerp de randvoorwaarden rond landschap, landbouw en natuur en ook kansen voor recreatie uitgebreid opgenomen werden. Sinds 2021 wordt samen met stad Aalst en provincie Oost-Vlaanderen actie ondernomen om terreinen te kunnen verwerven flankerend aan de route om de ecologische en landschappelijke waarde van de route te gaan versterken. In 2022 werd het gemeentelijk speelterrein 'Bunderplein' gerealiseerd langsheen de route in Opwijk als natuurlijke ruimte voor spel, sport en rust.

AFFLIGEM EN ABDIJLANDSCHAP In dit focusgebied wordt hard gewerkt aan het GNOP-gebied Koudenbergbeekvallei om de natuurwaarde en toegankelijkheid van het gebied te vergroten. Dit gebeurt met subsidies van het Agentschap voor Natuur en Bos en provincie Vlaams-Brabant. De perceelverwerving, natuur- en recreatieve inrichting van het GNOP-gebied was reeds lopende bij de start van het strategisch project. Vanuit het strategisch project werd deze werking versterkt waardoor grondverwerving en investeringen verviervoudigd zijn. Een geïntegreerd natuurbeheerplan inclusief toegankelijkheidsreglement voor dit gebied is in opmaak. Verder wordt de onthaalinfrastructuur en recreatieve ontsluiting geoptimaliseerd, zal verdere bosuitbreiding worden gerealiseerd en bijkomende kleine landschapselementen aangelegd en beheerd worden met bijzondere aandacht voor de zwarte- en Marilandicapopulier.

KRAVAALBOS De projectpartners van het strategisch project willen verder inzetten op een duurzame ontwikkeling van het Kravaalbos en haar directe omgeving. Een van de deelacties hierbij is het herstel van de historische kersenboomgaardengordel rond Mazenzele, destijds gekend als het witte dorp omwille van de vele kersenbomen die het dorp helemaal wit toverden in het voorjaar. Met de ondersteunende projectsubsidie van provincie Vlaams-Brabant worden bestaande boomgaarden hersteld en nieuwe gerealiseerd, zowel bij particulieren als op terreinen van de gemeente. De in 2020 geoogste en opgekweekte enten van oude kersenbomen worden sinds najaar 2020 in het Mazenzeelse landschap opnieuw aangeplant. In 2022 werden er 51 kersenbomen geplant op de centrale boomgaard in het Kravaalbos, waaronder 30 exemplaren vanuit het opkweekprogramma 'Brabanders van Mazenzele'.

BRONNENGEBIED OPWIJK In de bouwmeesterscan van Opwijk uitgevoerd in supervisie van de Vlaamse Bouwmeester werd het idee gelanceerd voor de realisatie van een natuurgebied rond de verschillende bronnengebieden in Opwijk. Het strategisch project maakt deel uit van de stuurgroep voor de ontwikkeling van dit Bronnengebied. In 2022 ging het studiebureau Sweco van start met de opmaak van een masterplan voor de ontwikkeling van het Bronnengebied en werden verschillende werkgroepen en een participatiemoment georganiseerd. In 2023 buigt de werkgroep zich verder over de ontwikkelingsvisie- en strategie met daaraan gekoppeld een actieprogramma, beleidsmatige ingrepen en de communicatiestrategie die nodig is voor de duurzame, ruimtelijke ontwikkeling van het Bronnengebied en het profileren en uitdragen van dit gebied als een sterk, samenhangend geheel.

HOPTEELT EN HOPCULTUUR Het projectpartnerschap heeft zich tot doel gesteld de hopteelt in de

regio terug aan te wakkeren, het plattelandsgebied van Aalst en de Vlaams-Brabantse hopgemeenten duurzaam te ontwikkelen en een integraal project op te zetten om dit te realiseren. Naast de hopteelten moet ook de hopteelt terug deel uit gaan maken van de streekidentiteit. Er wordt gewerkt aan versterking van de hopcultuur, het ontsluiten van hofergoed, activeren van de hopteelt, de promotie van hop als streekproduct en de streek als hopstreek. Lees verder op pagina 24 over HOP AAA+.

LANDBOUW / KORTE KETEN Tijdens de Week van de Korte Keten organiseerden we een ontspannende fietstocht langsheen verschillende producenten waar passanten een rondleiding kregen of iets konden consumeren. Er werden ook spaarkaarten uitgedeeld waarmee verwenpakketten met korteketenproducten gewonnen konden worden. In diezelfde week werd éénmalig een heerlijk lokale maaltijdbox gelanceerd die mensen uit de regio konden bestellen. De recepten werden uitgewerkt door een lokale producent met uitsluitend ingrediënten en producten uit de streek.

NATUUR In 2022 namen we initiatief om samen met de Bosgroepen Midden Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant een infoavond 'bos' te organiseren voor al wie geïnteresseerd is in bos(uitbreiding) binnen het Landschap van Erembald tot Kravaalbos. Het doel was om bijkomende kansen voor bebossing in de projectregio op te sporen. De infoavond was een groot succes. Onder andere het economisch, eco-

logisch en sociaal belang van bossen werd toegelicht. Een overzicht van subsidies, tegemoetkomingen en vergunningen bij bebossing werd gegeven en er was een persoonlijke getuigenis van een grondeigenaar die met ondersteuning van de Bosgroep Midden Oost-Vlaanderen een bos had aangeplant.

EREBALD-KRAVAAL HAPPENING

De Happening is de jaarlijkse hoogmis van het project: een publiekevenement waarbij het strategisch project, de projectpartners en de lopende acties worden voorgesteld aan het brede publiek. De Erembald-Kravaal Happening sensibiliseert en informeert bezoekers over landschapontwikkeling en draagt bij aan de lokale verankering en de sterke betrokkenheid van het lokale middenveld en de bewoners van de streek. Tijdens een infomarkt kunnen deelnemers kennismaken met de betrokken partners en hun werking en met lokale producenten en hun zelfgemaakte producten zoals honing, kaas, fruit(sap), bier... De Happening vond in 2022 plaats in het Kravaalbos aan de nieuwe onthaalpoort op grondgebied van Asse.

LANDSCHAPSWEDSTRIJD In 2022 gingen vier projecten van start die via onze landschapswedstrijd een financieel duwtje van €3.000 in de rug kregen. Deze kleinschalige projecten in het Landschap van Erembald tot Kravaalbos zullen in 2023 gerealiseerd worden en de leefomgeving en het streekeigen karakter versterken op vlak van natuur, landschap en beleving.

“De algemene visie om ‘HOP OP DE KAART’ te zetten in Vlaams-Brabant en het Land van Aalst is geslaagd. In 2022 werd verder gewerkt aan de 15 actiepunten uit het ontwikkelingsprogramma ‘Hopbeleving AAA+’. Er werd in 2022 gewerkt aan de afwerking van de nieuwe hoploods met droogkast, het hopveld en het recent ingerichte hopmuseum aan de abdij van Affligem. Tevens werd een Hopduvelstoet ingericht te Asse met 35 deelnemende wijken en verenigingen uit de hopstreek rond het thema ‘Geuren, Kleuren en Klanken.’”

PDPO

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
JORIS VANDERVEKEN

LANDBOUW. 1. Meester-Leerling traject wordt verder gezet door de hopcoöperatieve ‘Orde van de Groene Bel’. **2.** De hooogst wordt afgezet aan diverse streekbrouwerijen. Herstel teelttraditie: inmiddels zijn er 12 hoptelers die hun hopranken kunnen plukken op de herstellende Allaey’s plukmachine. **3.** Cross-over naar onderzoek en opleiding: organisatie studiedag ‘hop & bier’ i.s.m. Landbouwkamer Vlaams-Brabant (najaar 2022). **4.** Experimenteren met restproducten: Lege hopranken benutten in bloemsierkunst, manden, rouwkransen etc.

ERFGOED. 1. Hopprojecten in beleidsplannen erfgoedorganisaties: vergaderingen met erfgoedorganisaties rond hopasten, landbouwvoorwerpen, foto’s, films en immaterieel erfgoed. **2.** Erfgoedprojecten: samenwerkingen met lokale heemkundige kringen en verzamelaars. **3.** Inventariseren en documenteren van hoperfgoed: ontsluiting in permanente tentoonstellingen te Affligem, Asse en Dilbeek. **4.** Verzamelen en visualiseren van verhalen: verzameld en gebundeld in archief hopmuseum te Affligem. **5.** Exposities in horeca & historische plekken: nieuwe hoptentoonstelling aan de Abdij

van Affligem, een totaalbeleving rond landbouw, toerisme en erfgoed.

TOERISME. 1. Landschapsbeleving: nieuwe hopvelden en oogstdemonstraties. **2.** Co-creatie met brouwers en historische sites: op de industriële site Walstroom te Aalst werd in aanwezigheid van minister Somers, burgemeester D’Haese en schepenen Beulens hop aangeplant voor de stadsbrouwerij in spe (zie foto). **3.** Samenwerking productdesigners: contacten met bloemkunstenaren en mandenvlechters. **4.** Local Food voor foodies: promotie lokale streekproducten (hopkeesten, -kaas, -chocolade). **5.** Hopenesstrail: provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant werken hoproutes en -belevingsprojecten uit.

INITIATIEFNEMER
RLSD

PERIODE
2017-2023

PARTNERS
RLSD (Strategisch Project
Ere bald-Kravaal),
EU (PDPO), Vlaamse
Landmaatschappij, Provincie
Vlaams-Brabant, Stakenhuis

FINANCIERING
PDPO 200.000 euro (5j) +
deel Strategisch Project
Landschap van Ere bald
tot Kravaalbos

© ROBIN VAN HEGHE

“Binnen het projectgebied in de Molenbeekvallei in de gemeenten Lede, Wichelen en Wetteren ondersteunden we acties die het groenblauwe netwerk versterken en provinciaal prioritaire soorten een duwtje in de rug geven.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ROBIN VAN HEGHE

2022

In dit vierde en laatste uitvoeringsjaar konden we dankzij de financiële ondersteuning van Provincie Oost-Vlaanderen 300 m greppels ruimen volgens het gradiënt-laantjesprincipe en 26 hoogstamfruitbomen en 540 m gemengde heg/houtkant aanplanten met maximaal gebruik van autochtoon plantgoed met het label Plant van Hier. Hiervoor werkten we samen met een tiental terreineigenaars.

naar eigenaars, uitschrijven van gedetailleerde en inspirerende adviezen enzovoort. Aan de aanvraagzijde echter vanuit de terreineigenaars in het buitengebied zelf was de vraag beperkt. De ervaring uit andere projecten leert dat na afloop nog heel lang aanvragen voortvloeien uit de initiële projectoproep. We blijven dus aandachtig voor kansen om het landschap in de beekvallei klimaatrobuuster te maken.

Gedurende de voorbije projectjaren werden een heel aantal quick wins gerealiseerd en her en der mooie kansen gegrepen. Er liggen echter ook nog heel wat opportuniteiten die de komende jaren hopelijk verder rijpen en tot uitvoering kunnen komen. De financiële mogelijkheden die de Provincie ter beschikking heeft gesteld tijdens deze korte realisatieperiode waren ruim en bovendien flexibel inzetbaar. Als Regionaal Landschap deden we niet onder wat betreft het strooien met concrete ideeën en suggesties, communiceren via gemeentelijke infobladen, versturen van brieven

INITIATIEFNEMER
Provincie Oost-Vlaanderen

PERIODE
2019-2022

PARTNERS
Gemeenten Wetteren,
Wichelen en Lede, de
Bosgroepen, Regionaal
Landschap Vlaamse
Ardennen, Toerisme
Scheldeland, Toerisme
Vlaamse Ardennen,
Vlaamse Landmaatschappij,
Agentschap voor Natuur
en Bos, landbouwers en
natuurverenigingen

FINANCIERING
20.000 euro per jaar van de
Provincie Oost-Vlaanderen
(+ 20 % cofinanciering)

“De Barbierbeekvallei ligt in het noordoosten van de Provincie Oost-Vlaanderen in het Waasland. Binnen het projectgebied in de gemeenten Kruibeke, Temse, Sint-Niklaas en Waasmunster ondersteunen we acties die het groenblauwe netwerk versterken en uitbreiden.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
SEBASTIEN LEYS I.S.M. ROBERT SCHEPERS

2022

Eerste jaar van het voortraject richting landinrichtingsproject. In Temse en Kruibeke werden 4 poelen hersteld en samen met Lokaal Bestuur Kruibeke herstelden we 3 bomenrijen. Samen met Provincie Oost-Vlaanderen werd een beheerovereenkomst uitgedacht rond het beheer van poelen.

2023

Er wordt verder gewerkt aan land- schapskwaliteit en kansen voor prioritaire soorten rond de Barbier- beek.

INITIATIEFNEMER
Provincie Oost-Vlaanderen

PERIODE
(Voortraject) 2022 – 2023

PARTNERS
Provincie Oost-Vlaanderen,
Vlaamse Milieumaatschappij,
Toerisme Waasland,
Toerisme Oost-Vlaanderen,
Vlaamse Landmaatschappij,
Interwaas, De Vlaamse
Waterweg nv, Erfpunt,
Agentschap Onroerend
Erfgoed, Algemeen
Boerensyndicaat,
Boerenbond, KRUIJN,
Natuurpunt Waasland,
Agentschap voor Natuur
en Bos en de gemeenten
Temse, Kruibeke, Sint-
Niklaas, Waasmunster
en Beveren

FINANCIERING
10.000 euro per jaar van de
Provincie Oost-Vlaanderen
(+ 20 % cofinanciering)

“Binnen dit project begeleiden we grotere aanplantingen die de kans krijgen om uit te groeien zodat ze veel CO₂ kunnen vasthouden. Hagen die regelmatig gesnoeid worden komen dus niet in aanmerking aangezien hun bijdrage aan de CO₂-compensatie gering is. Verder gaat de voorkeur uit naar aanplantingen op locaties die zonder provinciale steun waarschijnlijk niet gerealiseerd zouden worden.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN

ELIZA ROMEIJN-PEETERS i.s.m. ROBIN VAN HEGHEEN SEBASTIEN LEYS

Provincie Oost-Vlaanderen wil de uitstoot van broeikasgassen drastisch terugdringen en tegen 2050 klimaatneutraal zijn. Daarnaast wil de Provincie de negatieve effecten van de klimaatverandering (zoals overstromingen, droogte, erosie en verlies aan biodiversiteit) zoveel mogelijk temperen. Dit doet ze onder andere door middelen beschikbaar te stellen via Beplant het Landschap voor aanplantingen die CO₂ kunnen vasthouden.

rechtstreeks op de projectoproep die door de Provincie Oost-Vlaanderen werd verspreid.

2023

In 2023 gaan we opnieuw op zoek naar locaties om aanplantingen te realiseren.

2022

Dankzij Beplant het Landschap plantten we op 16 verschillende locaties heggen, bomenrijen en hoogstamboomgaarden aan en leverden we bosgoed voor 2 bijkomende locaties. Het grootste deel van de aanvragen waren afkomstig van particulieren maar de gemeenten Sint-Gillis-Waas en Lede gingen ook in op het aanbod. In totaal werd ongeveer 910m heg en 9 boomgaarden aangeplant; In totaal werden 9657 stuks bosgoed en 427 hoogstammen geleverd of aangeplant. De aanvragers komen bij ons voornamelijk terecht via het Landschapsloket of reageren

INITIATIEFNEMER
Provincie Oost-Vlaanderen

PERIODE
jaarlijks sinds 2015

PARTNERS
Gemeenten, organisaties,
bedrijven en particulieren

FINANCIERING
37.300 euro Provincie
Oost-Vlaanderen, keuze
tussen 100 % gratis bosgoed
of 80 % van totale kost van
aankoop en aanplant

“Door het veranderend klimaat worden gemeenten geconfronteerd met waterschaarste- en overlast. Gemeenten hebben nood aan ondersteuning bij het ontwerp, aanleg en beheer van klimaatrobuuste groenzones. Dit project bundelt huidige kennis en praktijkvoorbeelden rond waterefficiënt ontwerpen en beschikbare technieken voor aanleg en beheer.”

PDPO

 PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ELIZA ROMEIJN-PEETERS

Zowel in 2017, 2018, 2019 als 2021 hadden we te kampen met een lange droogteperiode en extreme temperaturen. Het tekort aan water zorgt voor een stresssituatie bij veel plantensoorten waardoor ze stoppen met groeien of verdrogen en daardoor meer kwetsbaar zijn voor zwakteparasieten. Daarnaast neemt het risico op overstromingen toe in de toekomst. Dit is enerzijds te wijten aan de erg hoge verhardingsgraad bij Vlaamse steden en gemeenten en anderzijds aan veranderende neerslagpatronen met tijdens de winterperiode meer neerslag en tijdens de zomers meer zeer intensieve buien. Het wijzigende klimaat zorgt dus voor grote uitdagingen bij groenprojecten. Dit project speelde in op de kennisnoden en bood ondersteuning aan publieke en private groenvoorzieners, landbouwers en kwekers. Daarnaast werd ook het brede publiek betrokken.

2022

Dit project werd afgerond. De info-fiches over efficiënt watergebruik in tuinen, workshops rond het thema ‘watervriendelijke tuin’ voor particulieren (Velt vzw), de inspiratiegids voor gemeenten (VVOG) en praktische gids voor groenaanleggers (PCS) werden afgewerkt en verspreid. Samen met de proefresultaten werden ze voorgesteld op een afsluitende studiedag. RLSD integreerde de opgedane kennis net als de overige partners in haar reguliere werking.

INITIATIEFNEMER
 Proefcentrum voor
 Sierteelt vzw
PERIODE

2020-2022

PARTNERS
 Vereniging voor Openbaar
 Groen, Velt vzw, RLSD
FINANCIERING
 Totaalbudget deel RLSD
 bedraagt 19.062 euro,
 waarvan 12.390 euro
 (65 %) subsidie en 6.672
 euro (35 %) restfinanciering
 door RLSD. Dit project
 geniet financiële steun van
 Europa (ELFPO - Europees
 Landbouwfonds voor
 Plattelandsontwikkeling),
 Vlaanderen en de Provincie
 Oost-Vlaanderen

© STANI VANDECAT

“Erfgoedbomen, die op zich al heel waardevol zijn, dragen bij tot de erfgoed- en belevingswaarde van het landschap. Het nadeel van dit levende erfgoed is dat het ooit ophoudt te bestaan. Vaak gaat bij hun afsterven hun waardevol genetisch materiaal verloren. Daar willen we verandering in brengen.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ELIZA ROMEIJN-PEETERS

De erkende onroerenderfgoeddepots staan in voor het behoud en beheer van archeologisch, bouwkundig en landschappelijk erfgoed. Nu is het meestal zo dat na afsterven van een erfgoedboom blijkt dat er voordien geen werk is gemaakt van vervangmateriaal. Daardoor moet er nieuw materiaal worden aangekocht. Het genetisch aspect van wat wordt aangeplant is onbekend en bestaat soms uit buitenlands materiaal. Soms is ook de (onder)soort of soorthybride fout bij nieuwe aanplant. Hierdoor gaan erfgoedaspecten verloren. Dit project wil enten of stekken van houtige beplantingen met erfgoedwaarde en veteranenbomen aanplanten in het arboretum van het Provinciaal domein Het Leen waar de infrastructuur, logistiek en kennis hiervoor aanwezig is. Als een veteranenboom sterft dan is een kopie hiervan beschikbaar om op de locatie te planten. Verder kan het beschikbare ent- of stekmateriaal gebruikt worden als plantmateriaal voor sites waar ze kunnen uitgroeien tot erfgoedbomen van de toekomst. De Regionale Landschappen zullen hiervoor een oproep doen eenmaal de jonge bomen plantklaar zijn.

2022

Op aanraden van RLSD verzamelde de erfgoedconsulent van de provincie Oost-Vlaanderen enten van de zeer oude meidoorn op het binnenhof van het Kasteel van Laarne alsook van de lindes op het neerhof. Verder werd opnieuw entmateriaal verzameld van de uitzonderlijke linde op het dorpsplein van Massemen (Wetteren) omdat de vorige enten onvoldoende aansloegen. Tenslotte werden enten verzameld van 2 eiken- en 2 beukenhakhoutstoven van de Warandeduinen (Wetteren). Deze enten worden allemaal door de Provincie in vermeerdering gebracht.

2023

In overleg met alle projectpartners wordt de bestaande lijst met kandidaatbomen aangevuld en van een overwogen selectie bomen entmateriaal verzameld.

INITIATIEFNEMER
Provincie Oost-Vlaanderen,
dienst Erfgoed /
onroerenderfgoeddepot
Ename

PERIODE
2019

PARTNERS
Regionaal Landschap
Meetjesland, Regionaal
Landschap Vlaamse
Ardennen, INVERDE, het
Instituut voor Natuur- en
Bosonderzoek (INBO),
Agentschap Onroerend
Erfgoed, Provinciaal
Domein Het Leen

FINANCIERING
Reguliere werking

“Knotbomen en houtkanten zijn typisch voor ons landschap en hebben een belangrijke natuur- en erfgoedwaarde. Ze hebben regelmatig onderhoud nodig, iets waar veel eigenaars de tijd niet voor vinden.

Wij brengen eigenaars in contact met opgeleide houtzoekers die gratis komen knotten in ruil voor het brandhout. RLSD verzekert de houtzoekers tijdens hun knotactiviteiten.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
SEBASTIEN LEYS

2022

Dit knotseizoen beheerden 28 ploegen van circa 140 houtzoekers een 1200-tal bomen bij 45 aanbieders. De houtzoekers voeren dit werk vrijwillig uit in ruil voor het brandhout. Er werd overwegend geknot bij particulieren maar ook voor de stad Dendermonde, gemeente Bornem, gemeente Sint-Gillis-Waas en gemeente Kruikeke. De vernieuwde website www.goedgeknot.be is gelanceerd net voor de start van het nieuwe knotseizoen. Eigenaars van knotbomen kunnen nog steeds zelf bomen geven in het platform zoals voorheen. Houtzoekers kunnen op het nieuwe platform zelf zoeken naar knotopdrachten in hun buurt. RLSD coördineerde de opbouw van de website, de lancering en de opvolging i.s.m. de ontwikkelaar en de collega's van de Regionale Landschappen alsook de twee Stadlandschappen die nu ook gebruik maken van het platform. De **knotcursus** voor beginners werd georganiseerd in onze recentst aangesloten gemeente Sint-Gillis-Waas. De cursus was een succes, er waren 12 deelnemers.

Het ontmoetingsmoment in september trok een 60- tal houtzoekers aan vanuit alle hoeken van ons werkingsgebied en daarbuiten. Samen met de rondleiding in de Van Hauwermeersmolen was dit een leuke, interessante dag!

2023

Begin 2023 werken we verder aan de oplevering van de Goed Geknot website. In februari-maart zal stagiair Quinten Vanden Berghe (Odisee Hogeschool) terreincontroles uitvoeren om de knotwerken te evalueren gedurende zijn 6 weken durende stage.

INITIATIEFNEMER
RLSD

PERIODE of STARTJAAR
Vaste werking. Jaarlijks met knotwerken van november t.e.m. februari

PARTNERS
Provincie Oost-Vlaanderen,
Provincie Antwerpen,
gemeente Sint-Gillis-Waas
voor de organisatie van de knotcursus, gemeentes en verenigingen actief rond groen- en natuurbeheer (landbouwverenigingen, vzw Durme, Natuurpunt, ...), NME-actoren in de streek, scholen, overheden en particulieren

FINANCIERING
Provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen (loonkosten)

“9 gemeenten binnen ons werkingsgebied gebruiken ‘ons’ KLE-reglement om hun inwoners te stimuleren KLE’s aan te leggen en / of bestaande KLE’s goed te onderhouden op hun percelen. Andere gemeenten hanteren een eigen reglement of een projectmatige aanpak. Al deze initiatieven bevorderen zowel de landschappelijke waarde als de natuurwaarde van deze percelen.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ELIZA ROMEIJN-PEETERS

Dit intergemeentelijk subsidiereglement voor kleine landschapselementen (KLE’s) betekent zowel voor gemeentebesturen als inwoners een administratieve vereenvoudiging. Het stemt bestaande subsidiesystemen op elkaar af, vereenvoudigt en uniformeert procedures en voorwaarden en sluit aan op de werking van gerelateerde organisaties zoals ons eigen Regionaal Landschap. Naast uitgebreide inhoudelijke en administratieve begeleiding voorzien wij indien wenselijk ook de nodige ondersteuning bij de uitvoeringen i.h.k.v. het Landschapsloket (p. 34). Het reglement is tot nog toe goedgekeurd in deze 9 gemeenten: Berlare, Hamme, Kruikebeke, Melle, Puurs-Sint-Amands, Waasmunster, Wetteren, Wichelen en Zele. Enkele gemeenten verkiezen hun eigen reglement of ondersteunen KLE’s projectmatig. Enkele andere gemeenten geven aan geïnteresseerd te zijn om het reglement op te nemen in hun werking. Het subsidiereglement is toe aan een update. Zo’n update zou meteen een goed moment zijn voor gemeenten om het KLE-reglement in hun gemeente te implementeren.

2022

De herziening van het KLE-subsidiereglement werd opgenomen als één van de acties van het nieuw PDPO-project Samen voor Duurzaam Beheer. In 2020 hielden we een bevraging bij de gemeenten. Op basis van de input en eigen ervaringen stelden we een workshop samen. Door de coronacrisis werd deze workshop zowel in 2020 als in 2021 uitgesteld. In 2021 groeide steeds meer de idee dat we, los van andere wijzigingen, de klemtoon van het KLE-reglement willen proberen verleggen van aanleg naar beheer.

2023

Op basis van de reeds verzamelde info en nieuw verworven inzichten zal werk gemaakt worden van een herzien KLE-subsidiereglement dat de gemeenten vervolgens kunnen overnemen.

INITIATIEFNEMER
Regionaal Landschap
Schelde-Durme

PERIODE of STARTJAAR
2010

PARTNERS
Gemeentebesturen,
Provincies Antwerpen en
Oost-Vlaanderen

FINANCIERING
Het project gaat uit
van een uitgebreide en
permanente samenwerking
met de gemeentelijke
milieudiensten. De
subsidiering komt van de
gemeenten. Elke gemeente
beslist autonoom over het
jaarlijks te begroten budget

© RLSD

“De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) werkt aan het uitvoeringsprogramma voor het landinrichtingsproject ‘Schelde en Rupel’. Doel is om alle plannen en projecten uit de regio op elkaar af te stemmen en te komen tot gecoördineerde uitvoeringen op terrein. Ons Regionaal Landschap denkt en werkt hier actief aan mee.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
**STIJN VAN BELLEGHEM i.s.m. ELIZA ROMEIJN-PEETERS,
LIES VERVAET EN CHANTAL COLEN**

INITIATIEFNEMER
Vlaamse Landmaatschappij
(VLM)

STARTJAAR
2014, uitvoering vanaf 2017

PARTNERS
De gemeentebesturen van Bornem, Puurs-Sint-Amands, Zwijndrecht, Schelle, Hemiksem, Niel, Boom, Rumst, Provincie Antwerpen en haar diensten Gebiedsgericht Beleid, Landbouw- en Plattelandsbeleid, Ruimtelijke Planning, Integraal Waterbeleid, Vrije Tijd, Duurzaam Natuurbeleid en Erfgoed, Intergemeentelijk Samenwerkingsverband (IGS) Schelde-Landschapspark, Onroerend Erfgoed, Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaamse Milieu Maatschappij, De Vlaamse Waterweg nv, Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling, Ruimte Vlaanderen, Afdeling Wegen en Verkeer, Toerisme Provincie Antwerpen, Toerisme Scheldeland, Regionale Landschappen Rivierenland en Schelde-Durme, Natuurpunt Klein-Brabant, Natuurpunt Rupelstreek, Boerenbond

FINANCIERING
Vlaamse overheid: 2,5 miljoen euro, voor conceptuele uitwerking ontving RLSD 12.850 euro

Het projectgebied ‘Schelde en Rupel’ ligt pal in de Vlaamse Ruit tussen Antwerpen en Brussel. Het omvat een cluster van gemeenten in Klein-Brabant (Bornem en Puurs-Sint-Amands), de Rupelstreek en de gemeente Zwijndrecht. De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) onderzocht de initiatieven om de open ruimte in dit gebied duurzaam en kwaliteitsvol in te richten. Voor dit verkennend onderzoek werden de streekpartners ruim geraadpleegd. Het onderzoek wees uit dat landinrichting het geschikte instrument is om nieuwe initiatieven en lopende processen in ‘Schelde en Rupel’ op elkaar af te stemmen en de inrichting met gebiedsgerichte projecten uit te voeren. Bij de planopmaak voor ‘Schelde en Rupel’ worden onder meer volgende accenten gelegd: **1.** Een beter evenwicht realiseren tussen de impact van industrie en verstedelijking. **2.** De voor Vlaanderen belangrijke natuur- en landschapswaarden beschermen en verder ontwikkelen. **3.** De landbouw versterken. **4.** Een recreatief aanbod uitwerken en dat afstemmen met het recreatieve aspect van het Sigmaplan. Ons Regionaal Landschap denkt en werkt mee

door onder andere deel te nemen aan de planbegeleidingsgroep en de landinrichtingsplannen Zwijndrecht, Sint-Jansveldbeek, Fort van Liezele en Scheldeboord Sint-Amands.

2022

RLSD werkte in opdracht van de VLM aan de conceptuele uitwerking van enkele maatregelen uit het landinrichtingsplan Sint-Jansveldbeek. Deze maatregelen handelen over de optimalisatie van de toeganbaarheid, de herwaardering van het landschap en het versterken van ecologische waarden in en nabij de Sint-Jansveldbeek in de gemeente Bornem. Concreet werden aanplantmogelijkheden rond enkele centrale trage wegen en op de open percelen bekeken, daarnaast werd een ontwerp opgemaakt voor een publieke speelplek.

© PETER PUTTEN VAN

“Elke overheid, vereniging, landbouwer of burger kan met vragen over het landschap bij ons terecht. RLSD geeft gratis advies en ondersteunt zoveel mogelijk de administratieve, financiële en praktische uitvoering hiervan.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
**ELIZA ROMEIJN-PEETERS i.s.m. ROBIN VAN HEGHE,
SEBASTIEN LEYS EN JAN MAERTENS**

De variatie aan vragen en adviezen is zeer groot. Voor sommige vragen volstaat een antwoord per telefoon of mail, maar op de meeste loketvragen volgt een terreinbezoek en een uitgebreid advies. Sommige groeien zelfs uit tot een heus project. De klemtoon van de vragen ligt op KLE's: heggen, hagen, houtkanten, boomgaarden, poelen, knotbomen, ... en gaan over zowel aanleg als beheer. Telkens worden ook de mogelijke subsidiekanalen onderzocht. De voornaamste ondersteunende financieringsbronnen zijn Beplant het Landschap (p. 27), het KLE-subsidiereglement van de gemeentes (p. 31) en het budget Landschapszorg van de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Nazorg blijft een cruciaal punt bij de werking van dit loket. Daarom proberen we eigenaars / beheerders zoveel mogelijk attent te maken op het belang van deze nazorg (overgangsbeheer, regulier beheer). De eigenaar / beheerder staat hier zelf voor in. In de meeste gevallen wordt met de eigenaar een overeenkomst afgesloten. Waar nodig / mogelijk zorgen wij voor praktische ondersteuning. Zelf streven we er naar om de opvolging van realisaties efficiënter te laten verlopen door middel

van het Loket Onderhoud Buitengebied (p. 34). Sinds 2019 worden alle adviezen systematisch bijgehouden in Dipla. Alle adviesvragen in het archief (vanaf 2011) werden eveneens ingevoerd. Dit alles geeft een goed overzicht van de geografische spreiding van de aanvragen over het werkingsgebied en geeft ons de mogelijkheid om linken tussen landschapsloketvragen te leggen en om adviezen beter op elkaar af te stemmen.

2022 Het Landschapsloket behandelde 147 vragen. We ontvingen vragen vanuit alle aangesloten gemeentes. Lede, Hamme en Berlare zijn de gemeentes waarvan we de meeste vragen ontvingen, gevolgd door Dendermonde, Laarne, Aalst en Wetteren. Veruit de meeste vragen zijn afkomstig van particulieren, maar ook gemeentes en enkele verenigingen doen beroep op het Landschapsloket.

2023 Het Landschapsloket zal zich blijven focussen op de ondersteuning van gebiedsgerichte projecten en blijven inspelen op vragen die spontaan binnenkomen.

INITIATIEFNEMER
Provincies Antwerpen en
Oost-Vlaanderen

PERIODE of STARTJAAR
2010

PARTNERS
Gemeenten, (natuur)
verenigingen, landbouwers
en particulieren

FINANCIERING
Landschapszorg Provincies
Antwerpen (loonkost plus
5.306 euro voor realisaties)
en Oost-Vlaanderen
(loonkost plus 24.171 euro
voor realisaties)

“De gemeenten staan voor een grote uitdaging op het vlak van natuur- en landschapsbeheer. RLSD werkt aan een Loket Onderhoud Buitengebied (LOB) dat gemeenten wil helpen om dit beheer efficiënter te laten verlopen. Er wordt hierbij nauw samengewerkt met andere geïnteresseerde Regionale Landschappen.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
NICK DE WAELE-VAN DE VELDE

LOKET ONDERHOUD BUITENGEBIED

Ons landschap biedt veel beleving en recreatiemogelijkheden. Toch is het door de grote omvang een echte uitdaging om alles tijdig te beheren en het ecologisch en recreatief aspect op punt te houden. Hierbij reikt het Loket Onderhoud Buitengebied een oplossing aan. Het LOB is een samenwerkingsverband tussen het Regionaal Landschap Schelde-Durme en haar gemeentes. Hierbij bieden wij ondersteuning bij de inventarisatie en het beheer van het buitengebied. Doordat het LOB op verschillende regionale niveaus werkt kunnen we zowel lokaal als over het hele werkingsgebied meebouwen aan een duurzamer landschap.

geeft DIPLA ons de mogelijkheid om het voortdurende veranderende landschap op een dynamische manier te gaan beheren. De afgelopen jaren is er reeds veel gebouwd aan DIPLA om dit platform breed draagbaar en breed inzetbaar te maken. Aan de hand van samenwerkingen tussen verschillende regionale landschappen en experts werd DIPLA nog verder ontwikkeld. De kennis van deze groepen werd in het verleden met het nodige overleg vertaald naar beheerschema's en de gestandaardiseerde normen. Er worden voortdurend nieuwe inzichten verwerft over het beheer van KLE's waardoor wij blijven samenwerken met collega's om DIPLA verder te ontwikkelen en up-to-date te houden.

DIPLA

Voor een efficiënt werkend LOB is een degelijk, gebruiksvriendelijk digitaal platform noodzakelijk. DIPLA stelt in staat om 1.) het huidige en toekomstige beheer van KLE's bij te houden, 2.) de uitvoer ervan te coördineren, 3.) een prognose te maken voor de toekomstige werklust en 4.) eenvoudig te rapporteren. Daarnaast

2022

Dit jaar sloegen we met verschillende partners de handen in elkaar om enkele mooie projecten te realiseren. In 2022 mochten enkele nieuwe gemeenten kennis maken met de werking van het LOB waarbij enkele ontmoetingsmomenten zijn uitgegroeid tot volwaardige en noemenswaardige projecten. Daarnaast bouwden reeds bekende gemeenten

INITIATIEFNEMER
Regionaal Landschap
Schelde-Durme

PERIODE of STARTJAAR
2019

PARTNERS
Alle Regionale
Landschappen,
gemeenten

FINANCIERING
Gemeenten die aansluiten
betalen een bijdrage op maat
met financiële ondersteuning
van Provincie Antwerpen

verder aan hun LOB-werking en blijven zo meebouwen aan een kwalitatiever en duurzamer buitengebied. Net zoals de afgelopen jaren zette Bornem in op het beheer van enkele historische vlasrootputten. De focus van dit project ligt vooral op het beheeren van randvegetatie rondom de putten, zoals knotbomen en houtkanten. Samen bekijken we om het LOB verder uit te breiden

met het beheer van verschillende, landschappelijke houtkanten. In Dendermonde werd er aan de hand van de inventarisatie van KLE's ingezet op het beheeren van knotbomen en houtkanten die verspreid liggen over het grondgebied van de stad. Een nieuw project kwam tot stand in Lokeren waarbij er een gedetailleerde inventaris werd opgemaakt van alle merkwaardige en waardevol-

le bomen binnen de stadsrand. Het gaat hier om zeldzame, oude en grote bomen die door hun aanwezigheid het karakter van de stad naar hun eigen hand zetten. Tot slot stak de gemeente Zele de handen uit de mouwen met hun bomenplan. Net zoals vorig jaar werden langsheen veldwegen en straten bomen aangeplant.

2023

In Lokeren bouwen we dit jaar nog verder op de inventaris van merkwaardige bomen. Om het bestaan van deze bomen te verzekeren zetten we onze schouders onder de opmaak van een visiekader rond bomenbeheer. Dit kader moet deze unieke bomen beschermen in het stedelijke klimaat en zijn bedreigingen. Dit jaar verwelkomen we Puurs-Sint-Amands met de opstart van hun eigen LOB-project. Dit project zal starten met een brede inventarisatie van KLE's in het buitengebied. Met dit project zal de gemeente met onze ondersteuning ook hun visiekader rond beheer bijstellen. Ook dit jaar steekt gemeente Zele nog een tandje bij door zelf aan de slag te gaan met het digitale beheerplatform. Hierdoor zal de gemeente beter het beheer kunnen opvolgen van de nieuwe en oude bomen in de gemeente.

“Met inrichtingsvoorstellen op maat wil het project Paard In het Landschap informeren, inspireren en sensibiliseren over de kansen voor biodiversiteit en landschapszorg op en rond paardenweides en de meerwaarde daarvan voor natuur, milieu en het welzijn van de paarden.”

PDPO

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
SEBASTIEN LEYS**SITUERING****2022**

Via het project ‘Paard in het Landschap’ willen de drie Regionale Landschappen van Oost-Vlaanderen het bewustzijn van natuur-, landschaps- en milieuwaarden bij paardenhouders en andere betrokkenen verhogen. Dit komt ook het welzijn van paarden ten goede. De focus ligt op het geven van praktisch advies via gerichte communicatie en persoonlijk contact met de paardenhouders om de sector te bereiken, biodiversiteitsverhogende maatregelen d.m.v. realisaties op terrein via pilootprojecten bij ambassadeurs, het tonen van goede praktijkvoorbeelden waar paardenhouders praktische kennis kunnen opdoen en het geven van een aantal beleidsaanbevelingen naar gemeenten toe in functie van landschappelijke inpasbaarheid. ‘Paard in het Landschap’ wil zo werken aan de kwaliteit van het landschap en een tegenwicht vormen voor de versnippering, degradatie en verrommeling van het landschap.

Het project kende een verlenging tot voorjaar 2022. Op 27 maart 2022 vond de laatste inspiratiedag plaats. In Lebbeke werden lezingen gegeven over het project zelf alsook het ILVO en BDB Project Weidescherm. In zowel het werkingsgebied van RLSD en RLVA vond een terreinbezoek plaats bij ambassadeurs van het project. Daarmee liep het project ook officieel af.

INITIATIEFNEMER

Regionaal Landschap
Vlaamse Ardennen

PERIODE of STARTJAAR
2019 – 2022

PARTNERS

Regionaal Landschap Vlaamse
Ardennen, Regionaal Landschap
Schelde-Durme, Regionaal
Landschap Meetjesland,
Paardenpunt Vlaanderen,
Paardensport Vlaanderen, de
Landelijke Rijverenigingen,
Provinciale Dienst voor Landbouw
en Platteland

FINANCIERING

Totaalbudget deel RLSD
bedraagt 58.590 euro waarvan
38.083,50 euro (65 %) PDPO-
subsidie en 20.506,50 euro
(35 %) restfinanciering door
de paardenhouders en RLSD.
Dit project geniet financiële
steun van Europa [ELFPO -
Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling],
Vlaanderen en Provincie
Oost-Vlaanderen

“Planten van Hier’ stammen af van bomen en struiken die zich na de laatste ijstijd spontaan in onze gebieden vestigden. Daardoor zijn ze zeer goed aangepast aan de bodem en de leefomstandigheden in onze streken. Omdat slechts 5 % van het plantgoed uit het buitengebied nog Plant van Hier is stimuleren wij de aanplant ervan en gebruiken wij ze bij aanplantingen binnen onze projecten.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE **ELIZA ROMEIJN-PEETERS**

Onbekend is onbemind. Daarom hecht ons Regionaal Landschap veel belang aan de sensibilisering rond dit thema. Zo verleent ons Landschapsloket bij adviezen over de aanplant van bomen en/of struiken standaard aandacht aan het belang van autochtone bomen en struiken met het label 'Plant van Hier'. Ook bij adviezen vanuit Natuurloket en andere projecten wordt waar mogelijk de link gelegd met autochtone bomen en struiken.

2022

In 2021 werd op vraag van RLSD en in samenwerking met het INBO en vzw Durme in de omgeving van Donkmeer (Berlare) zaad van de zeldzame wegedoorn verzameld. Het zaad werd door boomkweker Sylva opgekweekt, maar met weinig succes. Slechts enkele zaden groeiden uit tot 1 jarige planten. Daarop werd een tweede lading zaad ingezameld die opnieuw door Sylva wordt opgekweekt. In totaal zorgde RLSD voor de verspreiding van 28.506 stuks bosgoed. Het overgrote deel hiervan draagt het label Plant van Hier. Een deel werd in opdracht van ons aangeplant door een maatwerkbedrijf (17.785 stuks) in het kader van onze projecten Beplant het Landschap, Gestroomlijnd Landschap en het Landschapsloket. Daarnaast organiseerden we een verdelingsmoment waar-

op bestellingen (10.721 stuks) konden worden afgehaald. Dit betrof bestellingen die voortvloeiden uit onze projecten. Ook gemeenten en particulieren die een beroep deden op het Landschapsloket konden bestellen. Ons Regionaal Landschap organiseert een dergelijke verkoop voor derden die beroep deden op het Landschapsloket omdat 'Planten van Hier' in de reguliere handel voorlopig amper of niet te vinden zijn. Bij de aanbesteding van aanplantingen geven we extra gewicht aan het gebruik van 'Planten van Hier'. Sommige soorten zoals olm zijn helaas amper of niet gelabeld verkrijgbaar.

2023

Het 1-jarig bosgoed wordt door RLSD verder opgevolgd en we wachten het succes van de opkweek van de 2e lading zaden af. We blijven inzetten op sensibilisering rond 'Planten van Hier'.

INITIATIEFNEMER
RLSD

PERIODE of STARTJAAR
2009

PARTNERS
Gemeenten, organisaties
en particulieren die
plantacties organiseren

FINANCIERING
Zie Landschapsloket (p. 33)

“Trage wegen hebben ontelbaar verschillende vormen, maar ook diverse functies voor verschillende gebruikers. Met het Regionaal Landschap zetten we ons samen met de Provincie Oost-Vlaanderen, onze aangesloten gemeenten en Trage Wegen vzw in om te bouwen aan een sterk tragewegennetwerk in onze regio.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE **LIES VERVAET**

ONTSPANNING

Kerkwegels, jaagpaden, veldwegen, doorsteekjes in wijken en stadscentra, bospaden, omgevormde treinbeddingen... Trage wegen zijn geliefkoosde wegen voor een ontspannende wandeling of een fietstocht in de buurt. Ze zuigen je als het ware in het landschap en laten je met volle teugen genieten van prachtige uitzichten, achter de lintbebouwing of appartementsblokken.

MOBILITEIT

Trage wegen bieden vaak een veilige en soms kortere route naar werk, school of buurtwinkel. Daardoor vormen ze voor zachte weggebruikers zoals schoolgaande kinderen een goed alternatief voor onze steeds drukker verkeerswegen. Bovendien nodigen ze je uit om de auto thuis te laten bij functionele verplaatsingen. Ook voor landbouwers zijn deze wegen cruciaal als toegangsweg tot akkers en weiden.

ERFGOED

Lang voor de auto zijn intrede deed, gebruikten onze voorouders deze wegjes elke dag. Vandaag herinnert dit levend erfgoed ons aan verbindingen tussen dorpskernen, aan oude trein- en trambeddingen,... Deze re-

licten gaan bovendien vaak gepaard met spannende of grappige anekdotes. Of ze passeren langs klein erfgoed, zoals kapelletjes.

NATUUR

Trage wegen zorgen voor ecologische verbindingen tussen kleine en versnipperde natuurgebieden, waardoor tal van planten en dieren zich kunnen verspreiden over een groter gebied.

ONDERSTEUNING

Om al die redenen ondersteunen we gemeenten in hun beleid rond trage wegen. Een eerste stap is de inventarisatie van de trage wegen, samen met vrijwilligers, als opstap naar een beleidskader traag netwerk (p. 39). Vervolgens trachten we de geformuleerde gewenste acties rond de trage wegen om te zetten in concrete terreinrealisaties via de uitvoeringsmodule (p. 40). Nadat alle trage wegen in kaart zijn gebracht, kunnen wegspoters waken over de toegankelijkheid ervan (p. 42). Om trage wegen bij het grote publiek onder de aandacht te brengen zetten we tot slot in op wandelbrochures, tragewegenkaarten en straatnaamborden.

INITIATIEFNERMER
Regionale Landschap
Schelde-Durme (RLSD)

STARTJAAR
2019

PARTNERS
Alle Regionale
Landschappen, gemeenten

FINANCIERING
Gemeenten die aansluiten
betalen een bijdrage op
maat, met financiële
ondersteuning van provincie
Antwerpen

“We willen een functioneel en recreatief tragewegennetwerk op de kaart zetten dat zo breed mogelijk wordt gedragen door alle gebruikers van trage wegen: wandelaars, fietsers, landbouwers, ruiters, jagers... Een eerste stap is de inventarisatie van alle trage wegen. Participatie staat hierbij centraal.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
LIES VERVAET

2022

Met de invoering van het decreet gemeentewegen in 2019 kregen gemeenten een instrument om de algemene doelstellingen van het decreet lokaal te gaan verfijnen en concretiseren: **het beleidskader traag netwerk**. Een beleidskader opstellen kan pas als alle trage wegen in kaart zijn gebracht. Vele gemeenten in ons werkingsgebied kunnen daarvoor terugvallen op de **inventarisatie** uit hun tragewegenplan, zoals RLSD er talrijke opstelde tussen 2018 en 2021. Voor de pas aangesloten gemeente **Lokeren** werden in 2022 alle trage wegen in kaart gebracht met hulp van vrijwilligers. Zij toetsten een werkkaart met daarop alle wegen die juridisch aanwezig zouden moeten zijn aan de werkelijke situatie op terrein. Welke wegen zijn toegankelijk en welke niet? Hoe breed zijn de wegen en welk type bedding hebben ze? RLSD verwerkte alle informatie in een reeks kaarten zodat het huidige tragewegennetwerk goed gekend is. Ook voor het deelgebied Ruisbroek in Puurs-Sint-Amunds vond een inventarisatie plaats volgens dezelfde werkwijze gekoppeld aan een summiere evaluatie als opstap naar een beleidskader.

2023

In **Puurs-Sint-Amunds** resten nog twee deelgebieden zonder inventarisatie van de trage wegen: Puurs-Centrum en Kalfort. In 2023 worden deze twee deelgebieden aangepakt volgens de gebruikelijke methodologie, opnieuw in samenwerking met vrijwilligers. Gemeente Puurs-Sint-Amunds wenst in de nabije toekomst een beleidskader op te stellen. Ter voorbereiding zal RLSD de inventarisaties van de verschillende deelgebieden van de gemeente uniformiseren en actualiseren anno 2023.

INITIATIEFNEMER
RLSD

PERIODE of STARTJAAR
2008

PARTNERS
Gemeentebesturen van de aangesloten gemeenten, Provincie Oost-Vlaanderen, Provincie Antwerpen, Toerisme Oost-Vlaanderen, Toerisme Provincie Antwerpen, Toerisme Scheldeland, Toerisme Klein-Brabant, lokaal middenveld en Trage Wegen vzw

FINANCIERING
5.000 euro provinciale middelen per project in Oost-Vlaanderen, restfinanciering door gemeenten en eigen middelen RLSD

“Heeft de gemeente gewenste acties rond de trage wegen geformuleerd, dan is uitvoering de volgende stap. In overleg met de betrokkenen trachten we de visie om te zetten in concrete terreinrealisaties.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE LIES VERVAET

SITUERING

RLSD stelde tussen 2008 en 2021 talrijke **tragewegenplannen** op. Naast een inventarisatie bevat een trage-wegenplan ook een evaluatie van het netwerk aan trage wegen. Welke acties kunnen dit netwerk versterken? RLSD zet de komende jaren sterk in op het uitvoeren van de acties uit de trage-wegenplannen, hierin gestimuleerd door de Provincie Oost-Vlaanderen. In 2022 ondersteunden we 6 gemeenten bij het streven naar een realisatie op het terrein: Hamme, Buggenhout, Lede, Laarne, Dendermonde en Kruibeke.

2022

In **HAMME** ondersteunde RLSD bij het **oplossen van een aantal knelpunten**. Voor de afgesloten trage weg aan het **Nieuw Wiel** maakte RLSD na een gesprek met de eigenaar een voorstel voor aangepaste toegankelijkheid om gemotoriseerde voertuigen te weren. Voor het **Pastoorstraatje** formuleerde RLSD advies voor een inrichting die een verbinding toelaat naar de Vrouwenbroekdijkwegel. Tenslotte onderzocht RLSD de juridische situatie en de eigendomssituatie van de

Hamse Streek ter voorbereiding van een overleg met de betrokken eigenaar. Ook hier streven we naar een permanente toegankelijkheid voor wandelaars.

In **BUGGENHOUT** gingen we enkele keren op terreinbezoek in het kader van de missing link tussen Opdorp en Buggenhout op kleine schaal en een recreatieve **verbinding tussen het Buggenhoutbos en de Schelde** op grotere schaal. Op basis van deze terreinbezoeken en een onderzoek naar de juridische situatie en eigendoms-situatie formuleerden we voorstellen voor de gewenste verbindingen. De haalbaarheid van deze voorstellen werd ook afgetoetst bij andere betrokken instanties. Vervolgens werden gesprekken aangeknoopt met de verschillende eigenaars op zoek naar een gedragen oplossing. Op basis van deze gesprekken werd een gedetailleerd **voorstel per eigenaar** uitgewerkt waarmee een landmeter aan de slag kan voor het opstellen van een rooilijnplan. Tenslotte gaf RLSD advies rond de inrichting en de subsidieaanvraag bij Provincie Oost-Vlaanderen. Daarnaast onderzocht RLSD de ontsluiting van landbouwpercelen via trage wegen

INITIATIEFNEMER
RLSD

PERIODE of STARTJAAR
2011

PARTNERS
Gemeentebesturen van de aangesloten gemeenten, Provincie Oost-Vlaanderen, Provincie Antwerpen, Toerisme Oost-Vlaanderen, Toerisme Provincie Antwerpen, Toerisme Scheldeland, Toerisme Klein-Brabant, lokaal middenveld en Trage Wegen vzw

FINANCIERING
5.000 euro provinciale middelen per project, restfinanciering door gemeenten en eigen middelen RLSD

in combinatie met wandelaars en ruiters. Op basis van ons onderzoek kan de gemeente overleg plegen met de betrokken eigenaars en een definitieve oplossing uitwerken.

In **DENDERMONDE** ondersteunden we bij de **structurele verbetering** van enkele trage wegen in **Appels**. RLSD ging op terrein met betrokken instanties zoals het ANB en met aannemers. Er werd een raming opgesteld voor de werken op terrein en technisch advies gegeven zodat Dendermonde in 2023 de omgevingsvergunning kan aanvragen. Daarnaast gaf RLSD advies rond het herstel van een afgesloten trage weg in Appels en het advies van een trage verbinding langs de Baleunisbeek in Sint-Gillis bij Dendermonde.

In **LEDE** begeleidden we de gemeente bij een structurele verbetering van de **Gentweg** met o.a. contacten met aannemers, prijsvraag en subsidieaanvraag bij de Provincie. De inrichting van een trage verbinding tussen Impe en Ilies speelbos werd onderzocht met advies over contact met de eigenaars. RLSD zocht mee naar een oplossing voor een afgesloten buurtweg,

onder meer door overleg met de eigenaars en dienst Integraal Waterbeleid van de Provincie. Tenslotte gaf RLSD advies bij de **verleggingsprocedure** van een gemeenteweg zodat de verbinding tussen de Rodtstraat en de Klinkaard hersteld wordt.

RLSD startte in **KRUIBEKE** met een onderzoek naar de uitvoering van enkele acties uit het tragewegenplan met o.a. de beleefbaarheid van de Barbierbeek en de bereikbaarheid van het dorpscentrum vanuit de wijk Sterhoek. De juridische situatie en de eigendomsituatie werd onderzocht, gekoppeld aan enkele terreinbezoeken. Ook gaf RLSD ad hoc advies rond aanplantingen langs trage wegen.

Voor de gemeente **LAARNE** maakte RLSD in 2021 een tragewegenkaart zodat inwoners hun trage wegen kunnen ontdekken. Bij het voorbereidende werk stelden we vast dat heel wat **straatnaamborden** geplaatst omstreeks 2012 reeds verdwenen zijn. We begeleidden de gemeente daarom bij een officieel naamgevingsproces en een update van de straatnaamborden. In 2022 hielden we hieromtrent

enkele voorbereidende vergaderingen om echt goed van start te gaan in 2023. In dit uitvoeringsdossier zit ook het uitwerken van een prioriteitenlijst met acties aan trage wegen voor de komende jaren.

2023

In 2023 werken we verder aan de lopende dossiers. Voor de gemeente **HAMME** hopen we in 2023 een laatste knelpunt op te lossen en de herstelde verbindingen in de kijker te zetten op de Dag van de Trage Weg in oktober 2023. Voor **LEDE** trachten we de voorbereidingen uit 2022 om te zetten in enkele terreinrealisaties, ook met streefdatum de Dag van de Trage Weg. Het voorbereidende werk in **KRUIBEKE** uit 2022 zal een vervolg kennen in ontwerpen voor gewenste verbindingen en gesprekken met eigenaars. Voor **LAARNE** organiseren we overlegmomenten rond de officiële naamgeving en ondersteunen we de gemeente in het openbaar onderzoek. De toestand van de straatnaamborden checken we met behulp van de wegspotters, wat uiteindelijk moet resulteren in een update van de naamborden in 2024. In **BUGGENHOUT** tenslotte bieden we verder ondersteuning in de realisatie op terrein van de wandelverbinding tussen Buggenhoutbos en de Schelde.

Daarnaast starten we enkele nieuwe dossiers op. In **WAASMUNSTER** ondersteunen we de gemeente bij de realisatie van een wandelpad in deelgebied Ruiters. In **ZELE** zoeken we naar een oplossing van een aantal missing links zoals gedefinieerd in de tragewegenplannen.

© RLS.D

“Eens de gemeente haar trage wegen in kaart heeft gebracht kunnen Wegspotters waken over de toegankelijkheid van de trage wegen in Provincie Oost-Vlaanderen. Deze vrijwilligers melden rechtstreeks knelpunten aan de gemeente die het euvel verhelpt en terugkoppelt aan de Wegspotters.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE **LIES VERVAET**

Sinds 2017 kunnen gemeenten instappen in het project **Wegspotters** van Provincie Oost-Vlaanderen. Vrijwilligers controleren minstens vier keer per jaar de trage wegen die hen zijn toegewezen. Knelpunten melden ze rechtstreeks aan de gemeente met behulp van de digitale applicatie Routechecker.

VOORDELEN

Het project Wegspotters betreft bewoners nauw bij het onderhoud van lokale trage wegen. Door het aange- name (wandelen en in de natuur ver- toeven) te koppelen aan het nuttige (knelpunten melden), ervaren weg- spotters naar eigen zeggen **veel vol- doening**. Besturen winnen dan weer tijd door extra ogen op het terrein en de gebundelde communicatie via de app Routechecker. Het resultaat zijn **propere, toegankelijke en aangename trage wegen** en een steeds effectie- ver **onderhoudsplan**.

2022

In 2022 gebeurde heel wat rond de Wegspotters. Gemeente **Hamme** en Stad **Sint-Niklaas** startten een sa- menwerking met vrijwilligers voor de

controle van hun trage wegen. RLS.D bereidde in beide gemeenten het project voor; pleegde overleg met de gemeentelijke diensten, organiseer- de een info- en opleidingsmoment, communiceerde met de vrijwilligers en volgde de werking van nabij op. In beide gemeenten staat een **ster- ke ploeg vrijwilligers klaar!** In 2022 introduceerden we in onze andere Wegspottersgemeenten Lebbeke, Laarne, Temse en Buggenhout **het nieuwe meldingssysteem Routeche- ker**. Het opleidingsmoment koppel- den we aan een update van de te controleren wegjes, een oproep voor nieuwe vrijwilligers en een eventuele herverdeling van de wegen. En uiter- aard genoten de Wegspotters in elke gemeente van het uitwisselings- en ontmoetingsmoment, na enkele ja- ren stilte omwille van corona. Dit was ook het geval op het jaarlijkse **provinciale ontmoetingsmoment** op zondag 18 september in **Temse**. Sa- men met onze partners de provincie Oost-Vlaanderen, Trage Wegen vzw en de andere Regionale Landschap- pen stelden we een fijn programma samen: een ontbijt, een lezing over het uitrollen van wandelknooppun- ten en een wandeling langs onver- wachte trage wegen in het centrum

INITIATIEFNEMER
RLSD

PERIODE of STARTJAAR
2014

PARTNERS
Gemeentebesturen van de
aangesloten gemeenten,
Provincie Oost-Vlaanderen
(dienst Mobiliteit) en Trage
Wegen vzw

FINANCIERING
gemeentelijke en provinciale
subsidies: 4.000 euro van de
Provincie Oost-Vlaanderen
en 2.000 euro per gemeente

van Temse. Tenslotte bood RLSD ondersteuning waar nodig bij de gemeenten, niet in het minst bij de omschakeling naar Routechecker.

2023

In 2023 volgen we de Wegspottersgemeenten uiteraard verder op, met speciale aandacht voor nieuwkomers Hamme en Sint-Niklaas. In Sint-Niklaas organiseren we in 2023 een samenkomst om het eerste jaar Wegspotterswerking te evalueren. In Laarne doen we beroep op de Wegspotters

om de toestand van de straatnaamborden trage wegen te controleren. We streven er ook naar dat in 2023 elke wegspotter volledig mee is met de Routechecker. Tenslotte staat ook de vaste Provinciale Ontmoetingsdag op de planning waaraan RLSD meewerkt.

© PIETER VAN EIJNDIJD

“We willen gemeenten, verenigingen en burgers informeren, adviseren en inspireren op het vlak van trage wegen. Daarom delen we met plezier onze kennis en expertise en promoten we trage wegen op uiteenlopende manieren.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
LIES VERVAET

**NETWERK EN
KENNISOPBOUW**

Onze tragewegenwerking staat uiteraard niet op zich. Medewerker Lies neemt deel aan het regelmatige overleg met Provincie Oost-Vlaanderen, Provincie Antwerpen en ondersteunende partners. Lies zetelt sinds 2020 in de Raad van Bestuur van Trage Wegen vzw, die vier keer per jaar samenkomt en meedenkt over de strategische beslissingen van deze vereniging. Dankzij al deze contacten blijven we bij RLSD goed op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en initiatieven en leren we van elkaars ervaringen. Daarnaast investeren we voortdurend in kennisopbouw zodat we onze partners (gemeenten, verenigingen, burgers) gericht kunnen adviseren en begeleiden. In 2022 implementeerde Lies de werking van een nieuwe inventarisatieapp. Ook het project Wegspotters kreeg een nieuwe applicatie die Lies voorstelde aan de vrijwilligers.

EXPERTISE DELEN

Ook in 2022 stelden we onze kennis en expertise over trage wegen ter beschikking. Medewerker Lies gaf

advies bij de ontwikkeling van het wandelnetwerk Dender- en Molenbeekvallei, de ontwikkeling van vervoersregio's en de mogelijkheden voor wandelnetwerken in kandidaat Nationaal Park Scheldevallei. In opdracht van de Provincie screende Lies de tragewegenplannen van een aantal gemeenten op opportuniteiten voor trage wegen in het licht van recente ruimtelijke ontwikkelingen. De resultaten van de screening leidden voor twee gemeenten tot nieuwe uitvoeringsdossiers. Samen met de Oost-Vlaamse partners organiseerde RLSD een collegawerkgroep trage wegen. Lies toonde aan de ambtenaren en schepenen hoe een screening van tragewegenplannen in zijn werk gaat en begeleidde mee het terreinbezoek. In 2022 werkte RLSD mee aan het PDPO-project “Wegwijs in ontharding” in de gemeenten Bornem en Puurs-Sint-Amunds. In dit Antwerpse project begeleiden we samen met Breekijzer vzw de gemeenten in het proces tot ontharding van lokale wegen. Tenslotte overlegde Lies regelmatig met de eigen collega's over thema's op het raakvlak van landschap, natuur, erfgoed en trage wegen. Zo gaf Lies advies over aanplantingen langs trage wegen en

INITIATIEFNEMER
RLSD

PERIODE of STARTJAAR
2014

PARTNERS
Gemeentebesturen van de
aangesloten gemeenten,
Provincie Oost-Vlaanderen
(dienst Mobiliteit) en Trage
Wegen vzw

FINANCIERING
gemeentelijke en provinciale
subsidiës: 4.000 euro van de
Provincie Oost-Vlaanderen
en 2.000 euro per gemeente

bekeek ze de kansen voor trage wegen bij nieuwe projecten.

PROMOTIE

Samen met onze partners bleven we ijveren voor bekendheid van trage wegen bij een breed publiek. We stimuleerden onze gemeenten deel te nemen aan de Dag van de Trage Weg en communiceerden over hun activiteiten via onze nieuwsbrief en Facebookpagina. Naar aanleiding van de Dag van de Trage Weg 2022 verscheen een interview met Lies op www.onzenatuur.be, een website die achtergrond biedt bij de populaire film en documentaire. Ook in 2022 ontdekten talrijke inwoners de trage wegen in onze streek via de wandel- en fietsbrochures en tragewegenkaarten die we bij elke publieksactiviteiten aanbieden.

2023

Ook in 2023 versterken we ons eigen netwerk, delen we onze expertise en bouwen we nieuwe kennis op. In Provincie Antwerpen doen we mee met het PDPO project "Ik hou(t) van Erfgoed". Dit project beoogt een inventarisatie van het houtig erfgoed, een sensibilisering van het belang van houtig erfgoed bij het brede publiek en het uitwerken van een gemeenschappelijke methodologie. De Pilotgemeente wordt Puurs-Sint-Amands waar in 2023 eveneens een inventarisatie van trage wegen én de kleine landschapselementen zal verlopen. Een win-win op alle vlakken én een toonbeeld van onze multidisciplinaire werking.

©SOFIE VAN BRUSSEL

“Dankzij dit project kunnen bedrijven en burgers hun CO₂-uitstoot compenseren door te investeren in koolstofopslag bij landbouwbedrijven waardoor bomen en houtkanten opnieuw een economische waarde krijgen.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ROBIN VAN HEGHE

2022

Gezien enkel een klein stukje Melle in het projectgebied valt zijn realisatiekansen schaars. Maar in 2022 konden we i.h.k.v. het poelenplan opgemaakt door Natuurpunt Studie i.o.v. Provincie Oost-Vlaanderen alvast de aanleg van een grote pool op maat van de kamsalamander uitvoeren van vergunningsaanvraag over graafwerk en financiële ondersteuning. Samen met beheerder van het terrein Natuurpunt Oosterzele, de gemeente Melle en bovenal de Provincie organiseerden we een poelenfeestje. We gaven landschappelijk advies op enkele paardenbedrijven en gaven input voor vergroeningsinitiatieven bij onderzoeksinstituten. Met een knotdemo gaven we toelichting over de ecologische waarde van knotwilgen.

2023

Via terreinacties willen de partners de komende jaren samen verder bouwen aan een natuur- en landbouwlandschap waarin veel plant- en diersoorten zich thuis voelen. Bos- en natuurherstel, verbrede landbouw, kleine landschapselementen, routes voor zachte recreatie, integraal waterbeheer, erfgoed en onderzoek,... zullen in de kijker gezet worden via onderlinge samenwerking. De samenwerkingsovereenkomst werd verlengd en we volgen de komende jaren de vergaderingen stuurgroep, KLE's, natuurontwikkeling en poelenplan verder op voor meer realisaties op het terrein.

INITIATIEFNEMER
Natuur en Bos, Provincie
Oost-Vlaanderen,
deelnemende gemeenten

PERIODE of STARTJAAR
2019-(2022)-2025

PARTNERS
Natuur en Bos, Provincie
Oost-Vlaanderen, Gemeente
Merelbeke, Gemeente
Gavere, Gemeente
Oosterzele, Gemeente
Melle, Bosgroep Midden-
Oost Vlaanderen vzw,
Departement Landbouw
en Visserij, Natuurpunt,
Boerenbond, Algemeen
Boerensyndicaat,
Boerennatuur Vlaanderen,
Bos+, Universiteit Gent,
ForNaLab, Hogeschool
Gent, Instituut voor
Landbouw-, Visserij- en
Voedingsonderzoek,
Regionaal Landschap
Schelde-Durme, Regionaal
Landschap Vlaamse
Ardennen en Landelijk
Vlaanderen

FINANCIERING
Reguliere middelen uit
bestaande budgetten en
projectoproepen

© BOS+

“Dankzij dit project kunnen bedrijven en burgers hun CO₂-uitstoot compenseren door te investeren in koolstofopslag bij landbouwbedrijven waardoor bomen en houtkanten opnieuw een economische waarde krijgen.”

PDPO

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ELIZA ROMEIJN-PEETERS

Met dit project willen we een bijdrage leveren aan het creëren van een financieringsmodel voor KLE's. Dit willen we bereiken door het mogelijk te maken dat Oost-Vlaamse bedrijven en burgers hun CO₂-uitstoot compenseren door te investeren in koolstofopslag via lokale agroforestryprojecten bij Oost-Vlaamse landbouwbedrijven. Hiervoor werken we aan een uitbreiding van het Treecologicalplatform (www.treecological.be) die enerzijds landbouwers ondersteunt bij het maximaliseren van koolstofopslag op hun bedrijf en die anderzijds burgers en bedrijven de kans biedt om hun CO₂-uitstoot te compenseren door te investeren in deze landbouwbedrijven. Hierbij zal de focus liggen op boslandbouw, beter gekend als agroforestry. Dit betreft zowel klassieke agroforestry als boomgaarden, solitaire bomen als heggen en houtkanten. Volgende concrete acties zullen we ondernemen:

- Theoretische kwantificatie koolstofopslag in verschillende types agroforestry in Oost-Vlaanderen
- Monitoring koolstofopslag op Oost-Vlaamse agroforestry percelen (zowel bestaande agroforestry percelen als nieuw gerealiseerde

binnen dit project)

- Landeigenaars- en gebruikers informeren over de mogelijkheden van agroforestry voor koolstofopslag
- Opnemen agroforestry als mogelijkheid voor CO₂-compensatie op het Treecologicalplatform
- Uitwerken en begeleiden van concrete cases en samenwerkingen tussen landbouwers en bedrijven
- Promoten van het verdienmodel koolstofopslag in boslandbouw via het Treecologicalplatform

Het resultaat van dit project zal toepasbaar zijn voor landbouwbedrijven in gans Vlaanderen en zal zo bijdragen aan een financieringsmodel dat het beheer van KLE's op landbouwpercelen opnieuw aantrekkelijk maakt.

2022

RLSD maakt actief deel uit van de stuurgroep en startte de begeleiding op van 1 landbouwer in Lede.

2023

De begeleiding van de landbouwer in Lede wordt verder opgevolgd en de begeleiding van een landbouwer in Berlare wordt opgestart.

INITIATIEFNEMER
BOS+

PERIODE of STARTJAAR
2022-2024

PARTNERS
BIOFORUM, ILVO, RLSD,
RLRL, RLML

FINANCIERING
Totaalbudget 156.607,78
euro; budget RLSD = 7.435,89
euro personeelskosten
waarvan 35% eigen
inbreng. Dit project geniet
financiële steun van
Europa (ELFPO - Europees
Landbouwfonds voor
plattelandsontwikkeling),
Vlaanderen en Provincie
Oost-Vlaanderen.

“Dankzij deze middelen kunnen wij jaarlijks in onze Antwerpse gemeenten één of meerdere projecten realiseren die bijdragen aan een functionele groene structuur, landschapszorg, kwalitatieve leefbare landschappen en/of draagvlak voor landschap, functionele groene infrastructuur en biodiversiteit.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN

**ELIZA ROMEIJN-PEETERS i.s.m. NICK DE WAELE-VAN DE VELDE
EN ROBBERT SCHEPERS**

De DMN projecten lopen telkens over 1 jaar, startend in september. Elk jaar wordt er dus één project afgerond en één project opgestart.

2021-2022

Eén van de weinige publiek toegankelijke percelen aan de oever van de Oude Schelde in Bornem (Temse steenweg) werd opgekuist en zo klaar gemaakt voor meer ingrijpende werken. Er wordt bijvoorbeeld verder onderzocht of hier later een paaiplaats kan gerealiseerd worden. In Puurs-Sint-Amunds werd een publiek perceel langsheen fietssnelweg F18 omgevormd van een verwaarloosde visvijver met oeverbeschoeiing tot een grote poel met zachte oevers, een vlotte toegang en een educatieve vlonder. Beide plekken vormen voortaan een rustplek voor wandelaars, fietsers en buurtbewoners.

2022-2023

Eerder maakte RLSD aan de hand van een gisoefening een kaart op voor Klein-Brabant om te zien waar landschappelijke verbindingen po-

tentieel kunnen hersteld worden door de aanplant van KLE's. Landschappelijke verbindingen via KLE's zijn dus goed voor heel wat soorten, maar dit project richt zich specifiek op de prioritairere soortengroep van vlemmuizen. In Klein-Brabant komen heel wat vlemmuisoorten voor zoals dwergvlemmuizen, gewone grootoorvlemmuizen, baardvlemmuizen, watervlemmuizen, franjestaart, laatvlieger, ingekorven vlemmuizen en meervlemmuizen. Op basis van deze kaart selecteerden we enkele quick wins op openbaar domein zoals wegbermen en oevers. Samen met de gemeenten Puurs-Sint-Amunds en Bornem wordt vervolgens bekeken welke landschappelijke verbindingen tijdens deze projectperiode hersteld worden.

INITIATIEFNEMER
Provincie Antwerpen

PERIODE of STARTJAAR
jaarlijks

PARTNERS
Antwerpse gemeenten

FINANCIERING
8.900 euro werkingskosten

“Naast alle andere projecten rond landschap werd er ook gewerkt aan enkele kleinere landschapsprojecten: 1. landschap in het noordoostelijk raster, 2. herstellende voedselsystemen, 3. boomgaard Zwijndrecht, 4. NIP Berlare Donkmeer en 5. biodivers groen. Hieronder vind je een samenvatting.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
ELIZA ROMEIJN-PEETERS, JAN MAERTENS EN SEBASTIEN LEYS

**LANDSCHAP IN HET
NOORDOOSTELIJK RASTER**

Landschap in het noordoostelijk raster heeft als doel het beschermen, bevorderen en herstellen van de identiteit, biodiversiteit, bodem en ecosysteemdiensten. Er wordt een integrale en gedragen landschapsvisie op maat van elk deelgebied uitgewerkt.

RLSD fungeert als bovenlokaal expert gedurende gans de projectperiode en neemt deel aan de verschillende workshops en vergaderingen.

INITIATIEFNEMER // Provinciale Landbouwkamer van Provincie Oost-Vlaanderen PERIODE of STARTJAAR // 2022 - 2024 PARTNERS // Openbare besturen Stekene, Sint-Gillis-Waas, Kruikebe, Moerbeke, Wachtebeke, Beveren, Boerenbond, ABS, RLML en RLSD FINANCIERING // Reguliere werken: ondersteuning van RLSD als bovenlokaal expert.

**HERSTELLEND
VOEDSELSYSTEMEN**

Pomona vzw en Voedsel Anders Vlaanderen wil samen met verschillende land- en tuinbouwbedrijven en lokale besturen in het Waasland de kennis en het draagvlak voor een

herstellend voedselsysteem in het Waasland vergroten omdat een gezond voedselsysteem begint bij het sluiten van lokale (korte) ketens.

RLSD fungeert als bovenlokaal expert gedurende de ganse projectperiode en neemt deel aan de verschillende workshops en vergaderingen.

INITIATIEFNEMER // Pomona vzw & Voedsel Anders PERIODE of STARTJAAR // 2022-2024 PARTNERS // Lokale landbouwers uit het Waasland, Gemeente Sint-Gillis-Waas, Gemeente Beveren, Gemeente Stekene, ABS, Boeren natuur Vlaanderen, Stad Sint-Niklaas en RLSD FINANCIERING // Reguliere werking

**BOOMGAARD
ZWIJNDRECHT**

De historische boomgaard in het centrum van Zwijndrecht is volledig toegankelijk voor het publiek. Rondom de boomgaard bevinden zich een open landbouwperceel, een Vredespark, een begraafplaats, een open perceel, een geboortebos, een KSA-zone en een landbouwzone. Dit project behelsde oorspronkelijk enkel het herstel van de boomgaard door uitvoer van achterstallig beheer (DMN). In de loop van 2020 werd dit gekoppeld aan en afgestemd op een

INITIATIEFNEMER
Provinciale Landbouwkamer
van Provincie
Oost-Vlaanderen

PERIODE of STARTJAAR
2022-2024

PARTNERS
Openbare besturen Stekene,
Sint-Gillis-Waas, Kruikebe,
Moerbeke, Wachtebeke,
Beveren, Boerenbond, ABS,
RLML en RLSD

FINANCIERING
Reguliere werken:
ondersteuning van RLSD als
bovenlokaal expert

project van Velt dat samen met de gemeente een duurzaam beheer van de boomgaard wil opstarten d.m.v. een begeleidingstraject van zogenaamde fruitverzorgers. Het herstel van de boomgaard is een eerste belangrijke stap in het creëren van een geïntegreerde, gedragen publieke zone en gold als een introductie voor het vervolgtraject Poldertuin Zwijndrecht (p. 66). In 2022 werden de stuurgroepvergaderingen met Velt verder opgevolgd. Dit project is nu afgerond. Nu is het wachten tot het vervolgproject Poldertuin definitief van start gaat.

INITIATIEFNEMER // Velt PERIODE of STARTJAAR // 2020-2022 PARTNERS // RLS D FINANCIERING // 2.000 euro gemeente Zwijndrecht

NIP BERLARE DONKMEER

Dit project voorziet in een gebied van ca. 400 ha inrichtingsmaatregelen om kwetsbare, biologisch waardevolle en Europees beschermde habitats te herstel-

len zoals de typische laagveenvegetaties en drijftillen. Daarnaast wordt rietmoeras ontwikkeld in functie van vogelsoorten zoals roerdomp, woudaap en snor. Er wordt ook werk gemaakt van meer natuurlijke oevers om beschutting te creëren voor jonge vis. Daarnaast worden enkele vismigratieknelpunten weggevoerd. Er wordt ook aan de recreant gedacht met onder meer een uitkijktoren, vogelkijkwand en vissteigers.

2022 staat voor de doorstart van het project. Ilse Smitz (VLM) volgde Ann De Grande op als projectcoördinator. In de gebieden waar natuurinrichtingswerken al werden afgerond werd een monitoring van de natuurwaarden uitgevoerd. Voor 2023 staan een visstandonderzoek, nieuwe aanplant riet en voorbereiding van de inrichtingswerken in Berlare Broek ingepland.

INITIATIEFNEMER // Vlaamse Landmaatschappij en Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) PERIODE of STARTJAAR // 2011 PARTNERS // Regionaal Landschap Schelde-Durme, Vlaamse Landmaatschappij (trekker), Agentschap Natuur en Bos (ANB), Provincie Oost-Vlaanderen, gemeente Berlare, vzw Durme en Polder Schelde-Durme FINANCIERING // Vlaamse Landmaatschappij

BIODIVERS GROEN

Tuinen en openbaar groen bieden veel potentieel om de biodiversiteit op het Oost-Vlaamse platteland te verhogen. De professionele groensector is klaar om een transitie te maken naar meer biodiverse inrichting van groen-

zones en tuinen maar is nog op zoek naar kennis en kosteninschattingen om dit in de praktijk te realiseren. Dit project speelt hierop in door de huidige kennis en praktijkvoorbeelden rond biodiverse beplanting voor ontwerp, aanleg en beheer te bundelen en uit te wisselen en actief te implementeren bij de groensector en hun stakeholders (siertelers, projectontwikkelaars, ontwerp-bureaus en de onderwijsopleidingen).

Via demonstratieve groenzones, een beslissingsmatrix, een rekentool voor beheer en aanlegkosten, vormingen, online en offline disseminatie en virtuele rondleidingen krijgen groenvoorzieners tools om hier zelf mee aan de slag te gaan.

RLSD zal als inhoudelijke partner participeren aan de stuurgroep en lerende netwerkmomenten en de opgedane kennis verder uitdragen naar alle betrokken actoren binnen het werkingsgebied van het regionaal landschap.

INITIATIEFNEMER // Proefcentrum voor Sierteelt vzw PERIODE of STARTJAAR // 2022-2024 PARTNERS // Erasmus Hogeschool Brussel, Vereniging voor Openbaar Groen, RLVA, Belgische Vereniging van Tuin- en Landschapsarchitecten/ Kubieke Ruimte, MATEXI PROJECTS, HOGENT, WAERBEKEHUIS, Provincie Oost-Vlaanderen, Stad Oudenaarde, Re-Vive NV, Groen Groeien, Bureau Omgeving FINANCIERING // geen financiering voor RLS D

**SAMEN
LANDSCHAP
NATUUR
ERFGOED
VERSTERKEN**

© WESLEY POELMAN

“Het Natuurloket is een aanspreekpunt voor inwoners, verenigingen en besturen met vragen over fauna en flora. Het loket adviseert en verwijst door naar diverse organisaties en doelgroepen. Waar mogelijk worden aanvragen omgezet in terreingerichte acties, al dan niet binnen lopende projecten.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
ROBBERT SCHEPERS, ROBIN VAN HEGHE EN AUDREY JANSSEUNE

2022

Het Natuurloket verwerkte in totaal 56 aanvragen. Het Natuurloket bood vooral ondersteuning voor: • zwaluwen (p. 59) • lichthinder en lichtvervuiling (p. 63) • zoogdieren, vooral vleermuizen (p. 57) • weidevogels (p. 58). Daarnaast kwamen ook aanvragen binnen over vogels en nestkasten, fauna-akkers en bloemenweiden, amfibieën en planten. Er bereikten ons vragen vanuit 22 aangesloten gemeenten. Er bereikten ons ook 11 vragen van buiten ons werkingsgebied.

2023

Ook in 2023 zullen we alle binnenkomende aanvragen beantwoorden en opvolgen.

INITIATIEFNEMER
RLSD

STARTJAAR
2006

PARTNERS
Alle partners die actief zijn in het buitengebied en waar mogelijks naar kan doorverwezen worden of waar een samenwerking in zit

FINANCIERING
Structurele toelagen, diverse projectmatige middelen

© WESLEY POELMAN

HABITATTYPE 'SCHORREN' © NATURA2000

“Met onze expertise zetten we mee onze schouders onder het Europese project ‘Natura 2000’ en de Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen (IHD).

Die willen de Europese en Vlaamse biodiversiteit bewaren: typerende planten- en diersoorten maar ook leefgebieden. Zowel particulieren als lokale overheden kunnen op onze praktische en in sommige gevallen ook financiële steun rekenen.”

EUROPESE BIODIVERSITEIT

Om de Europese biodiversiteit te bewaren hebben de lidstaten van de Europese Unie ‘Natura 2000’ in het leven geroepen. Dat voorziet in een netwerk van Speciale Beschermingszones (SBZ) waar habitats en soorten bijkomende kansen krijgen. Het geheel van SBZ staat gekend als het ‘Natura 2000-netwerk’. Ook in Vlaanderen bevinden zich SBZ. Om er zich gericht te kunnen inzetten voor specifieke habitats en soorten heeft de Vlaamse overheid algemene instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd: IHD. Er bestaan instandhoudingsdoelstellingen per gewest (G-IHD) en per gebied (s-IHD).

GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID

Naast de Vlaamse overheid spelen vele andere partners een rol in de realisatie van IHD. Zo vergt het een gemeentegrensoverschrijdende aanpak. Bovendien liggen grote delen van het Natura 2000-netwerk op gronden van

private eigenaars, landbouwers, ... Samenwerking en draagvlak zijn van vitaal belang om in het opzet te kunnen slagen.

REGIONALE LANDSCHAPPEN

Er is binnen ‘Natura 2000’ een belangrijke rol weggelegd voor Regionale Landschappen. Alleen werken ze via hun brede plattelandswerking aan meer draagvlak voor natuurbehoud. Daarnaast verhogen ze de natuurwaarden in het buitengebied (buiten de erkende reservaten en domeinbossen) aanzienlijk met hun vele terreingerichte, concrete projecten en acties. Bovendien beschikken ze over de volgende troeven: 1. ze beschikken over de knowhow van soortgericht werken en gebiedsgericht werken • 2. ze zijn aanvaard als gesprekspartner bij vele actoren die eerder aarzelend staan tegenover natuurbeheer • 3. Ze hebben geen beleidstaken of vergunningsbevoegdheid maar zijn draagvlak- en uitvoeringsgericht • 4. ze benaderen de omgeving via een brede insteek van natuur

– landschap – erfgoed • 5. Ze beschikken over multi-inzetbare teams • 6. ze spelen vlot in op bijkomende subsidiemogelijkheden als Interreg, Life, PDPO, Leader... waardoor zij een groot multiplier-effect teweegbrengen en extra middelen kunnen aantrekken • 7. ze hebben een werking die is afgestemd op de specifieke streek en op de kenmerken van de actoren van de streek • 8. ze leveren passend maatwerk.

RLSD

Ook ons Regionaal Landschap heeft dus een belangrijke, tweeledige opdracht. Enerzijds het grote publiek en de betrokken particulieren informeren en zo draagvlak creëren voor ‘Natura 2000’. Anderzijds staan we klaar om deze particulieren en lokale overheden te ondersteunen bij concrete acties, want het ontbreekt hen vaak aan expertise, tijd, kennis en middelen. In dit jaarverslag zijn acties die bijdragen aan de IHD aangeduid met dit label:

IHD

© VILDAPHOTO - YVES ADAMS

“De Provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen sloten een samenwerkingsovereenkomst af met het Agentschap voor Natuur en Bos om te werken aan IHD, bebossing, SBP, ADAGIO, GIDS en blauwgroene netwerken. Deze overeenkomst voorziet onder meer middelen voor Regionale Landschappen en Bosgroepen om Vlaamse doelstellingen mee te helpen realiseren via projecten en acties.”

IHD

PROJECTVERANTWOORDELIJKE ROBERT SCHEPERS

IHD refereert naar instandhoudingsdoelstellingen en het Vlaams Natura 2000 beleid, via bebossingsprojecten wil Vlaanderen meer bos aanplanten, SBP is de afkorting van soortenbeschermingsprogramma, ADAGIO beoogt een hogere recreatieve toegankelijkheid en meer natuur- en landschapsbeleving en GIDS wil meer groen in en aan de rand van steden en woonkernen verwezenlijken. Daarnaast werken de Regionale Landschappen mee aan het bevorderen van blauwgroene netwerken in het landschap. Wij hebben de voorziene middelen in 2022 vooral ingezet op IHD, SBP's en blauwgroene netwerken. Via andere middelen werken we ook rond ADAGIO en GIDS en i.s.m. bosgroepen rond bebos-

le aanplantingen staan gepland voor begin 2023. Het project Otterland liep op volle toeren (zie p. 56).

OOST-VLAANDEREN

Hier werkten we aan volgende projecten: 1. vleermuizenproject (p. 57) 2. poelenproject i.f.v. de kamsalamander (p. 60) 3. Weidevogelproject (p. 58) en andere projecten die aansluiten op de Vlaamse beleidsdoelstellingen uit de samenwerkingsovereenkomst zoals bever (p. 55), otter (p. 56), natte natuur (p. 62), trage wegen (p. 38), vergroening van speelplaatsen en speelnatuur (p. 66), inrichting van gebouwen voor soorten zoals zwaluwen en vleermuizen (p. 54, 57, 59).

Op Vlaams niveau ondersteunde RLSD mee de opmaak van soortenbeschermingsprogramma otter.

2022

ANTWERPEN

I.f.v. vleermuizen (zie p. 57) en blauwgroene netwerken onderzochten we dit jaar waar we landschappelijke verbindingen kunnen herstellen in Puurs-Sint-Amands en Bornem en hoe lichthinder en lichtvervuiling (zie p.63) kan verminderd worden. Enke-

2023

In 2023 werken we verder aan het merendeel van de hierboven vermelde projecten.

INITIATIEFNEMER/
PARTNERS
Agentschap voor Natuur en
Bos, Provincie Oost-Vlaanderen,
Provincie Antwerpen

PERIODE
2020-2024

FINANCIERING
jaarlijks budget Antwerpen
5.742,23 euro, Oost-
Vlaanderen 37.308 euro. Dit
budget kan besteed worden
aan personeelskosten voor
voorbereiding en begeleiding
van projecten en werken
op terrein

© LUC MEERT

“Met soortenbeschermingsubsidies stimuleert de Provincie Oost-Vlaanderen de samenwerking tussen Regionale Landschappen, Bosgroepen en lokale natuur- en milieuverenigingen om concrete en duurzame resultaten op het terrein te realiseren voor typische of bedreigde Oost-Vlaamse planten en dieren.”

IHD

PROJECTVERANTWOORDELIJKE ROBERT SCHEPERS

2022 In 2022 werden onderstaande projecten uitgevoerd:

1. Herstel dotterbloemgraslanden en soortenrijke slootvegetaties in de Sint-Onolfspolder (4.704,48 euro): Natuurpunt Dendermonding
2. Steenuil- en kerkuilkasten (1.327,04 euro): Steenuilwerkgroep vzw Durme
3. Weidevogelbescherming binnen RLSD (4.000 euro): RLSD werkte samen met partners intensief rond de bescherming van weidevogels, met een focus op het Aubroek (Bertlare), zie ook p. 58.
4. Vleermuizenproject binnen RLSD (1.600 euro): RLSD en gemeente Kruikeke werkten een vleermuisvriendelijke restauratie van de kerk van Kruikeke uit, zie ook p. 57.
5. Vernatting Hagemeersen (3484,8 euro): vzw Durme voerde terreinwerken uit om een vernatting te realiseren.
6. Broedeilandjes voor visdief (847,2 euro): Natuurpunt Damvallei
7. Ecologisch herstel van sloten in Kalkense meersen (2.920 euro): Natuurpunt Scheldeland
8. Herstel dotterbloemgrasland i.f.v. oranjetipje (2.087,25 euro): vzw Durme
9. Herstel dotterbloemgrasland i.f.v. oranjetipje Sint-Onolfspolder (3.429 euro): Natuurpunt Dendermonding
10. Ecologisch herstel sloten in Kalkense meersen (2.625 euro): Natuurpunt Scheldeland
11. Herintroductie Krabbenscheer Temse (641,16 euro): Gemeente Temse

- verdroging tegen te gaan
8. Steenuilenproject (1.136 euro): Uilenwerkgroep Waasland maakte 22 steenuilenkasten om op geschikte locaties te plaatsen/ vervangen

2023 In 2023 zullen onderstaande projecten uitgevoerd worden:

1. Vleermuizen en gierzwaluwen Belsele (1.773,75 euro): De Raaklijn
2. Weidevogelbescherming binnen RLSD (3.750 euro): RLSD en partners
3. Huiszwaluwproject RLSD (2.655 euro): RLSD
4. Steenuilenproject (1.218,75 euro): Uilenwerkgroep Waasland
5. Plaatsing zwaluwtil (2.109,94 euro): gemeente Sint-Gillis-Waas
6. Herstel dotterbloemgrasland i.f.v. oranjetipje (2.087,25 euro): vzw Durme
7. Herstel dotterbloemgrasland i.f.v. oranjetipje Sint-Onolfspolder (3.429 euro): Natuurpunt Dendermonding
8. Ecologisch herstel sloten in Kalkense meersen (2.625 euro): Natuurpunt Scheldeland
9. Herintroductie Krabbenscheer Temse (641,16 euro): Gemeente Temse

INITIATIEFNEMER
Provincie Oost-Vlaanderen

STARTJAAR
2015

PARTNERS
Provincie Oost-Vlaanderen, gemeenten en natuur- en milieuverenigingen binnen het werkkingsgebied van RLSD

FINANCIERING
Provincie Oost-Vlaanderen: 20.000 euro, max. subsidie voor projecten 80%. Enerzijds ondersteunt RLSD partners bij het opstellen en uitvoeren van projecten. Anderzijds ondersteunt RLSD de provincie bij de coördinatie van het budget zodat dit budget zo goed mogelijk besteed wordt

© RLSD

“Strenge energienormen, grootschalige stadsvernieuwing en strakke architectuur bedreigen de leefbaarheid in de stad ... toch voor tal van diersoorten zoals de gierzwaluw, vleermuizen en good old huismus. Maar ze bieden meteen ook kansen om natuur te integreren in een echt duurzaam stedelijk verhaal.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN

AUDREY JANSSEUNE i.s.m. ROBBERT SCHEPERS EN ROBIN VAN HEGHE

2022

In de soortgerichte projecten rond zwaluwen en vleermuizen trachten we niet alleen bestaande kolonies te behouden. Door de (ver)bouwwijver van vandaag dringt zich ook een proactieve aanpak op. Naast extra nestgelegenheden voor een uitbreiding van de kolonies moeten we ook zorgen voor voldoende voedsel en foerageerplekken. Door bij nieuwbouw en renovatie bouwheren en architecten te stimuleren om natuurinclusief te denken en duurzaam

me voorzieningen op te nemen in de plannen hopen we dat nuttige, bedreigde en fascinerende soorten zoals gierzwaluw en vleermuizen een plaats vinden in de stad van de toekomst. In 2022 werden adviezen verstrekt voor verschillende private bouwprojecten in ons werkingsgebied.

2023

Lopende projecten worden opgevolgd en nieuwe kansen worden opgezocht.

In dit jaarverslag zijn acties die deel uitmaken van natuurinclusief ontwerpen aangeduid met dit label:

NIO

INITIATIEFNEMER
RLSD

PERIODE of STARTJAAR
2020

PARTNERS
Gemeentendiensten, projectontwikkelaars, architecten, natuurverenigingen, particulieren

FINANCIERING
Eigen middelen, soortenbeschermingsubsidies

© VIDEOCREW 3

“De bever, het grootste knaagdier van Europa is bezig aan een comeback in de regio van de Schelde, Durme en Dender. Deze landschapsbouwer is een aanwinst voor de natuur in de regio maar soms kan hij ook zorgen voor schade. Het Regionaal Landschap creëert i.s.m. met verschillende partners draagvlak voor het samenleven met de bever in de streek.”

IHD

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ROBERT SCHEPERS

2022

Gezien de vrij snelle uitbreiding van bever in ons werkingsgebied komen er regelmatig vragen binnen. RLSD bekijkt steeds de mogelijkheden, geeft advies waar nodig en zoekt daarbij ook samenwerking met verschillende partners of verwijst door waar nodig in afstemming met het soortenbeschermingsprogramma bever. In 2022 werd buiten enkele adviesvragen niet actief op terrein gewerkt rond bever.

2023

Adviesvragen worden behandeld via het natuurloket (p. 53) waar meestal zal doorverwezen worden naar Agentschap voor Natuur en Bos of de gemeenten.

INITIATIEFNEMER
RLSD en partners

STARTJAAR
2019

PARTNERS
Boeren natuur Vlaanderen,
Agentschap voor Natuur
en Bos, Vlaamse
milieumaatschappij, De
Vlaamse waterweg, polders,
natuurverenigingen,
gemeenten,
landbouworganisaties (ABS,
Boerenbond)

FINANCIERING
Personeelstijd wordt
gefinancierd met eigen
middelen van RLSD en waar
mogelijk middelen via de
samenwerkingsovereenkomst
tussen de provincies en ANB

© ROBIN VAN HEGHE

“Op basis van een goede inventarisatie wordt in samenwerking met Natuurpunt Studie concreet advies gegeven naar behoud en bevordering van de biodiversiteit aan wilde bijen in Melle. Daarnaast worden voorstellen geformuleerd om burgers te sensibiliseren om mee te werken rond wilde bestuivers.”

NIO

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ROBIN VAN HEGHE

2022

Het rapport zou worden opgeleverd door Natuurpunt Studie maar werd nog bijgeschaafd.

2023

Aan de hand van de conclusies en aanbevelingen per site zal RLSD aan het Lokaal Bestuur haar ondersteuning en voorstellen aanreiken voor concrete realisaties. Daarnaast geven we verder advies voor insectvriendelijk beheer van de publieke ruimte.

INITIATIEFNEMER
Milieuraad en Lokaal
Bestuur Melle, Regionaal
Landschap Schelde-Durme,
Natuurpunt Studie

PERIODE of STARTJAAR
2021-2023

PARTNERS
Milieuraad en Lokaal
Bestuur Melle, Regionaal
Landschap Schelde-Durme,
Natuurpunt Studie

FINANCIERING
6.250 euro verdeeld over
Lokaal Bestuur Melle,
Milieuraad Melle, RLSD

“De otter is terug in Vlaanderen. De Scheldevallei is voorlopig de enige gekende plaats waar de otter zich opnieuw voortplant. Met otters op drie locaties in ons werkingsgebied zijn we voorlopig dé regio voor de otter in Vlaanderen! Regionaal Landschap Schelde-Durme zal zich de komende jaren met tal van partners inzetten om kansen voor de otter uit te werken en knelpunten aan te pakken. Via communicatie en sensibilisatie zal ook het draagvlak voor de terugkeer van de otter vergroot worden.”

IHD

PROJECTVERANTWOORDELIJKE ROBBERT SCHEPERS

2022

Met WWF, ANB, Regionaal Landschap Rivierenland en vele andere partners werd het samenwerkingsverband ‘Otterland’ in de Scheldevallei verder gezet. In overleg met verschillende partners werden terreinbezoeken gedaan om concrete otterknelpunten in de toekomst te gaan oplossen. Samen met Stad Lokeren worden nog enkele knelpunten onderzocht. I.h.k.v. het integraal beekherstel van de Ledebek wordt ook met VMM bekeken hoe ont-snippering voor de otter geïntegreerd kan worden in het project. Voor overheidsinstanties zoals AWW en DWV stelden we overzichtelijke dossiers op met knelpunten en mogelijke oplossingen op basis van het (nog goed te keuren) SBP otter. RLSD ondersteunde vanuit de stuurgroep de opmaak van het soortenbeschermingsprogramma otter. Hiernaast ondersteunt het ook enkele projecten ‘Natte natuur’ i.h.k.v. de Blue Deal (p. 62).

De otterexpo ging in 2022 heel Vlaanderen rond. In onze regio stond de expo tijdens STROOM festival een maand in bezoekerscentrum Sint-Pietersburcht te Puurs-Sint-Amands en in oktober-november in bezoekerscentrum van de Bourgoyen.

Eind september ging projectgroep Otterland op uitwisselingstweedaagse naar Nationaal Park Weerribben-Wieden om ervaring op te doen over otter en ontsnipperingsmaatregelen voor otter. Momenteel wordt i.s.m. verschillende partners een Interreg-projectvoorstel ‘Otter over de grens’ voorbereid i.f.v. het verbinden van de otterpopulaties tussen Vlaanderen en Nederland (en ook de gekende plaatsen met otterwaarnemingen binnen Vlaanderen (Scheldevallei, antitankgracht, Maasvallei).

2023

In 2023 zetten we verder in op bovenvermelde zaken met een focus op concrete realisaties op terrein.

INITIATIEFNEMER
WWF

STARTJAAR
2019

PARTNERS
WWF, Agentschap voor Natuur en Bos, Regionaal Landschap Rivierenland, Agentschap Wegen en Verkeer, Departement omgeving, natuurverenigingen, Vlaamse Landmaatschappij, Vlaamse waterweg nv, Vlaamse milieumaatschappij, polders, Provincies, gemeenten, bedrijven, private eigenaars

FINANCIERING
5.000 euro personeelstijd via samenwerkingsovereenkomst WWF en subsidies via de samenwerkingsovereenkomsten tussen de Provincies en ANB

© ROBIN BOSTEELS

“Vleermuizen zijn ambassadeurs van een mooi, kleinschalig landschap met veel KLE’s en aandacht voor duisternis. Verschillende vleermuissoorten staan op de Rode Lijst en alle soorten zijn Europees beschermd. Door de inrichting van zomer- en winterverblijfplaatsen te combineren met inrichtingen en beheer in het omliggende landschap willen we het leefgebied van vleermuizen versterken binnen ons werkingsgebied.”

NIO IHD

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ROBERT SCHEPERS

DOELSOORTEN

Gewone/grijze grootoorvleermuis, ruige/gewone dwergvleermuis, laatvlieger, franjestaart, watervleermuis, brandts/gewone baardvleermuis, ingekorven vleermuis, meervleermuis, mopsvleermuis en rosse vleermuis. Alle soorten staan op bijlage 4 van de habitatrictlijn. Ingekorven vleermuis, mopsvleermuis en meervleermuis staan ook op bijlage 2. Grijze grootoorvleermuis, ingekorven vleermuis, meervleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis staan ook op de Rode Lijst.

2022

De kerk van Kruibeke werd vleermuisvriendelijk gerestaureerd. Voor de Sint-Jozefkerk in Aalst en de kerk van Berlare werd een advies opgemaakt alsook voor de restauratie van het kasteel van Berlare. De restauratie en vleermuisvriendelijke inrichting van de ijskelder ‘Verloren Bos’ in Lokeren werd verder voorbereid. Recent ingerichte overwinteringsplaatsen werden in de winter van 2021-2022 gemonitord op hun geschiktheid d.m.v. temperatuurloggers. In de loop van 2022 bekeken we samen met gemeenten Kruibeke, Puurs-Sint-Amands en Bornem waar concrete versterking van het

functioneel groenblauw netwerk via KLE’s mogelijk is i.f.v. de optimalisatie van het leefgebied van vleermuizen. Eerste aanplantingen zijn voorzien begin 2023. Om de impact van verlichting op vleermuispopulaties te beperken ondersteunde RLSD gemeenten met advies over lichtplannen en aangepaste verlichting (p. 63). In 2022 werd i.s.m. ANB, RL Houtland en een professionele filmploeg een promofilm gemaakt over vleermuizen op kerkzolders (publicatie begin 2023). Het doelpubliek: bouwheren, gemeenten en steden, architecten, aannemers en mensen uit de erfgoedsector.

2023

RLSD zet haar werking i.h.k.v. SBP vleermuizen verder via de verdere uitwerking van bovenstaande acties. De vleermuisvriendelijke inrichting van de schans van Landmolen wordt ook opgestart. Opties voor het inrichten van winterverblijfplaatsen worden onderzocht en uitgewerkt zoals bijvoorbeeld de bunkers in Klein-Brabant. De link met lichtvervuiling is nooit ver weg (p. 63). Vragen over vleermuizen behandelen we via het natuurloket (p. 50).

INITIATIEFNEMER
RLSD

STARTJAAR
2016

PARTNERS
Vleermuizenwerkgroep
Natuurpunt, Vespertilio vzw,
Agentschap voor Natuur en
Bos, Agentschap Onroerend
Erfgoed, Monumentenwacht,
gemeenten, kerkfabrieken,
natuurverenigingen en
private eigenaars

FINANCIERING
Voor de werking rond vleermuizen wordt een combinatie van middelen ingezet met o.a. projectsubsidies natuur (ANB), soortenbeschermingssubsidie (Provincie Oost-Vlaanderen), DMN en FEN-subsidies van Provincie Antwerpen, subsidies via de overeenkomsten tussen de Provincies en ANB, cofinanciering van gemeenten, private eigenaars, ...

© RUDI VAN ONDERBERGEN

“De grote riviervalleien binnen ons werkingsgebied zijn belangrijke leefgebieden voor verschillende soorten weidevogels. Om hun broedpopulatie in stand te houden en uit te breiden zetten we ons samen met landbouwers en andere partners in om weidevogels te beschermen.”

IHD

PROJECTVERANTWOORDELIJKE ROBERT SCHEPERS

DOELSOORTEN

Binnen dit project richten we ons in het bijzonder op Rode Lijstsoorten grutto, Kievit, kwartelkoning (ook Vogelrichtlijn), paapje, (Rode lijst), graspieper en andere vogels zoals slo-beend (Vogelrichtlijn), scholekster, gele kwikstaart en roodborsttapuit.

2022

In het Aubroek in Berlare en Scheldebroek in Zele werkten we intensief samen met landbouwers, jagers, vzw Durme en vrijwilligers rond de bescherming van nesten en kuikens van Kievit en grutto. Ook in andere weidevogelgebieden werd sporadisch ingezet op nestbescherming van Kievit. Vrijwilligers zochten via een drone met warmtebeeldcamera naar nesten. Bij 21 landbouwers zetten we in op nestbescherming (40 nesten Kievit, 17 grutto) en uitgestelde maaidata (op 17 ha grasland) en werden wildredders en diervriendelijke maaimethoden (van binnen naar buiten maaien op 33,5 ha) getest. Daarnaast werden tijdelijke rasters getest tegen predatie. I.s.m. vzw Durme organiseerden we 3 weidevogelwandelingen. Een tweede weidevogelpomp werd geïnstalleerd i.s.m. vzw Durme en VLM.

Aan het einde van het seizoen werd tijdens een ontmoetingsmoment een ‘gouden grutto’ uitgereikt aan een van de deelnemende landbouwers. Dit verscheen uitgebreid in de pers.

I.f.v. herstel van de openheid van het gebied werd samen met de Polder Tussen Schelde en Durme een Projectsubsidie soorten (ANB) aangevraagd. In samenwerking met Boeren Natuur Vlaanderen en HOGENT dienden we een projectvoorstel in voor de projectoproep landbouw-natuur. Van beide oproepen is de uitslag nog niet gekend. Indien ze worden goedgekeurd worden deze projecten in 2023 opgestart.

2023

Het weidevogelproject in het Aubroek zal in 2023 nog intensiever uitgewerkt worden gezien de aangevraagde projectsubsidies (zie boven), dit alles in afstemming met het soortenbeschermingsprogramma voor weidevogels van de Vlaamse overheid. Overige vragen worden opgevolgd via het Natuurloket (p. 50).

INITIATIEFNEMER
RLSD

STARTJAAR
2007

PARTNERS
Boeren Natuur Vlaanderen,
HOGENT, Boerenbond,
Algemeen Boerensyndicaat,
landbouwers, jagers,
Natuurpunt, vzw Durme,
Provincie Oost-Vlaanderen,
Agentschap voor Natuur
en Bos, Vlaamse
landmaatschappij, polders.

FINANCIERING
voor de werking rond
weidevogels wordt
een combinatie van
middelen ingezet met o.a.
soortenbeschermingssubsidies
van Provincie Oost-Vlaanderen,
projectsubsidie soorten (ANB),
projectoproep landbouw-
natuur (Departement
Omgeving), subsidies
via de overeenkomsten
tussen provincies en ANB,
cofinanciering van
gemeenten, etc.

© WESLEY POELMAN

“Het valt niet mee om zwaluw te zijn. Elk jaar keren zwaluwen na een overwintering in het Zuiden terug naar hun oude nestplaats, maar die blijkt niet langer te bestaan. Onze verbouwijver zorgt voor ontreddeering, het aantal zwaluwen gaat achteruit. Met kleine ingrepen kunnen we zwaluwen een handje helpen.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
**AUDREY JANSSEUNE i.s.m. ROBIN VAN HEGHE
 EN ROBBERT SCHEPERS**

NIO

DOELSOORTEN

Boerenzwaluw, Gierzwaluw, Huiszwaluw en Oeverzwaluw

menten die een kolonie in uitbreiding kunnen huisvesten.

2023

2022

Het zwaluwsubsidiereglement dat we opstelden stroomlijnt de reglementen van verschillende gemeenten. Momenteel voorzien 16 gemeenten subsidies voor bewoonde huis- en boerenzwaluwnesten. Voor gierzwaluwen keren 6 gemeenten een jaarlijkse subsidie uit voor bewoonde nesten, 7 gemeenten bieden een eenmalige subsidie aan voor het aanbrengen van nestgelegenheden. In een deel van de gemeenten voeren we in samenwerking met vrijwilligers zelf de controles hierop uit.

Voor de controles en opvolging van het subsidiereglement gaan we verder op zoek naar een standaardisering van het systeem. We gaan door met onze dienstverlening via het Natuurloket. We voorzien gemeentebesturen en particulieren van advies en bieden op een laagdrempelige manier kunstnestvoorzieningen aan. Er wordt een kuisactie van mestplanken voor huiszwaluw georganiseerd. Samen met ILVO informeren we Oost-Vlaamse landbouwers over boerenzwaluw tijdens een studienamiddag. In samenwerking met experts maken we infosheets voor specifieke doelgroepen. We blijven alert voor kansen binnen natuurinclusief ontwerpen door onze interne overlegstructuur.

Via het Natuurloket voorzagen we verbouwers van advies en boden we ondersteuning bij het aanvragen van een afwijking op het soortenbesluit. Op verschillende plaatsen werd extra nestvoorziening voor huis- en gierzwaluw geplaatst. Er werden locaties onderzocht voor het plaatsen van een zwaluwtil. Zwaluwtilen zorgen voor heuse huiszwaluwapparte-

INITIATIEFNEMER
 RLSD

PERIODE of STARTJAAR
 2006

PARTNERS
 Alle gemeenten binnen ons werkingsgebied, Provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen, landbouworganisaties, (lokale) natuurverenigingen, Vlaamse Landmaatschappij en vrijwilligers

FINANCIERING
 Soortbeschermings-subsidies, gemeentelijke subsidies en eigen middelen RLSD

“Om populaties van watergebonden planten en dieren te bevorderen graven we nieuwe poelen op kansrijke plaatsen of herstellen we verwaarloosde poelen. Een poel is een typisch en waardevol landschapselement in onze streek.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
**ROBBERT SCHEPERS, ROBIN VAN HEGHE, SEBASTIEN LEYS
EN ELIZA ROMEIJN-PEETERS**

INITIATIEFNEMER
RLSD i.s.m. met lokale
poelenwerkgroepen

STARTJAAR
2008

PARTNERS
Provincies,
gemeentebesturen,
natuurverenigingen,
landbouwverenigingen,
Wildbeheereenheden

FINANCIERING
We zetten verschillende
subsidiekanalen in. Voor
poelen die bijdragen
aan het leefgebied van
bepaalde bedreigde soorten
zoals kamsalamander
zijn er mogelijkheden via
soortenbescherming van
Provincie Oost-Vlaanderen
en projectsubsidies
natuur/soorten van ANB.
Andere kanalen zijn o.a.
Gestroomlijnd landschap,
Water-Land-Schap,
landschapszorg van de
Provincies, KLE-subsidies
van gemeenten, bijdragen
van gemeenten en
private eigenaars

De poelenwerking wordt gericht op Europees habitat 3150 en kamsalamander (Bijlage II & IV Habitatrichtlijn) in regio's waar 1. deze soort voorkomt (de vallei van de Serskampse beek in Wetteren / Wichelen, de Wase cuesta in Temse / Kruikebe, Honegem in Aalst, omgeving Vogelenzang op de grens van Lede en Hofstade en 2. historische waarnemingen gekend zijn (regio Buggenhoutbos). Losse aanvragen via het landschapsloket worden ook behandeld.

2022

In totaal werden 8 poelen aangepakt in 6 gemeenten.

Vier van deze poelen werden binnen het projectgebied 'Waterlandschap Barbierbeek Verbindt' (p. 26) en de poelenplannen Temse en Kruikebe aangepakt in functie van de kamsalamander. De gemeente Temse voerde reguliere onderhoudswerken uit aan enkele andere poelen. Samen met Wienerberger wordt gewerkt aan een landschapsplan i.f.v. kamsalamander in Steendorp voor de nabestemming van de kleiontginning. Daarnaast ondersteunt RLSD Elia in Kruikebe i.f.v. geplande

werken waarbij aanleg en compensatie van poelen en landhabitat voor kamsalamander een onderdeel zijn. RLSD organiseerde overlegmomenten voor de lokale poelenwerkgroepen in Temse en Kruikebe.

Via het Landschapsloket (p. 34) werden 2 nieuwe poelen aangelegd, 2 poelen geruimd en 250 m sloot hersteld.

2023

We blijven de poelenwerkgroepen Temse en Kruikebe verder ondersteunen, ons inzetten voor de kamsalamander, aanvragen via het Landschapsloket (p. 33) opvolgen en kansen onderzoeken voor poelen binnen andere projecten zoals Gestroomlijnd Landschap (p. 25) en Water-Land-Schap Barbierbeek verbindt (p. 26).

We streven ernaar om 5-jaarlijks alle poelen te bezoeken die we ooit onder handen namen (in totaal meer dan 300!). Zo verzekeren we de duurzame instandhouding van de uitgevoerde werken én ondersteunen we de eigenaars/beheerders.

© REGIONALE LANDSCHAPPEN

“We maken meer jagers, landbouwers en andere landschapsbeheerders warm voor fauna-akkers door hen te informeren, te begeleiden en geschikte zaadmengsels aan te bieden. Zo vergroten we samen met de partners de schuil- en voedselmogelijkheden voor verschillende soorten diergroepen, creëren we kansen voor natuurlijke akkerkruiden en worden KLE's en natuurverbindingen gerealiseerd.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ROBERT SCHEPERS

SITUERING

Fauna-akkers zijn akkers of akkerranden die ingezaaid worden met één- of meerjarige mengsels van akkerkruiden, grassen en oude landbouwgewassen. Ze worden ingezaaid met de bedoeling in elk seizoen (ook 's winters) voedsel- en schuilmogelijkheden te creëren voor bepaalde diergroepen zoals insecten (o.a. bijen), vogels (o.a. fazant, gele kwikstaart en Rode Lijstsoorten zoals patrijs, zomertortel, veldleeuwerik, graspieper en kneu) en zoogdieren (o.a. ree).

Aansluitend bieden we deelnemers van het project een bredere ondersteuning aan op het vlak van KLE's en biodiversiteit. Want tijdens terreinbezoeken ontstaan dikwijls ideeën voor bijkomende acties rond natuur en landschap, zoals aanplantingen of poelen. Die worden dan verder uitgewerkt door ons Landschapsloket (p. 33) of Natuurloket (p. 50).

2022

In 2022 werd opnieuw een groepsaankoop georganiseerd i.s.m. de

Antwerpse Regionale Landschappen. Dit was een succes: er werd binnen ons werkingsgebied voor 777 kg zaad verdeeld voor een 56-tal hectare fauna-akkers van wildbeheereenheden/jachtgroepen, enkele lokale natuurverenigingen, landbouwers, particulieren en gemeenten.

2023

We zetten dit project voort en voorzien o.a. opnieuw een groepsaankoop en de opvolging op het terrein via terreinbezoeken.

INITIATIEFNEMER
RLSD en lokale
wildbeheereenheden

STARTJAAR
2011

PARTNERS
Hubertusvereniging
Vlaanderen (HWV),
Agentschap voor Natuur en
Bos en andere Regionale
Landschappen

FINANCIERING
Er zijn geen subsidies
meer voor de aankoop van
zaadmengsels, daarom
wordt er gewerkt met
een groepsaankoop.
Personeelstijd wordt
voorzien uit structurele
financiering van RLSD

© DAAN STEMGÉE

“De afgelopen 60 jaar verloor Vlaanderen 75 % van haar natte natuur. Met haar werking wil RLSD samen met allerlei partners de natte natuur herstellen en valleigebieden versterken. Met dit initiatief zetten we mee onze schouders onder een snelle en kwaliteitsvolle opstart van het programma ‘Natte Natuur’ uit de Blue Deal.”

IHD

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ROBERT SCHEPERS

2022

RLSD ondersteunt verschillende projecten ‘Natte natuur’ uit de Blue Deal. Voor het gebied Meirdam te Dendermonde wordt i.h.k.v. project ‘Wetlands4Cities’ van Natuurpunt bekeken hoe dit stuk natte natuur van de Sint-Onolfsnyder ecohydrologisch kan hersteld worden. RLSD is samen met Natuurpunt trekker van dit project waarbij ook partners ANB, Provincie Oost-Vlaanderen, Polder Schelde Durme Oost, Stad Dendermonde en DWW betrokken zijn. Momenteel loopt een ecohydrologische studie (door IMDC) die onderzoekt wat de huidige situatie is en wat nodige ingrepen zijn. Deze zou in 2023 afgerond moeten zijn waarna concrete inrichtingen voorbereid kunnen worden. Voor polder Zevenkoten te Dendermonde werd met polder Vlassenbroek, ANB en stad Dendermonde overlegd om een projectsubsidie natuur voor te bereiden voor vernatting. Indiening is vermoedelijk pas voor 2023 of 2024. In Bornem werden mogelijkheden langs de Ronebeek onderzocht die voorlopig on hold staan wegens een mogelijke wijziging in eigendomssituatie.

2023

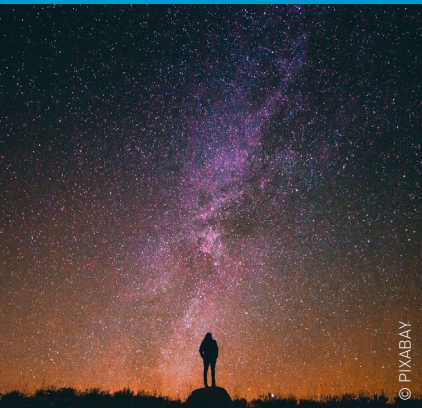
Bovenstaande projecten worden verder uitgewerkt, nieuwe kansen die zich aanbieden zullen samen met bevoegde partners opgevolgd worden.

INITIATIEFNEMER
RLSD of andere partners

STARTJAAR
2021

PARTNERS
Provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen, gemeenten, waterbeheerders (zoals o.a. polderbesturen), Agent-schap voor Natuur en Bos, Departement omgeving, Natuurpunt, vzw Durme, Vlaamse Waterweg, private eigenaars,...

FINANCIERING
Personeelstijd wordt voorzien uit structurele financiering van RLSD en gedeeltelijk via middelen vanuit de samenwerkings-overeenkomst tussen provincies en ANB. Voor inrichtingen zijn er mogelijkheden via project-subsidies natuur (ANB) en provinciale subsidies

© PIXABAY

“De cyclus van licht en duisternis is een van de fundamenteelste natuurlijke ritmes voor de levensvormen op onze planeet, inclusief onszelf. De exponentiele toename van kunstlicht blijkt een omvangrijk en complex milieuprobleem met grote gevolgen voor onze omgeving, landschap en de fauna en flora. Om de impact van kunstlicht in ons landschap te beperken ondersteunen we gemeenten en andere partners met advies.”

IHD

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
ROBBERT SCHEPERS

2022

In samenwerking met verschillende gemeenten en overheden bekeken we in verschillende dossiers hoe de impact van verlichting op de omgeving of op bepaalde diersoorten (bv. vleermuizen) kon verminderd worden. RLSD gaf dit jaar als gast spreker een gastles over de ecologische impact van verlichting voor laatstejaarsstudenten van HOGENT en gaf een workshop op een studiedag van het IPKC. De bedoeling was om inwoners en bestuurders meer te informeren over de impact van lichthinder en lichtvervuiling en samen te zoeken naar mogelijke oplossingen. Het beperken van verlichting levert bovendien ook een besparing op (zowel financieel als op vlak van CO₂-uitstoot). Alle gemeenten ontvingen een brief i.v.m. ondersteuningsmogelijkheden vanuit RLSD over het thema i.h.k.v. de besparingsacties rond het doven van verlichting (zonder respons). RLSD participeert mee in de expertenwerkgroep ‘verlichting, biodiversiteit en gezondheid’ op Vlaams niveau waarbij o.a. in overleg gegaan wordt met Fluvius om methodieken uit te werken om meer rekening te houden

met impact op de omgeving bij de uitrol van de verleiding en masterplannen openbare verlichting. RLSD participeert mee in de klankbordgroepen van de studies rond impact van buitenverlichting op menselijke gezondheid (PIH) en impact op biodiversiteit (INBO). Binnen het Rivierpark Scheldevallei en kandidatuur voor een Nationaal park ondersteunt RLSD o.a. de acties rond duisternis. Daarnaast begeleidt RLSD een bachelorproefstudent rond lichthinder.

2023

In 2023 willen we verder inzetten op dit thema door o.a. de ontwikkeling van een methodiek en kaartmateriaal voor de screening van gemeentelijke masterplannen op ruimtelijk kwetsbare gebieden. Hiervoor zal een overleg volgen met partners zoals Fluvius, Agentschap wegen en verkeer, werkgroep lichthinder en de Provincies. Voor gekende vleermuisverblijfplaatsen zal RLSD de gemeenten verder ondersteunen om de impact te verminderen door bv. de aanpassing van lichtplannen in de directe omgeving. RLSD zal verder de eerder genoemde werkgroepen blijven ondersteunen.

INITIATIEFNEMER
RLSD

STARTJAAR
2018

PARTNERS
De Provincies, gemeenten, Fluvius, werkgroep lichthinder, Agentschap voor Natuur en Bos, Agentschap Wegen en Verkeer, Departement omgeving, Natuurpunt

FINANCIERING
Personeelstijd wordt voorzien uit structurele financiering van RLSD en gedeeltelijk via middelen voor vleermuizen vanuit de samenwerkingsovereenkomst tussen provincies en ANB

© RLSD

INITIATIEFNERER
RLSD of andere partners

STARTJAAR
2021

PARTNERS
Provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen, gemeenten, waterbeheerders (zoals o.a. polderbesturen), Agentschap voor Natuur en Bos, Departement omgeving, Natuurpunt, vzw Durme, Vlaamse Waterweg, private eigenaars,...

FINANCIERING
Personeelstijd wordt voorzien uit structurele financiering van RLSD en gedeeltelijk via middelen vanuit de samenwerkingsovereenkomst tussen provincies en ANB. Voor inrichtingen zijn er mogelijkheden via projectsubsidies natuur (ANB) en provinciale subsidies

“Een stukje natuur in de buurt, daar heeft iedereen wel eens nood aan. Het team Natuur in de buurt brengt in hun diverse projecten natuur bij de mensen met avontuurlijke speelplaatsen, uitdagende parken of woonzorgcentra in het groen. De pijlers binnen al deze projecten zijn participatie, speel- en leerlandschappen en ecologisch beheer. Zo werken we aan groene gedragen projecten voor en door de buurt.”

IHD

PDPO

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
**CHANTAL COLEN, LISA DOBBELAERE, ANN SELS
EN ANNELIES SEVENANT**

I. PARKEN, BOSSEN EN ANDERE GROENE ONTMOETINGSPLEKKEN

EREMBODEGEM PASTORIETUIN

ACTIE // Opmaak participatief ontwerp en uitvoering publieke pastorietauin PERIODE // 2021 - 2023 PARTNER // Stad Aalst FINANCIERING // loonkost RLSD 8.000 euro; uitvoeringskost 215.000 euro

2022

Een deel van de pastorietauin van Erembodegem zal publiek opengesteld worden. RLSD zorgde voor een ontwerp met een evenwicht tussen rust, intimiteit en toch ook ruimte voorzien voor het spelende kind op deze historische plek met hoge natuurwaarde. Er wordt samengewerkt met Land artkunstenaar Will Beckers.

2023

RLSD gaat de uitvoering van de werken in de pastorietauin begeleiden i.s.m. Stad Aalst.

© WILL BECKERS

© VZW DURME

LOKEREN MOLSBROEK

ACTIE // Ontwerp natuurtuin bezoekerscentrum Molsbroek, Lokeren PERIODE // 2021 - 2022 PARTNER // vzw Durme FINANCIERING // Crowdfunding (10.150 euro) en subsidie Streekfonds Oost-Vlaanderen (5.000 euro)

2022

Op zaterdag 11 juni 2022 opende vzw Durme haar nieuwe natuurtuin bij bezoekerscentrum Molsbroek. Het team Natuur in de buurt ondersteunde vzw Durme bij een landschap-

sontwerp voor de vernieuwde tuin. De aanleg van de tuin werd medegefinancierd dankzij het Streekfonds Oost-Vlaanderen.

SINT-GILLIS-WAAS GEMEENTEPARK

ACTIE // Herinrichting gemeentepark Sint-Gillis-Waas PERIODE // 2022 - 2023 PARTNER // Gemeente Sint-Gillis-Waas FINANCIERING // 25.600 euro loonkost RLS D

2022

Het gemeentepark van Sint-Gillis-Waas is aan vernieuwing toe. Hoewel het park een aantal prachtige romantische lovegangen en verschillende schaduwrijke plekje herbergt is er voor de rest vooral nood aan een omvorming. Het team Natuur in de buurt kreeg de opdracht deze herinrichting te begeleiden. Samen met de gemeente organiseerden we in maart en april 2022 een participatietraject waarbij alle gebruikers betrokken werden. Via verschillende methodieken zoals observaties, kind als gids en kind als ontwer-

per ontdekten we hoe het park voor kinderen een uitdagende en avontuurlijke plek kan worden. Ook deden we een bevraging bij kinderen van 3 scholen. Op Paasmaandag nodigden we buurtbewoners uit voor een gezellige babbel terwijl de kinderen konden deelnemen aan leuke spelletjes. Bijkomend gingen we ook ten rade bij de ouderenadviesraad en jeugdraad. Vervolgens gingen we met alle input aan de slag met een ontwerpmaak. De nieuwe invulling heeft vooral aandacht voor ontharding en waterinfiltratie, biodiversiteit, speelruimte en ontmoeting.

2023

Het voorontwerp wordt verder uitgewerkt tot een definitief ontwerp en uitvoeringsplan. De uitvoering is voorzien voor de tweede helft van 2023.

SINT-NIKLAAS PUITVOETBOS

ACTIE // Ontwerp en uitvoering speelbos en recreatief netwerk in het Puitvoetbos PERIODE // 2021 - 2023 PARTNER //

Stad Sint-Niklaas, jeugddienst FINANCIERING // 19.200 euro loonkost RLS D, totale projectkost nog te bepalen

2022

We maakten een visieontwerp voor Puitvoetbos dat volop inzet op klimaatadaptatie: verkoelende plekjes, avontuurlijke én integraal toegankelijke wandelroutes voor de stadsbewoners. Een centrale plek in het bos - een voormalig naaldhoutperceel - wordt omgetoverd tot avontuurlijke waterspeelzone en ontmoetingsplek. Het oppervlaktewater uit de omgeving wordt door deze speelzone geleid en met stuwen opgehouden. Zo wordt het water benut als speelkans én krijgt het langer tijd om te infiltreren. Twee vliegen in één klap dus.

2023

Na advies van ANB is er een nieuw beheerplan nodig om deze visie op Puitvoetbos te kunnen realiseren. Stad Sint-Niklaas zal dit aanvangen na aanstelling van een nieuwe natuurambtenaar. Het project staat tot dan on hold.

SINT-NIKLAAS SPEELBOS TER BEKE

ACTIE // Omvormen van maïsackers tot een speelbos van 8 ha PERIODE // eind 2021 - 2023 PARTNER // Stad Sint-Niklaas FINANCIERING // loonkost RLS D 2021: 9.920 euro en 2022: 9.920 euro

2022

In het centrum van Sinaai komt een speelbos aansluitend op de sport-, jeugd- en recreatiezone Ter Beke. Eind 2021 brachten we de wensen van de school,

buurtbewoners en 3 jeugdverenigingen zorgvuldig in kaart. Alle input uit het participatietraject en research door ons team wordt momenteel verwerkt in een ontwerp. In afwachting van een definitief ontwerp werd door het team Natuur in de buurt en het landschapsloket een voorstel opgemaakt voor gedeeltelijke inplanting van een geboortebos.

2023

In 2023 volgt het definitief ontwerp en een concreet uitvoeringsplan. Aangezien water een cruciale rol speelt in dit gebied is verder overleg met de waterloopbeheerders voorzien. De uitvoering van het project zal in een eerste fase plaatsvinden op gronden die Stad Sint-Niklaas reeds in eigendom heeft. Verder wordt er i.s.m. Landschapsloket gestart met een geboortebos-aanplant.

WETTEREN DORSPLEIN OVERBEKE

ACTIE // Herinrichting Kerkplein Overbeke PERIODE // eind 2022-2024 PARTNER // Stad Wetteren FINANCIERING // 12.160 euro loonkost RLSD, uitvoeringskost nog te bepalen

2022

Naar aanleiding van het speelweefselplan van Wetteren ontstond de vraag naar een kwalitatieve speel- en ontmoetingsplek voor de bewoners van Overbeke. Het centraal gelegen kerkplein met vele buurtwerkingen rondom werd naar voren geschoven. Het stenige plein rondom de kerk in Overbeke wordt integraal aangepakt en samen met de stad Wetteren en haar bewoners getransformeerd tot een levendige groene buitenruimte met aandacht voor ontmoeting en het spelende kind. We gaan aan de slag met belangrijke thema's zoals ontharding, vergroening en wateropvang, kortom het ont-

wikkelen van een aantrekkelijk klimaatrobuust plein.

Samen met bewoners en verenigingen in de nabije omgeving van het kerkplein werd een intensief participatietraject opgestart met bevraging van een diverse doelgroep. Zo konden we een zo volledig mogelijk beeld scheppen van de leefwereld, noden en wensen van de bewoners van Overbeke. We waren een aanspreekpunt op de plaatselijke rommelmarkt, organiseerden een leerrijke inspiratietocht met jeugddienst vzw Habbekrats en senioren van vzw Armonea en we observeerden op het plein met leerlingen van het 3e leerjaar van de Vrije gemeenteschool Sint-Theresia. Overkoepelend kon men invul fiches in een bus deponeren.

2023

Na dit boeiend traject en een eerste analyse zitten we begin 2023 samen met Stad Wetteren om de krijtlijnen van het ontwerp vast te leggen waarna we aan de slag gaan met een eerste ontwerp. In 2023 volgt een terugkoppeling met bewoners waarna een definitief ontwerp wordt voorgesteld dat in 2024 in uitvoering gaat.

ZWIJNDRECHT POLDERTUIN ANTWERPEN

ACTIE // Herinrichting groenzone tot parkgebied in het centrum van Zwijndrecht PERIODE // 2021 - 2022 PARTNER // gemeente Zwijndrecht, VLM, Velt FINANCIERING // loonkost RLSD 2021: 11.120 euro; 2022: 10.000 euro; uitvoeringsbudget LIP door VLM 146.000 euro (incl. btw)

Participatiemoment inspiratietocht de Porre, Gentbrugge

2021-2022

Gemeente Zwijndrecht wil van een bijzonder stuk open ruimte in het hart van het centrum een uniek parkgebied maken. RLSD bood de partners ondersteuning bij participatie, ontwerp en uitvoering. Het project kwam plots tot stilstand door de PFOS-problematiek.

2023

Het LIP van VLM is bijna goedgekeurd, nu is het enkel nog wachten op de formele bevestiging. Hierna kan het project naar een heropstartfase tussen de partners. We willen nakijken welke aanpassingen er nodig zijn i.h.k.v. de PFAS-verontreiniging. De bodemonderzoeken werden ingediend bij de Ovam. 3M moet tegen 15 april bodemsaneringsprojecten indienen voor de zones 1B en 2 waarin de Poldertuin gelegen is.

ZWIJDRECHT GROENKAPOEN

ACTIE // Samen bouwen aan een klimaatrobuust jeugdbewegingsterrein PERIODE // 2022 - 2023 (verlenging aanvragen 2024) PARTNER // Antwerpse Regionale Landschappen, dit project werd mede mogelijk gemaakt door cofinanciering uit Platteland Plus bestaande uit middelen van Vlaanderen en Provincie Antwerpen. FINANCIERING // totale projectkost voor 4 RL'en samen: 174.072,69 euro, totale projectkost voor RLSD 37.768,17 euro, RLSD draagt 35% van de loonkost, KSA Zwijndrecht draagt 35% van de uitvoeringskost.

2022

Het terrein van KSA Zwijndrecht ligt mee in het bijzondere stuk open ruimte van de Poldertuin. KSA Zwijndrecht was heel enthousiast om hun grasveld op een klimaatrobuuste manier om

te vormen. Zo werd zij de ideale partner in het samenwerkingsproject Groenkapoen dat RLSD samen met de 3 andere Antwerpse RL'en indiende bij PDPO. Na het participatiemoment met KSA volgde heel vlot een ontwerp voor hun jeugdterrein. Echter viel hier ook het project stil wegens onduidelijkheid door de PFOS-problematiek. De leiding van de KSA zorgde voor financiële ruimte door ook in het streekfonds het project in te dienen om zo hun cofinanciering te kunnen dragen.

2023

We hopen een verlenging te krijgen van PDPO om over te kunnen gaan tot uitvoering van zodra de nodige maatregelen voor de PFAS-vervuiling duidelijk zijn.

2. ZORGINSTELLINGEN

BORNEM PDPO BUITENZORG - VZW HUIZE EYCKERHEY- DE ANTWERPEN

ACTIE // Vergroening van zorginstellingen PERIODE // (2019) 2020-2023 PARTNERS // UAntwerpen - RLDV - RLRL - RLKGN - Natuurpunt CVN - Terra Therapeutica FINANCIERING // Totaal-budget deel RLSD bedraagt 21.400 euro, waarvan 10.058 euro (47 %) - subsidie en 11.342 euro (53 %), restfinanciering door Eyckerheyde (werkingsmiddelen) en RLSD (personeelskost). Dit project geniet financiële steun van Europa (ELFPO - Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling), Vlaanderen en de Provincie Oost-Vlaanderen.

'BuitenZorg' is een gezamenlijk PDPO-project tussen de Regionale Landschappen Schelde-Durme, Voorkempen, Rivierenland, Kleine en Grote Nete, Universiteit Antwerpen, Leerstoel Zorg en Natuurlijke Leefomgeving, Natuurpunt CVN en Terra Therapeutica. Het project zet in op vergroening van zorginstellingen en het meten van de effecten ervan op gezondheid, beleving, biodiversiteit etc.

Binnen dit project werkt elk Regionaal Landschap een pilootproject uit. RLSD ging aan de slag met vzw Huize Eyckerheyde in Bornem, een zorginstelling voor volwassenen en jongeren met een ernstige meervoudige beperking en/of hersenletsel. Het grote terrein met zicht op het omliggende landschap heeft heel wat potenties om verder te benutten en in te zetten voor een nog betere zorg voor de bewoners.

2022

Op basis van het participatietraject werd een ontwerp opgesteld, voorgesteld en goedgekeurd. RLSD leverde plannen aan voor de aanvraag van de omgevingsvergunning. Er werd een aanzet gedaan voor de kostprijsraming van de werken.

Naar aanleiding van het ontwerp legde de instelling met eigen middelen al een strook bloemenweide aan langs de toegangsweg. De gemeente plantte een deel van de groenzone aan. Huize Eyckerheyde diende een aanvraag voor subsidie in bij Natuur in je Buurt en werd hiervoor ook door RLSD ondersteund.

2023

De raming wordt verder uitgewerkt. De PDPO subsidie zal gebruikt worden om de grondwerken uit te voeren na verkrijgen van de omgevingsvergunning. Daarnaast heeft Huize Eycker-

heyde zelf ook financiële middelen om het ontwerp verder uit te voeren. RLSD zal de instelling na het PDPO project verder ondersteunen.

WETTEREN MFC SINT-LODEWIJK

ACTIE // Omvorming van een grasveld tot inclusieve natuurspeelzone PERIODE // 2021 - december 2023 PARTNERS // MFC Sint Lodewijk FINANCIERING // loonkost RLSD 14.720 euro

MFC Sint-Lodewijk is een instelling waar kinderen en jongeren met motorische beperkingen aangepast onderwijs kunnen volgen (BuBa0, BUSO en regulier onderwijs). Ze kunnen er terecht voor dagopvang, begeleiding en verblijf. Volwassenen met motorische beperkingen kunnen er verblijven en krijgen individuele begeleiding.

Een aantal jaren geleden kocht de instelling de naastliggende weide aan. Er was nood aan een aangepast sportveld, een speel-

PDPO BuitenZorg
Huize Eyckerheyde - Bornem

tuin en meer parkeermogelijkheden. Op een deel van dit perceel wil de instelling een natuurlijke en inclusieve ontmoetings- en speelplek creëren voor eigen bewoners, mensen uit de buurt en passanten. MFC Sint-Lodewijk vroeg ondersteuning aan RLSD om dit project te verwezenlijken.

2022

Vanuit de wensen die de werkgroep verzamelde heeft het team Natuur in de buurt een natuurrijk een speels ontwerp gemaakt met aandacht voor inclusief spelen. Het team zorgde ook voor de nodige plannen en snedes voor de omgevingsvergunning en een voorlopige raming.

2023

Na verkrijgen van de omgevingsvergunning kunnen offertes worden opgevraagd en kunnen de grondwerken opgestart worden. Verder komen er extra aanplantingen: het Landschapsloket zal de parking, de zijde langs de sportkooi en de toegangsweg naar de parking in het voorjaar aanplanten met streekeigen plantgoed.

3. SCHOLEN

KLIMAATGEZONDE SPEELPLAATSEN PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

ACTIE // Ontharden en vergroenen van schoolspeelplaatsen (Provincie Oost-Vlaanderen) PERIODE // Doorlopend PARTNERS EN ACTOREN // Provincie Oost-Vlaanderen (Dienst Natuur- en Milieueducatie) FINANCIERING // Vergoeding per workshop

Natuurlijke Samen - Speel - Plek MFC St. Lodewijk Wetteren

Via het project Klimaatgezonde speelplaatsen van Provincie Oost-Vlaanderen (Dienst Natuur- en Milieueducatie) worden scholen in een 20-stappentraject begeleid naar een groenere klimaatgezonde speelplaats met ruimte voor spel, natuur en educatie. De begeleiding op maat van elke school voorziet specifieke workshops. Het Regionaal Landschap zet als één van de externe partners mee zijn expertise in. Via diverse workshops draagt het team Natuur in de buurt zo bij aan de vergroening van Oost-Vlaamse schoolspeelplaatsen binnen het werkingsgebied: opmaak vlekkenplan, kleine landschapselementen, streekeigen beplanting etc.

2022

In 2022 werkte het team Natuur in de Buurt i.s.m. MOS-medewerkers aan volgende klimaatgezonde speelplaatsen:

- GO! Basisschool Bunderbos (Zelee): opmaak vlekkenplan, hulp bij aanvraag omgevingsvergunning, kostprijsraming groenwerken, Let landschapsloket stelde een beplantingsplan op en gaf advies over het aanplanten van bosgoed en bomen
- GO! De Rozen (Lokeren): opmaak vlekkenplan, aanplant van een groene zoom via het Landschapsloket o.b.v. team Natuur in de buurt
- GO! Leefschool

Dendermonde (Dendermonde):
opmaak vlekkenplan, hulp bij
subsidieaanvraag

2023

Ook in 2023 zal team Natuur in de buurt i.s.m. Provincie Oost-Vlaanderen (Dienst Natuur- en Milieueducatie) verdere stappen zetten in het ontharden en vergroenen van schoolspeelplaatsen.

Naast een eventuele verdere begeleiding van scholen waarvoor reeds stappen zijn gezet naar vergroening zijn voor volgende scholen al afspraken gemaakt om een workshop vlekkenplan te organiseren:

- GIBO De Meander (Wichelen)
- ORC Het laar (Dendermonde)
- BS Pius X (Destelbergen)
- VBS Sint-Macharius (Laarne)
- BS Sint-Vincentius (Buggenhout)

GROENE OASES PROVINCIE ANTWERPEN

ACTIE // Ontharden en vergroenen van schoolspeelplaatsen (Provincie Antwerpen) PERIODE // Doorlopend PARTNERS EN ACTOREN // Provincie Antwerpen FINANCIERING // 50.000 euro

Met het project Groene oases wil Provincie Antwerpen op een pragmatische manier inzetten op het ontharden en vergroenen van schoolspeelplaatsen. Scholen beslissen zelf of ze kiezen voor een kleine, middelgrote of grote oase door keuze uit verschillende vergroeningspakketten. Provincie Antwerpen zorgt voor de middelen en coördinatie, de Antwerpse Regionale Landschappen begeleiden scholen bij de uitvoering.

2022

Team Natuur in de buurt gaf mee input voor de aanpak van het project en de lancering.

2023

Team Natuur in de buurt zal verder actief inzetten om groene oases te realiseren in scholen van Antwerpse gemeenten.

PUURS SINT-AMANDS - LAB- SCHOOL PROVINCIE ANTWERPEN

ACTIE // Vergroenen en speels en educatief inrichten van een landelijk gelegen schoolterrein PERIODE // 2021- augustus 2023 PARTNERS EN ACTOREN // MOS Antwerpen - Natuurpunt Klein Brabant - Velt Klein Brabant - Gemeente Puurs - St. Amands - bARK today - imkervereniging Klein - Brabant Sint Ambrosius - Vlaamse Landmaatschappij Scheldehelden - directie, leerkrachten en leerlingen van de LAB Gedreven Onderwijs school FINANCIERING // MOS Antwerpen - uitvoering start in 2022

De Labschool ligt in een groen park met een oud bos grenzend aan landbouwgebied. Het terrein is voor 90% onverhard. Een CO² - neutrale nieuwbouw kreeg een plekje op het groene domein. Om het bos met o.a. majestueuze beuken die schaduw werpen over de naastliggende akker te beschermen kocht de school een strook landbouwgrond (ca. 2.700 m²) aan. De school wil ook de speeldruk op het bos verkleinen zodat de ondergroei meer ademruimte krijgt.

De school gebruikt regelmatig het schooldomein en omgeving in lespraktijken en wil de groene ruimte nog meer inzetten voor milieueducatie. Momenteel stelt de school haar terrein open voor buurtbewoners; het publiek karakter zal ook na de vergroening behouden blijven.

2022

In 2022 werd de laatste hand gelegd aan het definitief ontwerpplan. Daarnaast werd beslist om in eerste instantie alleen de aangekochte landbouwstrook gedeeltelijk in te richten.

In het najaar werd de strook geruimd, het Robinia opschot in de boszoom verwijderd en enkele speelaanleidingen geplaatst.

2023

In het voorjaar worden de werken verdergezet: aanplanten van bosgoed, afwerken van de speelaanleidingen en inzaaien van de daartoe bestemde zones.

DENDERMONDE GROEN LEERBASTION

ACTIE // advies en/of medewerking bij het vergroenen van Bastion IX van het Oscar Romerocollege PERIODE // 2021 - 2023 PARTNER // stad Dendermonde - POV de Kaaihoeve - IOED FINANCIERING // Streekfonds Oost-Vlaanderen: 5.000 euro

Bovenop Bastion IX dat deel uitmaakt van de vroegere vesting-gordel rond de stad wil het Oscar Romerocollege i.s.m. de stad een educatieve zone en een buitenklasje realiseren. De heraanleg van het bastion kadert in het opzet om de gehele fortengordel rondom de stad te herwaarderen tot een multifunctionele groene omgeving. De school kreeg hiervoor financiële steun van het Streekfonds Oost-Vlaanderen.

2022

In het verleden gaf RLSD reeds advies voor een vleermuisvriendelijkere inrichting van het bastion. Ook werd het erfgoedaspect herbekeken door collega's van IOED. Samen met RLSD, de school, de stad en een MOS-medewerker worden pistes onderzocht voor verdere invulling van de middelen van het Streekfonds Oost-Vlaanderen. Daarnaast werd ook nagegaan of er eventueel een traject in het kader van

Klimaatgezonde Speelplaatsen van Provincie Oost-Vlaanderen kan worden opgestart.

In 2022 werd tussen de school en de stad een overeenkomst gesloten. Hierbij werden enkele praktische afspraken gemaakt omtrent financiering en plaatsing van een trap en omheining, grondoverdracht en een afsprakenkader voor toegankelijkheid. Verder werd ook de omgevingsvergunning aangevraagd.

2023

Realisatie is voorzien in 2023. Team Natuur in de buurt blijft beschikbaar voor eventueel advies bij het speels en educatief inrichten van het bastion. Dit wordt best in samenhang bekeken met een duurzame vergroening van het volledige scholencomplex aan het Sas in Dendermonde en met aandacht voor de landschappelijke link met de Dender.

NIEUWE PROJECTEN 2023

BOSSEN, PARKEN EN ANDERE GROENE ONTMOETINGSRUIMTES:

- Inrichting Kasteelspeelpark Kruikeke

ZORGINSTELLINGEN EN SCHOLEN:

- Klimaatgezonde speelplaatsen Provincie Oost-Vlaanderen:
- Bunderbos (Zelee), De Meander (Wichelen), Het laar (Dendermonde), Pius X (Destelbergen), Sint-Macharius (Laarne), Sint-Vincentius (Buggenhout)
- Groene oases Provincie Antwerpen

© RLSLD

“Door aanwezig te zijn op netwerkmomenten, het organiseren van workshops en gidsopleidingen, concrete vragen aan het NME-loket zo goed mogelijk te beantwoorden én door de NME-actoren in de streek te ondersteunen hopen we concrete, lokale samenwerkingsverbanden te initiëren, te ondersteunen en te versterken.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN ANN SELS EN ANNELIES SEVENANT

Ook dit jaar organiseerden we opnieuw een **zeiscursus**. Zelfs na zes edities is de cursus snel volzet met nieuwe geïnteresseerden. Voor de zeiscursus van 2022 gingen we een samenwerking aan met Natuurpunt Klein-Brabant. Hierdoor konden we onze zeisers in opleiding nog beter begeleiden. De twee vaste lesdagen met Terratools werden immers uitgebreid met terugkomdagen georganiseerd door de Natuurpunt afdeling. Zo kregen de zeisers extra oefenmomenten waarbij ze ervaring onderling konden uitwisselen. Dit was een win-win want natuurgebieden werden ondertussen op een aangename manier beheerd. We willen deze samenwerkingsvorm in 2023 herhalen in andere regio's. Daarnaast leggen we ook contacten met Knack om het zeisen ingang te laten vinden bij de campagne van “Maai-mei-niet”, want wanneer en hoe moet je dan wel maaien om biodiversiteit alle kansen te geven in je tuin? De zeis is terug van weggeweest! Kevin Lambeets - een professionele zeiser en lesgever - werd geïnterviewd.

Omdat het belangrijk is om de vinger aan de pols te houden bij onze part-

ners en actoren over verschillende thema's (klimaat, water, speelna- tuur, ontharding, duurzame land- bouw,...) zorgen we dat we actief **studiedagen** bijwonen en contacten blijven leggen met verschillende ac- toren die actief zijn in het landschap. Daarnaast zijn we zijn kernlid van **Springzaad Vlaanderen** en actief lid van het **Oost-Vlaams NME-overleg- platform**. Zo blijft de kwaliteit van onze projecten hoog én houden we onze input en ondersteuning fris en vernieuwend. Vanzelfsprekend wer- ken we samen met NME-collega's van andere RL'en, Kaaihoeve en MOS in onze beide provincies. Van hieruit groeien immers ook vele concrete en vernieuwende projecten. In 2022 slo- ten we aan bij **Breekijzer vzw** als ac- tief lid in de Algemene Vergadering. Breekijzer is een open kennis- en praktijkcentrum en zet in op uitwis- seling tussen succesvolle binnen- en buitenlandse onthardingsprojecten. Daarnaast wil Breekijzer de Vlaam- se onthardingscultuur op de agen- da zetten door het brede publiek te sensibiliseren via creatieve acties en publiekscampagnes. Meer concreet organiseert Breekijzer in 2023 een Vlaamse onthardingswedstrijd “Te-

INITIATIEFNEMER
NME actoren uit de streek /
RLSD / LIFE Sparc / Schelde
Landschapspark / ...

STARTJAAR
2009

PARTNERS
NME actoren uit de streek,
POV dienst NME en
PIME en MOS

FINANCIERING
Samenwerkingsovereen-
komst POV dienst NME

geluppen". Onze steden Aalst en Dendermonde slijpen hun breekijzers en nemen het tegen elkaar op!

In 2022 ondersteunden we via het **Streekfonds Oost-Vlaanderen** enkele NME-actoren actief bij hun plannen. VZW Durme werd ondersteund tijdens brainstormsessies voor hun vernieuwde natuureducatieve tuin die dit jaar gerealiseerd werd. VZW Lia droomde al tijdens de aanleg van de LIA-tuin (2017-2019) van 'nesten' in hun tuin voor kwetsbare jongeren, plekjes om je in alle rust terug te kunnen trekken. Destijds was hier niet meer voldoende budget voor maar dit jaar trokken we land art kunstenaar Will Beckers aan om dit mogelijk te maken. Ook KSA Zwijndrecht realiseerde hun cofinanciering in het PDPO project Groenkapoen met steun van het Streekfonds en kreeg van ons begeleiding bij participatie en ontwerp en in 2023 uitvoering van een klimaat-robuust en avontuurlijk jeugdterrein.

LIFE SPARC. Ook binnen het project LIFE Sparc (p. 5) neemt NME een belangrijke plek in. Binnen het project werken we o.a. aan beleving binnen kandidaat Nationaal Park Scheldevallei, creatie van draagvlak voor de Sigmagebieden en de link met klimaatverandering. Dit doen we op verschillende manieren. De Scheldevallei vormde deze zomer de bron voor 'STROOM - Festival in de Scheldevallei', een nieuw festival rond natuur en duurzaamheid (opvolger van HOOGTIJ). Van 23 juni t.e.m. 3 juli 2022 nam STROOM iedereen mee op een ontdekkingsstocht vol muziek en kunst langs de mooiste natuur in de Scheldevallei met grote outdoor concerten, intieme muzikale belevenissen, duurzame discours en een kunstroute. Daarna stroomde het festival tot eind augustus verder in de vorm van gegidste wandelingen, fietstochten, animatie en tal van activiteiten. Daarnaast organiseerden we

samen met dezelfde partners klimaat- en werfwandelingen in de projectgebieden. We focusten hierbij op de drie voornaamste aspecten van het Sigmaplan en kandidaat Nationaal Park Scheldevallei: veiligheid, natuur én recreatie.

In samenwerking met Bastion VIII - het centrum voor natuur- en milieueducatie van Provincie Oost-Vlaanderen in Dendermonde - werd een leskoffer voor een buitenles 'Samen met de natuur keren we het tij' gerealiseerd. We leidden een groep van ongeveer 15 klimaatgidsen en natuurouders op om met een groep leerlingen op stap te gaan door een overstromingsgebied. Aan het begin van 2022 werden maar liefst 17 educatieve koffers verdeeld over 10 gemeenten. Zo kreeg de leskoffer een plaats in zowel de LIFE Sparcgemeenten als enkele andere relevante gemeenten binnen het werkingsgebied van het kandidaat Nationaal Park Scheldevallei. Vanaf 2022 nodigden we scholen uit om het pakket te reserveren en een overstromingsgebied te bezoeken onder begeleiding van een gids of natuurouder. We begeleidden de gemeenten en natuurverenigingen die de reservaties coördineren met praktische ondersteuning en promotiemateriaal.

**SAMEN
LANDSCHAP
NATUUR
ERFGOED
VERSTERKEN**

“De IOED Schelde-Durme zet zich in voor het onroerend erfgoed van Berlare, Buggenhout, Dendermonde, Hamme, Laarne, Lebbeke, Wetteren, Wichelen en Zele. De gemeenten en stad Dendermonde worden ondersteund en werken aan een gezamenlijk bovenlokaal onroerend erfgoedbeleid zodat het erfgoed in de regio beter bewaard wordt voor de toekomst.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
**CLÉMENCE MARCHAL i.s.m. NIKKI VAN DE WALL,
 LIES VERVAET EN BART MELS**

Met de Schelde als blauwe draad getuigt de regio al millennia van menselijke aanwezigheid. Die cultuurhistorische ontwikkeling zichtbaar maken en integreren in de hedendaagse leefomgeving is een opdracht die de gemeenten Berlare, Buggenhout, Hamme, Laarne, Lebbeke, Wetteren, Wichelen, Zele en Stad Dendermonde graag op zich nemen. Zij grepen de kans die de Vlaamse overheid bood om ondersteuning te krijgen van een Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst (IOED) met beide handen aan. De IOED koestert bouwkundig, archeologisch en landschappelijk erfgoed als blikvanger in het landschap of als stille getuige van een oud gebruik of verhaal. Zo bouwt de IOED mee aan een waardevol erfgoedlandschap en een sterkere streekidentiteit zodat iedere generatie zich thuis blijft voelen in ons landschap.

In 2022 werden twee nieuwe medewerkers aangeworven. 2022 werd bijgevolg gekenmerkt door kennismakingsgesprekken met onze lokale besturen, het opbouwen van het netwerk en uitwerken van reeds

opgestarte initiatieven. Zo vonden in het voorjaar drie opeenvolgende episodes van een digitale inspiratieroom rond funerair erfgoedplaats (i.s.m. IOED IGEMO, IOED Zuidrand en IOED Berg & Nete) plaats. De boeiende lezingen over inventariseren en waarderen, beheren en behouden, vergroenen, ontsluiting en communicatie kunnen ten alle tijden worden herbekeken op de website van de IOED.

In 2022 verleende de IOED 58 adviezen aan onze gemeentebesturen in het kader van omgevingsvergunningen. Daarnaast beantwoordde ze 138 vragen van particulieren, gemeentebesturen en erfgoedpartners inzake bouwadviezen, archeologie, erfgoedinstrumenten, publieksevenementen, (her-)inventarisatie en waardering van onroerend erfgoed, herbesteding religieus erfgoed en financieringsmogelijkheden van private renovatieprojecten.

INITIATIEFNEMER
 Regionaal Landschap
 Schelde-Durme i.s.m.
 Berlare, Buggenhout,
 Dendermonde, Hamme,
 Laarne, Lebbeke, Wetteren,
 Wichelen en Zele

PERIODE of STARTJAAR
 2018-2020;
 2021-2026

PARTNERS
 Agentschap Onroerend
 Erfgoed

FINANCIERING
 79.480 euro Vlaamse
 subsidies aangevuld met
 76.792,40 euro
 gemeentelijke bijdragen

Met de fiets het veer bij Appels over tijdens de archeologiedagen. Tijdens baggerwerken begin 20e eeuw is hier de bekende drakenkop van Appels gevonden.

Afsluitend publieksmoment Stille Waters 24/09/22

Bunker A42 te Neerhonderd in Wetteren, opgetrokken als onderdeel van het Bruggenhoofd Gent. De verdedigingslinie werd tussen 1934 en 1938 aangelegd ten zuiden van Gent ter verdediging van het nationaal reduit

In het kader van de Archeologiedagen werd in samenwerking met de stedelijke musea van Dendermonde en geschieden- en heemkundige kringen een weekend vol activiteiten over baggervondsten georganiseerd waaronder een lezing over baggervondsten door archeoloog Arne De Graeve, een fietstocht langs vindplaatsen van archeologische Scheldevondsten en een reeks tentoonstellingen met baggervondsten uit Baasrode, Hamme en Zele. Tijdens Open Monumentendag werden gemeentes aangemoedigd om, geïnspireerd door het Europees thema duurzaamheid, gebouwen open te stellen met de mogelijkheid tot hergebruik van materialen, ruimtes en gebouwen of gebouwen waarvoor de gemeenschap zich inzet.

Eind 2022 vond het slotmoment plaats van het onderzoeksproject Stille Waters over de kleine, stilstaande wateroppervlakken die naast de grote stromen Schelde, Durme en Dender het landschap in onze regio bepalen. Deze Stille Waters vervulden

vroeger allerlei functies voor onze voorouders. Typisch waren vlasrootputten: kleine gegraven waterpartijen waarin vlasvezels losgeweekt werden van de houtige kern zodat ze konden verwerkt worden tot linnen. In samenwerking met het Regionaal Landschap Schelde-Durme organiseerde de IOED een afsluitend publieksevenement met een presentatie van de resultaten van het onderzoek van Lies Vervaeke. Het programma werd aangevuld met een lezing over het belang van poelen voor de toekomst (RLSD), een demonstratie van verschillende stappen in de verwerking van vlas door de Zeelse Vlegeldorsers en Vlasbewerkers, een presentatie van de collectie vlas en jute van het erfgoedmuseum van Zele en een degustatie van het nieuwe bier Lino van Brouwerij Vicaris gebrouwen met een geheim én bijzonder toepasselijk ingrediënt. De namiddag werd afgesloten met een bezoek aan een herstelde vlasrootput.

In 2023 blijft de IOED inzetten op de verfijning en versterking van

de dienstverlening. Zo blijven we de vragen van burgers en gemeenten met betrekking tot onroerend erfgoed beantwoorden; gemeentebesturen, architecten en bouwheren adviseren bij omgevingsvergunningen- en herbestemmingsdossiers; erfgoedgemeenschappen ondersteunen bij het ontwikkelen van erfgoedinitiatieven en samen met de gemeentebesturen werken aan de ontwikkeling van een visie op het gemeentelijk en bovenlokaal onroerend erfgoedbeleid.

Een nieuw project dat de bunkers van het bunkergordel Bruggenhoofd Gent in de kijker zal zetten wordt in samenwerking met IOED Viersprong en IOED Leie-Schelde in 2023 uitgewerkt. Er wordt voor het project een spelapplicatie ontwikkeld voor jeugdbewegingen. Verder wordt er een lezingenreeks georganiseerd bestaande uit drie lezingen waarin de bunkers vanuit archeologisch, bouwkundig en landschappelijk perspectief benaderd worden.

SAMEN

LANDSCHAP

NATUUR

ERFGOED

VERSTERKEN

“Vanaf 1 juli 2023 zullen ook de gemeenten Beveren en Stekene aansluiten bij Regionaal Landschap Schelde-Durme. Ons werkingsgebied zal vanaf dan 24 aangesloten steden en gemeenten tellen.”

24 GEMEENTEN EN STEDEN

	OPPERVLAKTE (HA)	AANTAL INWONERS
Aalst	7.812	89.915
Berlare	3.782	15.450
Beveren (vanaf 1/7/2023)	15.268	50.281
Bornem	4.576	21.980
Buggenhout	2.525	14.880
Dendermonde	5.567	46.905
Destelbergen	2.656	19.085
Hamme	4.021	25.351
Kruibeke	3.207	17.052
Laarne	3.342	12.532
Lebbeke	2.692	19.923
Lede	2.969	19.155
Lokeren	6.750	43.048
Melle	1.534	11.967
Puurs-Sint-Amands	4.899	26.770
Sint-Gillis-Waas	5.498	19.938
Sint-Niklaas	8.380	80.133
Stekene (vanaf 1/7/2023)	4.520	19.279
Temse	3.992	31.170
Waasmunster	3.193	11.176
Wetteren	3.668	26.736
Wichelen	2.287	11.957
Zele	3.306	21.357
Zwijndrecht	1.782	19.549
	108.314	676.552

STREEKIDENTITEIT

Het werkingsgebied RLSD omvat nagenoeg het volledige door zoet water beïnvloede deel van het Schelde- estuarium en vormt dan ook grotendeels een landschappelijk samenhangend geheel. De regio roept een aantal zeer karakteristieke beelden van landschappen en biotopen op: zoetwatergetijderivieren met hun slikken en schorren, dijken, meersen, rivierbegeleidende bossen, rivierduinen, wielen ter hoogte van dijkdoorbraken, knobomenrijen, waterplassen en turfputten. Aan dit landschap zijn bovendien heel wat karakteristieke cultuurelementen verbonden zoals voetveren, griendenteelt, vloeiveiden en

rietsnijderijen. Het karakteristieke Scheldelandschap met zijn unieke natuurwaarden stopt niet aan de provinciegrens. Het werkingsgebied van RLSD strekt zich dan ook uit over de provincies Antwerpen én Oost-Vlaanderen. RLSD vormt hiermee het enige provinciegrensoverschrijdende Regionale Landschap in Vlaanderen.

24 GEMEENTEN EN STEDEN

Door de Interne Staatshervorming zijn de Regionale Landschappen in Vlaanderen per 2014 overgedragen van het Vlaamse, naar het provinciale bestuursniveau. Provincie Oost-Vlaanderen, Provincie Ant-

werpen en het Regionaal Landschap werken nauw samen. Beide provinciebesturen willen graag het werkingsgebied van ons Regionaal Landschap verder uitbreiden, zodat meer inwoners en verenigingen kunnen meewerken aan onze projecten. Ons werkingsgebied telt vanaf 1 juli 24 gemeenten, waarvan één fusiegemeente (Puurs-Sint-Amands).

HUISVESTING

Sinds juni 2018 bevinden onze kantoren zich in het oude gemeentehuis van Wetteren, gelegen op de Markt.

WERKINGSGEBIED VANAF 01.07.2023 (24 GEMEENTEN/STEDEN)

Geeft richting aan wat RLSD doet
en bewaakt de budgetten

A) ALGEMENE VERGADERING (VANAF 19.06.2023)

VOORZITTER

Riet Gillis (Provincie Oost-Vlaanderen, gedeputeerde)

ONDERVOORZITTER

Paul Cerpentier (Algemeen Boerensyndicaat vzw)

1. 58 werkende leden

GROEP A OVERHEDEN (26)

LID	VERTEGENWOORDIGER	
	EFFECTIEF	PLAATSVERVANGEND
Provincie Oost-Vlaanderen	Riet Gillis (voorzitter)	Koen Roman An Vervliet
Provincie Antwerpen	Jan De Haes Marleen Van Hauteghem	Kathleen Helsen
Gemeente Berlare	Marc Van Driessche	Jan Van Hee
Gemeente Beveren	Filip Kegels	Laura Staut
Gemeente Bornem	Bernadette Boeykens	Fried Van Opstal
Gemeente Buggenhout	Geert Mannaert	
Stad Dendermonde	Lien Verwaeren	François De Bleser
Gemeente Destelbergen	Michael Vercruyssen	Wim Raman
Gemeente Hamme	Lotte Peeters	Jan Rosschaert
Gemeente Kruibeke	Catherine Hermans	Caroline Vermeulen
Gemeente Laarne	Jasmien Jaques	Igor Rogiers
Gemeente Lebbeke	Maria Van Keer	Reinout De Mol
Gemeente Lede	Bart Heestermans	Ann-Sofie 'D hondt
Gemeente Puurs - Sint-Amands	Anne De Ron	Hilde Van der Poorten
Gemeente Sint-Gillis-Waas	Erik Rombaut	Herwin De Kind
Gemeente Stekene	Celien Van Broeck	Rita De Plukker
Gemeente Temse	Hans Cools	Patrick Vermeulen
Gemeente Waasmunster	Guido De Cock	Aurélie Willaerts
Gemeente Wetteren	Piet Van Heddeghem	Claudine De Pauw
Gemeente Wichelen	Eric Jacobs	Kristof De Smet
Gemeente Zele	Jos Withofs	Marc Ronsse
Gemeente Zwijndrecht	Steven Vervaeke	Bruno Byl
Gemeente Melle	Frederik De Buck	Anne Dalemans
Stad Aalst	Katrien Beulens	Eddy Couckuyt
Stad Lokeren	Filip Liebaut	Marina Van Hoorick
Stad Sint-Niklaas	Wout De Meester	Filip Baeyens

GROEP B
NATUUR (22)

LID
ABLLO
Durme vzw
Grenzeloze Schelde vzw
Natuurpunt Waasland vzw Kern Kruin
Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon vzw
Natuurpunt vzw Afdeling Boven-Schelde
Natuurpunt vzw Afdeling Dendermonding
Natuurpunt Waasland vzw Kern Hamme
Natuurpunt vzw Afdeling Klein-Brabant
Natuurpunt vzw Afdeling Aalst
Natuurpunt vzw Afdeling 's Heerenbosch
Natuurpunt vzw Afdeling Scheldeland
Natuurpunt Waasland Kern Scousele
Natuurpunt Waasland vzw Afdeling Kern Zuid
Natuurpunt Waasland vzw Afdeling Kern Noord
Vogelbescherming Vlaanderen
Ons Streven vzw
Regionale Aktiegroep Leefmilieu Dender en Schelde (RALDES) vzw
Milieuvereniging De Raaklijn
De Barbiërgidsen
Natuurpunt Waasland vzw
Boeren natuur Vlaanderen

VERTEGENWOORDIGER	
EFFECTIEF	PLAATSVERVANGEND
Jenny De Laet	Hans van Dooren
Geert De Smet	Franki D'haese
Dolores Baita	
Gilbert Smet	
Rutger Steenmeijer	
Rudy De Mol	Lieve Van Acker
Bart Dierickx	Mikol De Decker
François D'hollander	Frans Van Havermaet
Paul Segers	Erika Van den Bergh
Walter Roggeman	Daan Stemgee
Graziella De Ros	Annelies D' Hollander
Peter Claus	Rita Vandenberghe
Dirk De Roose	
Gustaaf Lerno	Eddy De Taey
Gert Laureys	
Yvette Saerens	
Julien Rotthier	
Wouter Jacob	Bart Thibau
Firmin De Beleyr	Jan Van Damme
Freddy Moorthamer	Nine Van Hoyweghen
Nine Van Hoyweghen	
Brecht Herteleer	Joost Pim Balis

P.85

GROEP C
LANDBOUW - RECREATIE & TOERISME - WBE'S (11)

LID
Algemeen Boerensyndicaat vzw
Boerenbond Oost-Vlaanderen
Landelijke Gilden Oost-Vlaanderen

LANDBOUW

VERTEGENWOORDIGER	
EFFECTIEF	PLAATSVERVANGEND
Paul Cerpentier (ondervoorzitter)	
Jasmien Claeys	Maarten Stuer
Willem Mesuere	

RECREATIE EN TOERISME

LID
Toerisme Oost-Vlaanderen (TOV) vzw
Toerisme Waasland vzw
Toerisme Klein-Brabant – Scheldeland
Pasar vzw

VERTEGENWOORDIGER	
EFFECTIEF	PLAATSVERVANGEND
Stijn Vandeplas	Katia Versieck
Els Maes	Heidi Schaght
Erik Verheyen	
Alain Segers	Walter Vermeulen

WILDBEHEERSEENHEDEN

LID
Wildbeheerseeneheid Durmevallei vzw
Wildbeheerseeneheid Scaldiana
Wildbeheerseeneheid Waas en Durme vzw

VERTEGENWOORDIGER	
EFFECTIEF	PLAATSVERVANGEND
Hugo Geerinck	Patrick Van Geyte
Willy Van Hoey	Walter Vermeire
Paul De Schepper	Hubert Elewaut

2. 3 toegetreden leden

LID
Bosgroep Antwerpse Gordel vzw
Landelijk Vlaanderen
Projectvereniging IOED Schelde-Durme

VERTEGENWOORDIGER	
EFFECTIEF	PLAATSVERVANGEND
Kathleen Vanderheyden	Andy Van de Vijver
Alec van Havre	Renaud de Kerchove de Denterghem
Jan de Graef	Geert Mannaert

B) BESTUURSORGAAN (VANAF 19.06.2023)

VOORZITTER

Riet Gillis (Provincie Oost-Vlaanderen, gedeputeerde)

ONDERVOORZITTER

Paul Cerpentier (Algemeen Boerensyndicaat vzw)

1. 30 leden

GROEP A OVERHEDEN (11)

LID	VERTEGENWOORDIGER
Provincie Antwerpen	Jan De Haes
Provincie Oost-Vlaanderen	Riet Gillis
Gemeente Bornem/ Puurs/ Sint-Amands	Fried van Opstal
Gemeente Buggenhout/ Stad Aalst/ Lebbeke	Geert Mannaert
Stad Dendermonde/ Hamme	Lotte Peeters tot 15/10/23 dan opgevolgd door Lien Verwaeren
Gemeente Destelbergen/ Melle	Michael Vercruyssen
Gemeente Laarne/ Berlare/ Zele	Jasmien Jaques
Gemeente Temse/ Lokeren/ Waasmunster	Hans Cools
Gemeente Wetteren/ Lede/ Wichelen	Piet Van Heddeghem
Gemeenten Kruibeke/ Zwijndrecht / Beveren	Steven Vervaet
Stad Sint-Niklaas en gemeente Sint-Gillis Waas / Stekene	Wout De Meester

GROEP B NATUUR (14)

LID	VERTEGENWOORDIGER
Durme vzw	Geert De Smet
Natuurpunt Waasland (regionale) vzw	Nine Van Hoyweghen
Natuurpunt vzw Afdeling Dendermonding	Bart Dierickx
Natuurpunt Waasland vzw Kern Hamme	François D'Hollander
Natuurpunt vzw Afdeling Klein-Brabant	Paul Segers
Natuurpunt vzw Afdeling 's Heerenbosch	Graziella De Ros
Natuurpunt vzw Afdeling Scheldeland	Peter Claus
Natuurpunt Waasland vzw Kern Scousele	Dirk De Roose
Natuurpunt Waasland vzw Afdeling Kern Zuid	Gustaaf Lerno
Natuurpunt vzw Afdeling Aalst	Walter Roggeman
ABLLO	Jenny De Laet
Milieuvereniging De Raaklijn	Firmin De Beleyr
Vogelbescherming Vlaanderen	Yvette Saerens
Natuurpunt Waasland Kern Noord	Gert Laureys

LANDBOUW

LID	VERTEGENWOORDIGER
Algemeen Boerensyndicaat vzw	Paul Cerpentier (ondervoorzitter)
Boerenbond Oost-Vlaanderen	(vertegenwoordiger volgt spoedig)

RECREATIE EN TOERISME

LID	VERTEGENWOORDIGER
Toerisme Oost-Vlaanderen	Stijn Vandeplas
Toerisme Klein-Brabant – Scheldeland	Erik Verheyen

WILDBEHEERSEENHEDEN

LID	VERTEGENWOORDIGER
Wildbeheerseenheid Scaldiana	Willy Van Hoey

“De werking van 2022 sluit af met een negatief saldo van 401.000 euro. De belangrijkste oorzaken zijn de gestegen personeelskost (ten gevolge van de gezondheidsindex) en de investering in het ERP-programma Odoo.”

BALANS- EN RESULTATEN-REKENING 2022. De werking van 2022, gestaafd door het accountantsverslag, sluit af met een negatief saldo van 401.714,22 euro. De gezondheidsindex kende in 2022 een enorme stijging, wat een enorme impact had op de personeelskosten van onze organisatie (+ 227.000 euro). Daarnaast werd in 2022 ook geïnvesteerd in een ERP-pakket, Odoo. In 2022 werd de licentiekost voor dit programma betaald voor de komende 5 jaar (44.000), en werd ook de grootste schijf van de set up betaald (50.500 euro). Deze kosten zijn de grootste verklaringen van het negatief saldo in 2022.

VOLDOENDE FINANCIËLE RESERVES. De organisatie beschikte over 1,1 miljoen euro aan reserves. Rekening houdend met het negatief saldo, sloten we 2022 af met een reserve van nog 726.000 euro en nog steeds voldoende liquide middelen.

BEGROTING 2023. De Algemene Vergadering keurde op 19 juni 2023 de begroting 2023 goed. Doordat de ledenbijdrage en de dagprijs van de organisatie niet werd verhoogd in

2022, blijft ook 2023 verlieslatend, al is het verlies wel veel kleiner dan in 2022. We voorzien voor 2023 in totaal 2.325.716,34 euro inkomsten en 2.397.559,31 euro uitgaven, wat zorgt voor een negatief saldo van 71.842,97 euro. Het uiteindelijke verschil kan opgevangen worden door te putten uit de beschikbare reserves, of via binnengekomen financiering voor personeelskosten die projectmatig werden afgesproken met andere gemeenten, gedurende de rest van jaar 2023.

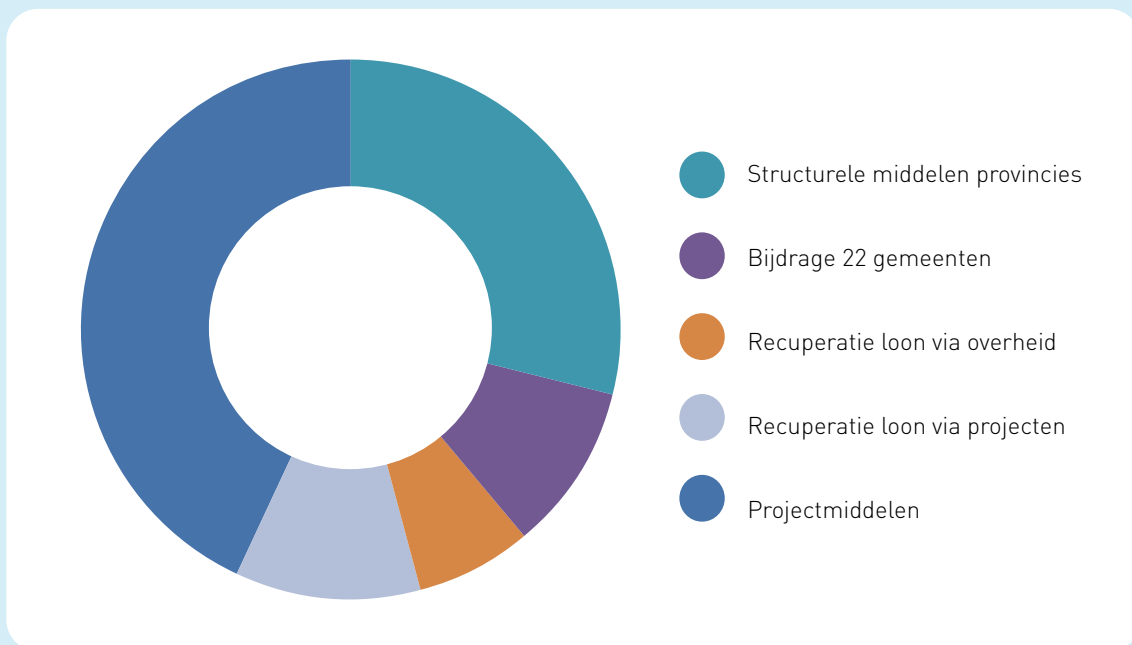
MAATREGELEN MET OOG OP POSITIEF SALDO. De loonstijging uit 2022 zal ook de komende jaren zwaar doorwegen op de organisatie. Dit betekent dat de organisatie maatregelen moet nemen om opnieuw met een positief saldo af te sluiten. De dagprijs werd sinds 9 mei 2023 verhoogd met 10% (550 euro i.p.v. 500 euro). De Algemene Vergadering van 19 juni 2023 keurde ook een verhoging goed van het lidgeld van de aangesloten gemeenten, van 20% (van 0,37€/inwoner naar 0,44€/inwoner). Vanaf 2024 zijn ook de zware investeringskosten voor het programma Odoo afgerond, daarnaast werd ook bekeken om te besparen

op enkele algemene uitgaven zoals communicatie, telefonie etc. In 2023 lopen enkele grote strategische projecten af, waardoor de contracten van verschillende medewerkers automatisch worden beëindigd. Al deze zaken spelen een belangrijke rol in het streven naar een positief saldo vanaf 2024.

OPVOLGING PROJECTKOSTEN. De investering in het ERP-programma Odoo was broodnodig om meer grip te krijgen op de in- en uitstroom van de financiën van de organisatie. Naast boekhouding, zal ook projectadministratie via dit programma opgevolgd kunnen worden. Dit zal toelaten om meer proactief de cijfers van de vzw op te volgen, en zorgt ook voor meer controle op de financiën van de vele projecten die lopende zijn in de organisatie. Een continue opvolging van de projecten moet de medewerkers verder toelaten de budgetten en de boekhouding nauwgezet op elkaar af te stemmen.

1. BEGROTE INKOMSTEN 2023

P.90

STRUCTURELE MIDDELEN PROVINCIES: € 668.078,00 (29 %)

Provincie Antwerpen	88.400,00 euro
Provincie Oost-Vlaanderen	579.678,00 euro

BIJDRAGE 22 GEMEENTEN: € 237.444,55 (10 %)

RECUPERATIE LOON VIA OVERHEID: € 160.805,66 (7 %)

VIA-premie	112.803,49 euro
Sociale maribel	41.349,00 euro
VIVO vormingsbudget	1.077,00 euro
VOP-premie	5.576,17 euro

RECUPERATIE LOON VIA PROJECTEN: € 265.971,91 (11 %)

LOB	24.410,00 euro
Trage wegen	38.629,50 euro
Natuur in de Buurt	121.172,00 euro
Natuur & Landschap	81.760,41 euro

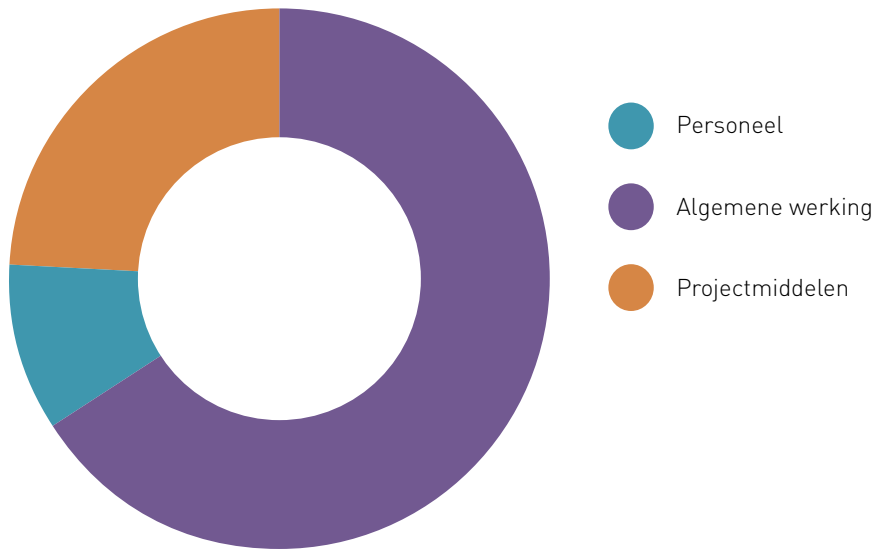
PROJECTMIDDELEN: € 993.416,23 (43 %)

Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst	164.400,00 euro
Strategisch Project Rivierpark Scheldevallei	183.992,87 euro
Strategisch Project Landschap van Erembald tot Kravaalbos	150.342,50 euro
LIFE Sparc	77.589,51 euro
Gestroomlijnd Landschap	20.000,00 euro
Vleermuizen PSN 21-000873	60.703,85 euro
Functioneel Ecologisch Netwerk	40.560,00 euro
Otterland	80.000,00 euro
Landschappelijke verbindingen DMN	4.450,00 euro
Beplant het Landschap	30.000,00 euro
Landschapsloket	60.000,00 euro
PDPO 'Wegwijs in ontharding'	17.575,00 euro
Houtig erfgoed Antwerpen	18.912,50 euro
Waterlandschap Barbierbeek	10.000,00 euro
Soortenbeschermingsprojecten Provincie Oost-Vlaanderen	20.000,00 euro
PDPO 'Samen voor duurzaam beheer'	54.890,00 euro

TOTAAL: € 2.325.716,35

2. BEGROTE UITGAVEN 2023

P.92

PERSONEEL: € 1.580.509,31 (66 %)

ALGEMENE WERKING: € 236.970,00 (10 %)

Communicatie	25.000,00 euro
Vrijwilligersvergoeding	650,00 euro
Externe boekhouding	60.000,00 euro
Huisvesting & kantoorbenodigdheden	50.000,00 euro
ICT	6.000,00 euro
Odoo	31.820,00 euro
Vervoer	23.000,00 euro
Verzekeringen	14.000,00 euro
Opleidingen	9.000,00 euro
Teamdag / attenties personeel	5.000,00 euro
Externe deskundigen	5.000,00 euro
Diverse operationele kost (bvb bankkosten)	3.500,00 euro
Lidgeld	2.000,00 euro
Patrimoniumtaks	2.000,00 euro

PROJECTMIDDELEN: € 580.080,00 (24 %)

Strategisch Project Rivierpark Scheldevallei	45.121,00 euro
Strategisch Project Landschap van Erembald tot Kravaalbos	37.158,00 euro
LIFE Sparc	45.000,00 euro
LOB	3.000,00 euro
Landschapszorg	46.275,35 euro
PDPO 'Samen voor duurzaam beheer'	38.044,00 euro
Landschapsloket	60.000,00 euro
Beplant het Landschap	30.000,00 euro
Landschappelijke verbindingen DMN - Provincie Antwerpen	4.450,00 euro
Goed Geknot	3.000,00 euro
Waterlandschap Barbierbeek	10.000,00 euro
Otterland	75.000,00 euro
Groepsaankoop Fauna-akkers	100,00 euro
Functioneel Ecologisch Netwerk	40.560,00 euro
Zwaluwen	2.630,00 euro
PDPO 'Wegwijs in ontharding'	11.500,00 euro
Soortenbeschermingsprojecten POV	31.787,80 euro
Soortenbeschermingsprojecten RLSD	6.000,00 euro
Houtig erfgoed Antwerpen	14.750,00 euro
Vleermuizen PSN 21-000873	55.703,85 euro
Gestroomlijnd Landschap	20.000,00 euro

TOTAAL: € 2.397.559,31

© ANN SELS

23 VORMINGEN & WORKSHOPS - 695 DEELNEMERS

24.02	Infomoment inventarisatie Trage Wegen Ruisbroek	PUURS-SINT-AMANDS	25 deelnemers
26.03	Excursie - Cursus klimaatgids in de Scheldevallei Lippenbroek & De Bunt	HAMME	22 deelnemers
27.03	Opleiding nestbescherming weidevogels	BERLARE	14 deelnemers
27.03	Initiatie nestbescherming weidevogels	ZELE	13 deelnemers
29.03	Opleiding Kasteelgidsen	BORNEM	45 deelnemers
03.04	Excursies - Cursus klimaatgids in de Scheldevallei Polders van Kruikeke	KRUIBEKE	22 deelnemers
06.05	Gastles Uantwerpen vrijwilligers bij IOED werking	ANTWERPEN	15 deelnemers
14.05	Workshop zeisen: 1e lesdag groep 1	BORNEM	6 deelnemers
14.05	Workshop zeisen: 1e lesdag groep 2	BORNEM	8 deelnemers
24.05	Inventarisatie Trage Wegen Lokeren	LOKEREN	45 deelnemers
24.05	Workshop ontwerpen zorgnatuur	ANTWERPEN	6 deelnemers
24.05	Symposium Natuur en Gezondheid	ANTWERPEN	260 deelnemers
04.06	Workshop inventarisatie trage wegen Lokeren	LOKEREN	15 deelnemers
20.06	Infomoment evaluatie Trage Wegen Ruisbroek	PUURS-SINT-AMANDS	20 deelnemers
25.06	Discours Sigmaplan en dan?	KRUIBEKE	35 deelnemers
28.06	Discours De Plastiekmaatschappij	WICHELEN	25 deelnemers
29.06	Discours Graantekort, geen brood meer op ons bord?	DESTELBERGEN	20 deelnemers
30.09	Uitwisseling otter NL	NEDERLAND	7 deelnemers
04.10	Workshop lichthinder studiedag IPKC	ANTWERPEN	15 deelnemers
25.11	Gastles HOGENT Lichthinder	MELLE	20 deelnemers
25.11	Gastles HOGENT weidevogels	MELLE	20 deelnemers
03.12	Basiscursus knotten	SINT-GILLIS-WAAS	11 deelnemers
6-delig	Cursus klimaatgids in de Scheldevallei	NVT	26 deelnemers

16 GELEIDE WANDELINGEN - 250 DEELNEMERS

20.02	Op stap met een klimaatgids: De Bunt	HAMME	21 deelnemers
26.02	Op stap met een klimaatgids: Groot Schoor	BORNEM	25 deelnemers
27.02	Op stap met een klimaatgids: Vlassenbroek	DENDERMONDE	17 deelnemers
13.03	Op stap met een klimaatgids: Groot en Klein Broek	WAASMUNSTER/ TEMSE	24 deelnemers
21.04	Bezoek Nationaal Park Oosterschelde	NEDERLAND	50 deelnemers
21.04	Weidevogelwandeling Aubroek	BERLARE	13 deelnemers
05.05	Weidevogelwandeling Aubroek	BERLARE	6 deelnemers
14.05	De Natuur is jarig - Klimaatwandeling De Bunt	HAMME	10 deelnemers
15.05	De Natuur is jarig - Fietstocht met klimaatgids	BORNEM/KRUIBEKE	5 deelnemers
21.05	Weidevogelwandeling Aubroek	BERLARE	6 deelnemers
21.05	De Natuur is jarig - Klimaatwandeling Groot & Klein Broek	WAASMUNSTER/ TEMSE	7 deelnemers
22.05	De Natuur is jarig - Klimaatwandeling Vlassenbroek	DENDERMONDE	4 deelnemers
28.05	De Natuur is jarig - Klimaatwandeling Groot Schoor	BORNEM	10 deelnemers
27.08	STROOM Klimaatfietstocht met gids	PUURS-SINT- AMANDS/HAMME	15 deelnemers
06.11	Klimaatwandeling Vlassenbroek	DENDERMONDE	32 deelnemers
12.11	Klimaatwandeling Groot Schoor	BORNEM	5 deelnemers

12 PARTICIPATIEMOMENTEN: 548 DEELNEMERS

19.02	Groenkapoen: KSA	ZWIJNDRECHT	100 deelnemers
22.03	Gemeentepark Sint-Gillis-Waas: Sterappel 3de leerjaar	SINT-GILLIS-WAAS	22 deelnemers
25.03	Gemeentepark Sint-Gillis-Waas: Klimop 3de leerjaar	SINT-GILLIS-WAAS	22 deelnemers
31.03	Gemeentepark Sint-Gillis-Waas: Kompas 3de leerjaar	SINT-GILLIS-WAAS	22 deelnemers
18.04	Gemeentepark Sint-Gillis-Waas: ruime publiek (paaseierenraap)	SINT-GILLIS-WAAS	100 deelnemers
28.04	Gemeentepark Sint-Gillis-Waas: ouderenadviesraad	SINT-GILLIS-WAAS	10 deelnemers
10.05	Gemeentepark Sint-Gillis-Waas: jeugdraid	SINT-GILLIS-WAAS	10 deelnemers
01.10	Dorpsplein Overbeke: ruime publiek (op rommelmarkt ikv buurtfeest)	WETTEREN	100 deelnemers
19.10	Dorpsplein Overbeke: Inspiratietocht naar Laarne en Gent	WETTEREN	15 deelnemers
20.10	Dorpsplein Overbeke: Sint-Theresiaschool 3de leerjaar	WETTEREN	22 deelnemers
27.10	Map-it Trage Wegen Ruisbroek	PUURS-SINT-AMANDS	25 deelnemers
22-23.11	Werksessies kandidaat NP	ONLINE	100 deelnemers

22 INFO- & ONTMOETINGSMOMENTEN (DOELGROEPENOVERLEG) - 1081 DEELNEMERS

31.01	Startmoment Wegspotters Hamme digitaal	HAMME	45 deelnemers
15.02	Poelenwerkgroep Temse	TEMSE	10 deelnemers
23.02	Poelenwerkgroep Kruibeke	KRUIBEKE	10 deelnemers
08.03	Infoavond 'boom zoekt bos, bos zoekt grond'	MELDELT (AALST)	70 deelnemers
16.03	Open Landbouwoverleg Nationaal Park	TEMSE	100 deelnemers
22.03	Wegspotters bijeenkomst Laarne	LAARNE	21 deelnemers
29.03	Wegspotters bijeenkomst Lebbeke	LEBBEKE	25 deelnemers
19.04	Wegspotters bijeenkomst Buggenhout	BUGGENHOUT	15 deelnemers
21.04	Startmoment Wegspotters Hamme fysiek	HAMME	30 deelnemers
02.05	Open Landbouwoverleg Nationaal Park	HAMME	300 deelnemers
09.05	Startmoment Wegspotters Sint-Niklaas	SINT-NIKLAAS	35 deelnemers
20.06	Ontmoetingsmoment weidevogels	BERLARE	22 deelnemers
21.06	Wegspotters bijeenkomst Temse	TEMSE	25 deelnemers
23.06	Expeditie Weg-Wijs in Ontharding	PUURS-SINT-AMANDS/BORNEM	10 deelnemers
14.09	Presentatie ontharden en vergroenen wzc kdv zrg	SINT NIKLAAS	35 deelnemers
18.09	Provinciaal Ontmoetingsmoment Wegspotters in Temse	TEMSE	30 deelnemers
20.09	Inspiratiedag Nationale Parken Abdij van Bornem	BORNEM	20 deelnemers
24.09	Ontmoetingsmoment knotters	WETTEREN	52 deelnemers
04.10	Collegawerkgroep Trage wegen	GENT	40 deelnemers
15.11	Jurymoment ontharden en vergroenen wzc kdv zrg	SINT NIKLAAS	26 deelnemers
12.12	Contactavond Week van de Korte Keten	MELDELT (AALST)	10 deelnemers
18.05.'23	Open Landbouwoverleg Nationaal Park	DENDERMONDE	150 deelnemers

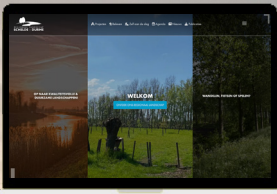
17 BREDE PUBLIEKSMOMENTEN: 16.255 DEELNEMERS

11.05	Infoavond 'Wat als mijn huis erfgoed is?'	DENDERMONDE	15 deelnemers
20-22.05	Archeologiedagen (actief en ondersteunend)	WERKINGSGEBIED	Deelnemers gekend bij hoofdorganisator
26.06	Opening Dendermonde op zijn Vest	DENDERMONDE	20 deelnemers
27.05-03.07	Klankinstallatie Sohnarr Sjel	BERLARE	
01.06	Kick-Off STROOM	DENDERMONDE	
23-24.06	STROOM Rain Requiem	PUURS-SINT-AMANDS	
23.06-31.08	Soundwalk digitale klankenwandeling	WERKINGSGEBIED RIVIERPARK SCHELDE-VALLEI	
26.06	STROOM Dendermonde Discover	DENDERMONDE	
30.06	STROOM Klimaatdichters	WETTEREN	
01-02.07	STROOM Kasteel d'Ursel	BORNEM	
zomer	Kunstenroute Rem Van den Bosch #herecomestheflood	WERKINGSGEBIED RIVIERPARK SCHELDE-VALLEI	
zomer	Varia zomeractiviteiten ism STROOM	WERKINGSGEBIED RIVIERPARK SCHELDE-VALLEI	
03.07	STROOM Familiedag Kasteel van Laarne	LAARNE	
11.09	Open Monumentendag (ondersteunend)	WERKINGSGEBIED	Deelnemers gekend bij hoofdorganisator
24.09	Stille Waters publieksmoment	ZELE EN BERLARE	90 deelnemers
18.09	Erembald-Kravaal Happening	ASSE	1000 deelnemers
10.09	Opening Marnix de Sainte Aldegonde	BORNEM	130 deelnemers

15 000
deelnemers

4 PLANTACTIES - 210 DEELNEMERS

26.11	Kleuter- en basisschool De Rozen	LOKEREN	40 deelnemers
15.01	Ghost hedgerows Lede	LEDE	40 deelnemers
30.11	STROOMbos	BERLARE	30 deelnemers
01.12	STROOMbos scholen	BERLARE	100 deelnemers

© CANVA / RLSD

**WELKOM
OP ONZE WEBSITE!**

FINANCIERING
Eigen middelen RLSD,
budget communicatie.

“Onze website www.rlsd.be wil op een laagdrempelige manier zoveel mogelijk mensen informeren over wat wij doen in het landschap, wat wij voor hen kunnen doen en wat zij zelf kunnen doen in en voor het landschap.”

PROJECTVERANTWOORDELIJEN
BARBARA DEPRIL – BART MELS – MARJOKE LANCKRIET

2022

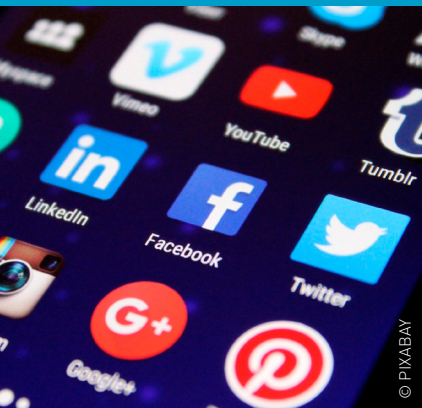
Eind 2021 werd achter de schermen gestart aan de opmaak van nieuwe websites voor alle Regionale Landschappen waarbij de bedoeling vooral was om uniformiteit te creëren tussen de verschillende websites. De nieuwe website www.rlsd.be werd gelanceerd in mei 2022.

Deze nieuwe website is een enorme stap vooruit op vlak van klantvriendelijkheid. Via filters en trefwoorden kunnen bezoekers makkelijk publicaties en projecten terugvinden. Alle wandel- en fietsbrochures staan gebundeld op een overzichtelijke kaart wat het visueel makkelijker maakt om een wandeling of fietstocht uit te kiezen. Daar waar we vroeger nog werkten met Google Forms om inschrijvingen te verzamelen voor activiteiten kan dit nu ook op de eigen website, wat voorkomt dat bezoekers weggelukkig. Ook het inschrijven op de nieuwsbrief, het invullen van een contactformulier en het terugvinden van de juiste collega binnen het team werden geoptimaliseerd.

Daarnaast was de nieuwe website ook het uitgelezen moment om alle content na te kijken en te actualiseren. Alle teksten op de website werden opnieuw geschreven op een hedendaagse, toegankelijke manier. Ook alle projecten werden onder de loep genomen zodanig dat enkel de actuele, relevante projecten werden weerhouden op de nieuwe website. Ook op de aparte websites van Rivierpark Scheldevallei (www.rivierparkscheldevallei.be) en de IOED Schelde-Durme (www.ioedschelledurme.be) werden regelmatig nieuwsberichten geplaatst.

2023

In 2023 willen we meer aandacht besteden aan relevante content zoals tips waarmee particulieren, verenigingen, scholen, ... zelf aan de slag kunnen om hun steentje bij te dragen aan landschap, natuur en erfgoed.

“Met onze Facebookpagina (www.facebook.com/ScheldeDurme) willen we zoveel mogelijk mensen op een spontane, beknopte manier laten kennismaken met onze projecten en thema’s die ons bezighouden. Om geïnteresseerden systematisch op de hoogte te houden van onze acties sturen we maandelijks een nieuwsbrief uit.”

PROJECTVERANTWOORDELIJKEN
BARBARA DEPRIL – BART MELS – MARJOKE LANCKRIET

2022

We sloten 2022 af met 1.991 volgers, een stijging van 11,5%! We plaatsten 216 berichten (gemiddeld 4 per week) en kregen maar liefst 4.314 reacties en likes op onze berichten.

Omdat ons werkingsgebied zeer uitgebreid is en tal van onze activiteiten zeer lokaal zijn (bv. de inventarisatie van trage wegen in 1 bepaalde gemeente) hebben we voor het eerst op regelmatige basis gewerkt met advertentiebudgetten. Door te werken met een beperkt advertentiebudget kunnen evenementen en berichten gericht getoond worden op basis van locatie en interesses van mensen. Berichten en evenementen die via advertentiebudget ondersteund werden kenden een aanzienlijk hoger bereik en scoorden beter in de statistieken. Dit is dus zeker een positieve evolutie die we ook in de toekomst willen verder zetten.

Het bericht over de initiatie nestbescherming in het Aubroek/Scheldebroecken, een bericht met fijne weetjes over zwaluwen en een bericht over vleermuizen op

kerkzolders kenden het hoogste organische bereik.

De post over de eerste uitreiking van de Gouden Grutto award, de initiatie nestbescherming in het Aubroek/Scheldebroecken en de lancering van de brochure Korte Keten in Dendermonde – Lebbeke en Buggenhout kregen de meeste likes en reacties. Deze drie posts werden ook het meest gedeeld het afgelopen jaar.

We kondigden ook 34 activiteiten aan via de evenementen-tool op Facebook. Hiervan werden er 10 activiteiten ondersteund via advertentiebudget. De Erembald Kravaal Happening bereikte maar liefst 38.502 mensen op Facebook, waarvan 706 hun aanwezigheid of interesse bevestigden. Ook de activiteiten rond trage wegen scoorden zeer goed.

De gesloten Facebookgroep voor Houtzoekers heeft een totaal van 497 leden (dit is bijna een verdubbeling tegenover 259 leden in 2021!). In deze Facebookgroep worden ervaringen en tips uitgewisseld, nieuwe knotpartners gezocht en gevonden etc.

VOLG JIJ ONS AL
OP FACEBOOK?

SCHRIJF JE HIER IN
OP ONZE
MAANDELIJKSE
NIEUWSBRIEF

2023

Gezien de hoeveelheid aan specifieke plaatsgebonden posts en activiteiten zullen we in 2023 verder inzetten op posts die via beperkte advertentiebudgetten ondersteund worden. Op die manier kunnen we onze posts specifieker gaan richten op basis van locatie en interesses van mensen. Dit zal ervoor zorgen dat de juiste mensen de juiste posts te zien krijgen. Daarnaast willen we in 2023 ook starten met videocontent. Dit soort content wordt zeer vaak gedeeld, wat ons bereik en aantal volgers zal verhogen. Daarnaast zullen we ook bekijken om naast posts over activiteiten, samenwerkingen en realisaties ook algemene posts te maken over onze organisatie.

Door deze te ondersteunen via advertentiebudgetten kan dit de naamsbekendheid van Regionaal Landschap Schelde-Durme binnen ons werkingsgebied ten goede komen.

NIEUWSBRIEF

2022

We rondden het jaar af met 1.686 abonnees (+6,5%). Zij ontvingen 13 nieuwsbrieven. De nieuwsbrieven worden door gemiddeld 43% van de ontvangers geopend, een status quo met vorig jaar. Dit is een zeer hoog percentage in vergelijking met de markt (22,33% - gebaseerd op marktonderzoek van Mailchimp).

Naast onze 13 nieuwsbrieven gericht naar een gemixte doelgroep werd er ook 1 specifieke nieuwsbrief verstuurd naar gemeentebesturen. Dit deden we voor de eerste keer en viel duidelijk in de smaak want ook deze nieuwsbrief werd door 38% van de ontvangers geopend.

2023

We trachten het openingspercentage van de nieuwsbrieven op peil te houden en streven opnieuw naar een gemiddelde openingspercentage van 40 à 45 %. In 2023 willen we ook gericht naar onze doelgroepen communiceren en bekijken of we aparte nieuwsbrieven kunnen opmaken voor particulieren en overheden.

Eeklo-Deinze-Vlaamse Ardennen

Ook kinderen beslissen mee over heraanleg kleinklein in slechtst scorende buurt

METHOD
BRENT SAET

Het kleinklein in de Wietervanwijk Overhake werd de komende jaren opentoevoeg aangelegd met aandacht voor groen en ontmoeting. Begin dit jaar werd daarvoor een subsidieonderzoek ingediend. Tot 6 november kan de buur afstemmen hoe de heraanleg eruit moet zien.

De wijk Overhake in Wietervan werd de afgelopen jaren een stilgelegd bouwgebied, maar de komst van een nieuwe woonwijk, en de aanwezigheid van verschillende organisaties zoals een woonwoningvereniging, een dagbuis voor mensen met een handicap en de jongerenvereniging, zijn de bewoners van de wijk betrokken bij de ontwikkelingsbesluiting van 2019 voor de Overhake van drie miljoen in Wietervan. Het knipt op heraanleg van de wijk Overhake maar onder meer groen, een plek voor kinderen en een voetpad naar hun huizen.

Overhake
Daarom groep het gemeentebestuur in en werd er begin dit jaar een subsidieonderzoek ingediend voor de heraanleg van het kleinklein. De komende jaren wordt daar publiek ruimte heraanlegd met de nadruk aan de wijk voor ontmoeting, vergroening, sport en ontmoeting.

Voor de concrete plannen komen, heeft de gemeente in samenwerking met het Regionaal Landschap Schelde-Durme en het Europees Landbouwfonds

De heraanleg van de Wijk Gemeentebestuur Sint-Theresia moeten nu worden over de heraanleg van het plein. [»»»](#)

ANNELESE SEVENANT
REGIONAAL LANDSCHAP SCHELDE-DURME

"In deze fase verzamelen we de behoeften, wensen en dromen van de buurtbewoners"

voor Planologische ontwikkeling naar de buurtbewoners om hun mening te vragen in een participatief proces.
"Het kind kan de meesters van de behoeften, wensen en dromen van de buurtbewoners en de organisatie die rond het kleinklein

aangelegd zijn. Daar moet heel rekening te houden, kan deze ruimte opgenomen tot een woon- en groene ontmoetingsplek voor de hele buurt", zegt Anneleese Sevenant van het Regionaal Landschap Schelde-Durme.

Buurt betrokken aanpak buurtbewoners voor het eerst in een jaar. Tijdens Overhake Festival - Woensdag ging een aantal mensen van de buurt op zoek naar de buurtbewoners om hun mening te vragen in een participatief proces.
"Het kind kan de meesters van de behoeften, wensen en dromen van de buurtbewoners en de organisatie die rond het kleinklein

"Na 6 november wordt er een voorontwerp gemaakt. Als dat klaar is, wordt er opnieuw teruggekeerd naar de buurt", zegt Inge De Moor van de Cultuurdienst in Wietervan.

Mei 2020
Voor het project kan de gemeente naar de eigen inbreng van 65.000 euro rekenen en 125.000 euro van subsidie van de provincie.

"De vorige heraanleg daterde van 2005, maar verdere uitbreiding meer aan de hand van de heraanleg van de buurtbewoners", gaat Inge De Moor verder. "Als alles goed gaat, hopen we dat het kleinklein tegen mei 2024 klaar is."

"Omdat we zo trots zijn op wat we samen met vele partners realiseren, proberen we op regelmatige basis journalisten te informeren over onze realisaties. Ook proberen we via kranten, magazines en gemeentelijke infobladen mensen uit te nodigen om deel te nemen aan onze infoavonden, workshops en andere activiteiten."

PROJECTVERANTWOORDELIJEN BARBARA DEPRIL – BART MELS – MARJOKE LANCKRIET

2022

In 2022 stuurden we 24 persberichten uit en verschenen er 296 artikelen over onze werking in de pers. Dit is een grote stijging van maar liefst 34% tegenover vorig jaar. In realiteit zullen er nog meer artikelen verschenen zijn want artikelen achter een online betaalmuur of in de regionale pers worden niet altijd gemonitord. Daarbovenop kregen we regelmatig de nodige aandacht via onze gemeentelijke partners. Zo werden we meegenomen in gemeentelijke infobladen, nieuwsbrieven en op hun sociale media.

Regionaal Landschap Schelde-Durme kwam maar liefst 62 keer aan bod in de media en dit voornamelijk via artikelen over Goed Geknot, projecten van het team Natuur in de Buurt, onze inzet voor weidevogels en veldmuizen en onze werking rond trage wegen.

De toename van vermeldingen in de pers is onder andere te verklaren door de grote media-aandacht die in 2022 ging naar de selectie van nieuwe Nationale Parken in Vlaanderen. Ook het Rivierpark Scheldevallei diende haar kandidatuur in, wat 44 keer werd opgepikt in de media. Ook het nieuwe

STROOM-festival in de Scheldevallei kon op vele vermeldingen in de pers rekenen (49).

Het merendeel van de verzamelde artikelen verscheen in online (48,65%) en in geprinte vorm (40,88%). Ook radio en televisie toonden interesse. Zo brachten VRT, TV Oost, Radio 2, Ring TV reportages over onze plantacties, de uitreiking van de Gouden Grutto award, het STROOM festival etc.

2023

We streven ernaar om meer persberichten uit te sturen en korter op de bal te spelen. Naast persberichten over activiteiten willen we ook specifieke thema's zoals lichthinder, zeisen etc. onder de aandacht brengen van de pers. We willen ook meer gezamenlijke persberichten sturen met alle Regionale Landschappen om zo ons bereik te vergroten. Daarnaast hopen we opnieuw nauw te kunnen samenwerken met de communicatieambtenaren van onze aangesloten gemeenten om zo nu en dan een plaatsje te veroveren in de gemeentelijke infobladen.

© HET NIEUWSBLAD

(H)EERLIJK LOKAAL

Producten van lokale en
streekproducten bij Dendermonde,
Lebbeke en Buggenhout; een overzicht.

“Met de verspreiding van brochures en infoborden willen we mensen enerzijds uitnodigen om te genieten van het landschap en hen anderzijds informeren over hoe ze dat landschap kunnen helpen beschermen of verfraaien.”

PROJECTVERANTWOORDELIJEN BARBARA DEPRIL – BART MELS – MARJOKE LANCKRIET

2022

In 2021 merkten we reeds een belangrijke daling in hoeveelheid van drukwerk. Ook in 2022 werd deze dalende trend verder gezet. De belangrijkste reden is dat het belang aan digitale communicatie steeds groter wordt.

BROCHURES

We werkten mee aan de (her)uitgave van 8 brochures:

- Heerlijk Lokaal – Korte keten in Dendermonde, Lebbeke en Buggenhout
- Verhalen bij Stille Waters in het landschap – Fietsen in Wichelen en Schoonaarde
- Archeologiedagen 2022
- STROOM 2022
- Openmonumentendag 2022
- Ontdek het Kravaalbos - een verrassende wandeling
- Algemene folder Regionaal Landschap Schelde-Durme
- Paard in het Landschap

FLYERS, AFFICHES EN FOLDERS

In 2022 werden vooral flyers, affiches en folders gedrukt voor grote activiteiten zoals de Erembald-Kravaal

Happening en het STROOM festival.

INFORBORDEN

In 2022 werden geen nieuwe infoborden gedrukt. In 2023 willen we bekijken welke infoborden geactualiseerd, vernieuwd of gereinigd moeten worden.

JAARVERSLAG

Het jaarverslag werd gedrukt op 50 exemplaren.

LANDSCHAPSKRANT

Een grondige evaluatie van de landschapskrant was nodig. Er werd daarom beslist om in 2022 geen nieuwe landschapskrant uit te brengen en de toekomst verder te bekijken binnen het groter geheel van het communicatieplan van onze organisatie.

2023

In 2023 willen we een algemene brochure rond Regionaal Landschap Schelde-Durme uitbrengen en ook bekijken welke infoborden geactualiseerd, vernieuwd of gereinigd moeten worden. We willen ook een duidelijke strategie bepalen voor de toekomst van de landschapskrant.

CONTACTEER
ONS!

24 MEDEWERKERS OP EIGEN LOONLIJST

Coördinatie, administratie & communicatie

- **Van Belleghem Stijn**, algemeen coördinator (1 VTE)
- **Clerinck Kristel**, personeelsadministratie (1 VTE)
- **Buelens Kristof**, projectadministratie en boekhouding (1 VTE)
- **Depril Barbara**, algemene communicatie (1 VTE)
- **Mels Bart**, communicatie IOED, Rivierpark Scheldevallei, Erembald Kravaalbos (1 VTE)
- **Andrea Meeuws**, medewerker communicatie (0,5 VTE)

Landschap & natuur (in de buurt)

- **Dobbelaere Lisa**, Natuur in de buurt (1 VTE)
- **Colen Chantal**, Natuur in de buurt (0,80 VTE)
- **Sevenant Annelies**, natuur in de buurt (0,60 VTE)
- **Sels Ann**, natuur in de buurt (0,50 VTE)
- **Leys Sebastien**, landschap (0,90 VTE)
- **Maertens Jan**, landschap, (0,45 VTE)
- **Romeijn-Peeters Eliza** (1 VTE)
- **Schepers Robbert**, natuur (1 VTE)
- **Van Heghe Robin**, natuur en landschap (1 VTE)
- **Vervaeet Lies**, trage wegen (1 VTE)
- **Jansseune Audrey**, medewerker zwaluwen & Erembald Kravaalbos (0,32 VTE)
- **De Waele – Van de Velde Nick**, Loket Onderhoud Buitengebied (1 VTE)

IOED (Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst) Schelde-Durme

- **Marchal Clémence**, erfgoedcoördinator (1 VTE)
- **Van De Wall Nikki**, medewerker IOED (0,80 VTE)

Strategisch project 'Landschap van Erembald tot Kravaalbos'

- **Bral Jeroen**, projectcoördinator Erembald Kravaalbos (0,80 VTE)
- **Vanderveken Joris**, hopcoördinator (0,50 VTE)

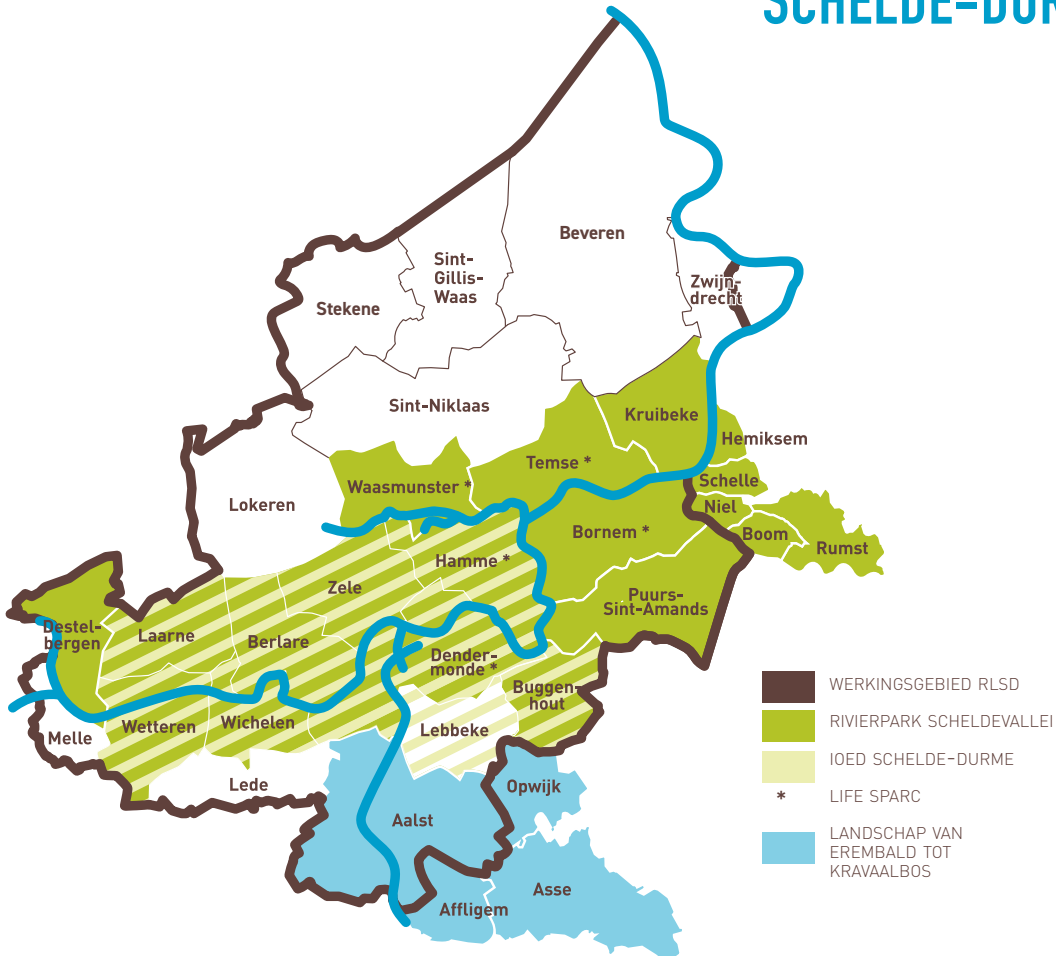
Strategisch project 'Rivierpark Scheldevallei'

- **Wezenbeek Tom**, projectcoördinator Rivierpark Scheldevallei (1 VTE)
- **Jeroen Claes**, projectmedewerker Life Sparc (0,7 VTE)

3 EXTERNE MEDEWERKERS

- **Leus Mieke**, CICA boekhouding
- **Wim Debaene**, projectmedewerker Antwerpse Regionale Landschappen
- **Acerta**, sociaal secretariaat (loonadministratie)

REGIONAAL LANDSCHAP SCHELDE-DURME

MET DE STRUCTURELE STEUN VAN de Vlaamse overheid • de Provincie Oost-Vlaanderen • de Provincie Antwerpen • de 24 gemeenten / steden Aalst • Berlare • Beveren • Bornem • Buggenhout • Dendermonde • Destelbergen • Hamme • Kruibeke • Laarne • Lebbeke • Lede • Lokeren • Melle • Puurs-Sint-Amands • Sint-Gillis-Waas • Sint-Niklaas • Stekene • Temse • Waasmunster • Wetteren • Wichelen • Zele • Zwijndrecht EN DE PROJECTMATIGE STEUN VAN Europa • alle hierboven vermelde partners.

